

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

Innkalling – ekstraordinært møte

Utvalg: Kommunestyret
Møtedato: 04.03.2020
Møtested: Kommunestyresalen, Rådhuset
Møtetid: 18:00

Kan du ikke møte, må du melde forfall til din gruppeleder, som er ansvarlig for å innkalle vara.

Dette møtet omhandler orientering om strategisk oppvekstplan.

Vedlagte sak behandles av utvalg for levekår, og er kun til kommunestyrets orientering i forbindelse med dette møtet.

Kirkenes, 19.02.2020

Rafaelsen, Rune Gjertin
ordfører

SAKSLISTE:

Saksnr.:	Sakstittel:	Arkivsaknr.:	U.off:
017/20	UTKAST TIL STRATEGISK OPPVEKSTPLAN 2020-2030	16/3373	

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Arnulf Ingerøyen Enhetsleder: Arnulf Ingerøyen, tlf. 789 77 414	Dato: 10.02.2020
Arkivsak: <arkivsaknr>	
Saksordfører:	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Utvalg for levekår	008/20	25.02.2020
Kommunestyret	017/20	04.03.2020

Utkast til strategisk oppvekstplan 2020-2030

Vedlagte dokumenter:

Skolefaglig, økonomisk og strukturell analyse av grunnskolen i Sør-Varanger kommune
Skolefaglig økonomisk og strukturell analyse av grunnskolen i Sør-Varanger
13.02.20 Strategisk oppvekstplan utkast 2
13.02.20 Handlingsdel Strategisk oppvekstplan utkast

Kort sammendrag:

Utkast til Strategisk oppvekstplan 2020-2030 fremlegges med dette til godkjenning i Utvalg for levekår for å legges ut på høring/offentlig ettersyn i seks uker.

Utvalg for levekår har tidligere, i sak 047/16, vedtatt prosessplan for Oppvekstplanen. Likeledes ble Planprogrammet for oppvekstplanen vedtatt i Utvalg for levekår i sak 059/17, og i Kommunestyret i sak 101/17.

I framdriftsplanen for arbeidet med oppvekstplanen er det lagt opp til at innspill fra høringen innarbeides eller legges ved og at Oppvekstplanen på nytt legges fram for godkjenning for Utvalg for levekår i møtet som er berammet 26.5.2020, med oversendelse av saken til endelig godkjenning i Kommunestyret den 10.6.2020.

Faktiske opplysninger:

Arbeidet med Strategisk oppvekstplan startet høsten 2016 med utarbeidelse av en prosessplan for planarbeidet. Arbeidet med planen har av ulike årsaker blitt forsinket. Det bør for framtidig planarbeid sørges for at det settes av tilstrekkelige ressurser til utarbeidelse av planer samtidig som man vedtar oppstart av ulike planarbeid.

I kommuneplanens samfunnsdel er barn og ungdom utpekt som et særlig satsningsområde og visjonen for området er at:

«Barn og ungdom preges av høy sosial og faglig utvikling, noe som oppnås ved et oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet.»

I kommunal planstrategi 2016-2019 er planbehovet med tanke på en strategisk oppvekstplan beskrevet på følgende måte:

«Tidligere har man hatt adskilte planer for barnehage og skole. Man ønsker nå å samle disse planene i en samlet plan, slik at man får bedre oversikt over barnas oppvekst som helhet. Det er behov for å utarbeide en strategisk plan som omfatter oppvekst som helhetlig område. Per i dag foreligger det ingen strategisk oppvekstplan»

I planstrategien er strategisk oppvekstplan vedtatt som en kommunedelplan, noe som betyr krav til prosess og medvirkning i henhold til plan- og bygningsloven § 11. Dette betyr at utkast til Strategisk oppvekstplan skal legges ut på høring/offentlig ettersyn i minimum seks uker.

Å utarbeide en strategisk oppvekstplan for hele oppvekstfeltet er et omfattende arbeid og har resultert i et planforslag på om lag 50 sider. Alle områder innen oppvekstfeltet er av naturlige årsaker ikke like fylldig beskrevet og det er videre naturlig at områdene barnehage og skole blir viet mest plass i forslaget til oppvekstplan.

Det er i tillegg til Strategisk oppvekstplan vedlagt en handlingsdel som synliggjør målsettinger og påpeker behov for å utarbeide nye handlingsplaner eller revidere gamle planer på en rekke områder. Det vil derfor kunne ta flere år før alle områdene som er beskrevet i strategisk oppvekstplan ender opp i konkrete tiltak og handlinger. Noen av tiltakene som foreslås utredet vil også være så vidt omfattende at realiseringen må skje via politisk behandling av både tiltak og kostnader tilknyttet disse.

Rådmannen har parallelt med planarbeidet gjennomført en prosess for endring av skolestruktur i kommunen. Det har fra politisk hold vært fremmet et ønske om å se arbeidet med endring av skolestruktur i sammenheng med Strategisk oppvekstplan.

I Strategisk oppvekstplan er det sagt at antall barnehager og skoler, og hvor disse skal ligge, må utredes særskilt, da dette kan forandre seg over tid, ut fra kommunens demografiske utvikling, næringsmessige-, befolkningsmessige- og økonomiske forhold.

I planen framkommer de overordnede prinsipper og kriterier for endring av skolestruktur som ble lagt til grunn og som bør legges til grunn når skolestruktur skal utredes. Endring av skolestruktur er imidlertid ikke et lagt inn som et tiltak i Strategisk oppvekstplan.

En sak om skolestruktur kan behandles uten at dette knyttes til en oppvekstplan siden temaene i oppvekstplanen vil gjelde alle skolene i kommunen uansett struktur. På en annen side vil både visjoner, mål og strategier som fremkommer i oppvekstplanen få følger for den enkelte skole.

Et eksempel på dette er at det i Strategisk oppvekstplan er et mål at skolene i kommunen skal gi et likeverdig opplæringstilbud med god kvalitet. Det er også et mål at alle skolene skal ha gode lokaler i forhold til pedagogiske behov og HMS, samt at uteområdene også må tilfredsstille behovene for framtidens skole. Det bør i denne sammenheng utarbeides en kvalitetsplan for skolebygg i kommunen og en plan for hver enkelt skole. Dette vil kunne medføre behov for betydelige investeringer i de eldste skolebyggene, men det vil ikke være mulig å kostnadsberegne hva det vil koste å innføre et likeverdig opplæringstilbud i hele kommunen før det er laget en plan med kostnadsberegning for den enkelte skole.

Selv om det på både på dette og andre områder er en sammenheng mellom hva som tilrådes i oppvekstplanen og kostnader tilknyttet et likeverdig skoletilbud tilrår Rådmannen likevel at Strategisk oppvekstplan og skolestruktur behandles hver for seg som selvstendige saker.

Mange fagmiljø og fagpersoner har på ulike måter og i ulik grad vært delaktig i planprosessen. Det forventes likevel mange innspill når planen legges ut på høring/offentlig ettersyn. Det er derfor satt av tid til å innarbeide høringsinnspillene i planen før ny og endelig behandling i Utvalg for levekår 26. mai og i kommunestyret 10. juni 2020.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, ifr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

Utvalg for levekår vedtar i henhold til plan- og bygningsloven § 11 å legge «Strategisk oppvekstplan 2020-2030» ut på høring/offentlig ettersyn i seks uker.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Arnulf Ingerøyen Enhetsleder: Arnulf Ingerøyen, tlf. 789 77 414	Dato: 06.09.2018
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører:	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Utvalg for levekår	035/18	17.09.2018

Skolefaglig, økonomisk og strukturell analyse av grunnskolen i Sør-Varanger kommune

Vedlagte dokumenter:

Skolefaglig økonomisk og strukturell analyse av grunnskolen i Sør-Varanger

Kort sammendrag:*

Faktiske opplysninger:*

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

*

Behandling 17.09.2018 Utvalg for levekår
Saksordfører:

Utvalg for levekår sitt vedtak i sak 035/18:

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

**Sør-Varanger
kommune**

- en grensesprengende
kommune –

**SKOLEFAGLIG, ØKONOMISK OG
STRUKTURELL ANALYSE AV
GRUNNSKOLEN**

I

SØR-VARANGER KOMMUNE

Innhold

1	Sammendrag	2
2	Befolkningsutvikling Sør-Varanger kommune	2
2.1	Befolkningsframskriving mot år 2040	3
2.1.1	Befolkningsutviklingens påvirkning på grunnskolene	4
3	Analyse av grunnskolesektoren	6
3.1	Kommunebarometeret 2018	6
3.1.1	Grunnskolen i kommunebarometeret	7
3.2	Inntektssystem og gjennomsnittlig kostand per elev	8
3.3	Sammenlignbare kommuner	9
3.4	Nøkkeltall	11
3.4.1	Gjennomsnittlig skolestørrelse	11
3.4.2	Gjennomsnittlig gruppestørrelse i grunnskolen	11
3.4.3	Spesialundervisning	12
3.5	Grunnskolens driftsutgifter	13
3.6	Kostnad per elev i Sør-Varanger kommune	16
3.7	Oppsummering av den økonomiske analysen	18
3.8	Kompetanse i skolen i Sør-Varanger	18
3.8.1	Kompetansekrav for tilsetting	18
3.8.2	Kompetansekrav for undervisning	18
4	Skolestruktur	20
4.1	Lærertetthetsnorm	24
4.2	Krav til kvaliteter i skolebygg og krav til utemiljø	25
4.2.1	Universell utforming	25
4.2.2	Sanserom, grupperom og særskilt tilrettelagt opplæring	26
4.2.3	Skolehelsetjeneste og psykisk helsetjeneste	26
4.2.4	Spesialrom	26
4.2.5	Aktivitet og trivsel ute og inne	26
4.2.6	Garderobe og toalett	27
4.2.7	Personalrom og arbeidsrom	27
4.3	Trivsel, læring og faglige resultater	27
4.3.1	Trivsel	27
4.3.2	Lærer støtte og faglige utfordringer	28
4.3.3	Læringsutbytte	28

4.3.4	Læringsresultater i Sør-Varanger	29
4.4	Skyss og skolevei	29
4.5	Ressurser til ledelse og merkantile oppgaver i Sør-Varangerskolen	30
4.6	Ny ressursstyringsmodell	31
4.7	Forslag til skolestruktur.....	32
4.7.1	Dagens skolestruktur – alternativ 0	32
4.7.2	Alternativ 1.....	34
4.7.3	Alternativ 2.....	35

1 Sammendrag

Som en del av oppvekstplanen oppsummerer denne rapporten både økonomisk og skolefaglige sider av skolestrukturen i Sør-Varanger. På bakgrunn av forskning, tallmaterialet og statistikk fra både nasjonalt og lokalt nivå vises potensialet for skolekvalitet i kommunen. Det belyses hvilke skolefaglige argumenter som bør legges for valg av skolestruktur og det konkluderes i anbefalingen til ny struktur. Rådmannen anbefaler at alternativ 1 velges som fremtidig skolestruktur i Sør-Varanger kommune. Dette innebærer at Skogfoss oppvekstsenter, Jarfjord oppvekstsenter, Neide oppvekstsenter og Jakobsnes oppvekstsenter foreslås lagt ned og at eleven flyttes til henholdsvis Pasvik skole og Hesseng flerbrukssenter.

2 Befolkningsutvikling Sør-Varanger kommune

I årsrapporten for 2017 er det vist til at Sør-Varangers befolkning per 1.1.2018 talte 10 171 personer. I løpet av 2017 hadde Sør-Varanger en befolkningsnedgang på 28 personer, noe som betyr en nedgang på omtrent 0,3 % det siste året.

Kommunens befolkningsutvikling fra år 2000 til 2018 viser en positiv økning på 639 personer (6,7 %), men i de to siste årene har det vært en liten nedgang. Det er bare i enkelte områder i Sør-Varanger kommune at befolkningsutviklingen har vært positiv de siste årene, og store deler av distriktene opplever en sterk befolkningsnedgang.

År (pr. 1. januar)	2000	2010	2015	2016	2017	2018
Vest (Bugøynes, Bugøyfjord, Spurvnes, Neiden)	600	508	450	444	428	406
Hesseng (Høybuktmoen, Nato, Bjørkheim, A.V.L.)	1 720	1 807	1951	1966	1911	2032*
Sandnes øst og vest	1 023	1 016	1122	1140	1140	1128
Bjørnevatn	1 474	1 511	1474	1481	1517	1490
Kirkenes	3 229	3 365	3 633	3637	3641	3609
Øst (Elvenes, Jakobsnes, Ropelv, Grense Jakobselv, Jarfjord)	720	790	784	794	775	756
Pasvik (Nedre Pasvik, Langfjorddalen, Svanvik, Melkefoss, Øvre Pasvik)	735	729	738	722	732	706
Totalt Sør-Varanger kommune	9 532	9 738	10 221	10 227	10 199	10 171
*Uoppgett grunnkrets er ikke med i tabellen						

Tabell 1 Befolkningsstatistikk fra SSB (07.03.2018), *økningen skyldes delvis økning på Skytterhusfjellet

Over lengre tid ser man at kommunens befolkningsvekst foregår i de bynære områdene og ved utgangen av 2017 bodde omtrent 81 % av kommunes innbyggere på Kirkeneshalvøya. Fra 2010 til 2018 kan man se at det er spesielt områdene Sandnes og Hesseng som opplever en betydelig befolkningsøkning. En del av økningen på Hesseng skyldes at Skytterhusfjellet ligger innenfor Bjørkheim grunnkrets. Befolkningsøkning på Skytterhusfjellet bidrar også til noe økning i området Kirkenes, siden en del av området ligger innenfor Langøra grunnkrets.

I den østre delen av kommunen, fra Elvenes og østover, er befolkningsmengden relativt stabil. Det samme gjelder i Pasvik som bare har hatt en liten nedgang det siste året. Ser man på Svanvik isolert, har det vært en positiv og stabil befolkningsutvikling de siste årene. Den vestlige delen av Sør-Varanger har de siste årene opplevd en til dels sterk befolkningsnedgang.

For Sør-Varanger kommune byr en sterk vekst i de sentrumsområdene på utfordringer, og fører til økt etterspørsel etter barnehageplass og skoledekning. Sør-Varanger kommune har gjennom de siste årene gjort grep som skal imøtekomme nettopp dette ved å bygge ny skole i Kirkenes, utbygging av nye boligområder og barnehage på Skytterhusfjellet. I tillegg er bygging av ny skole i Bjørnevatn igangsatt. Likeledes er det utfordringer knyttet til fraflytting i distriktene. Det kreves store økonomiske ressurser å opprettholde det nåværende tjenestetilbudet i hele kommunen, og med stor befolkningsnedgang vil dette få konsekvenser for blant annet skole- og barnehagetjenestene.

2.1 Befolkningsframskriving mot år 2040

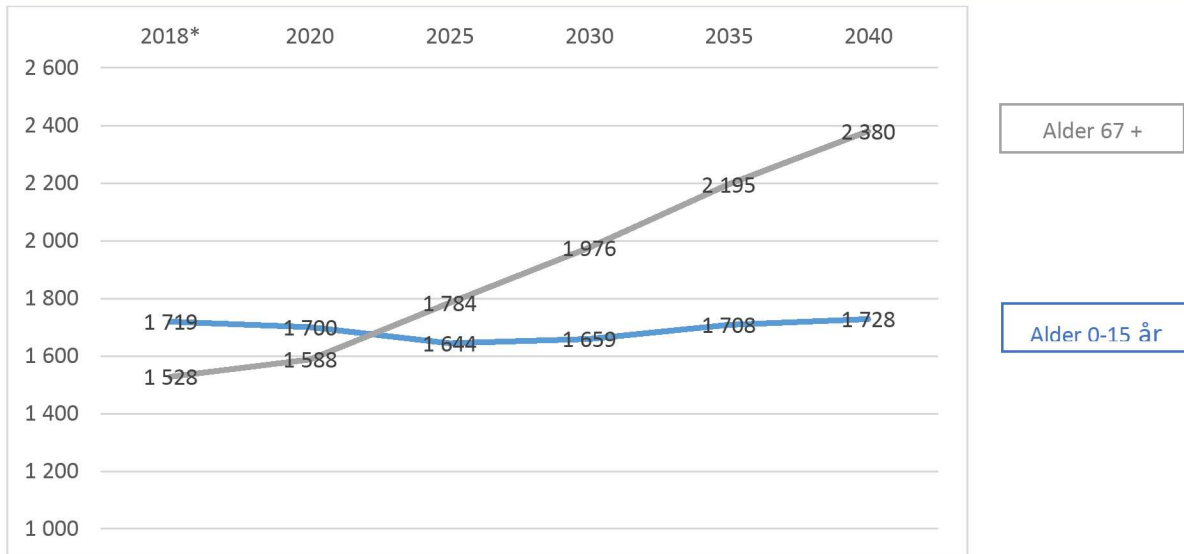
SSB la i slutten av juni ut ny befolkningsframskriving, og den nye beregningen er ganske nedslående for Sør-Varanger kommune i forhold til framskrivningen som ble gjort i 2016. Prognosen for 2016 viste at det totale innbyggertallet var framskrevet til 11.171 i 2040, mens den nye prognosen fra 2018 tilsier kun 10.326 innbyggere i 2040. Dette er kun 155 personer mer enn i 2018.

Framskrivningen nedenfor er basert på middels fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting og innvandring. Aldersgruppa på 67 år og oppover vil bidra med den største økningen fra 2018 til 2040, mens aldersgruppene under 67 år reduseres kraftig. Økningen av antall eldre over 67 år vil i framtiden kreve mer ressurser innenfor eldreomsorgen, noe som krever at en allerede i dag begynner å kartlegge, planlegge og investere for framtiden. Med disse befolkningsprognosene vil det være nødvendig å prioritere ressursbruken mellom den eldre og yngre befolkning ulikt enn i dag, samt geografisk fordeling av tjenestetilbudet i kommunen.

	2018*	2020	2025	2030	2035	2040
0-5 år (barnehage)	580	585	627	650	652	645
6-15 år (grunnskole)	1 139	1 115	1 017	1 009	1 056	1 083
16-19 år (videregående skole)	557	514	500	445	421	444
20-66 år (voksne)	6 367	6 304	6 166	6 074	5 923	5 774
67+ (eldre)	1 528	1 588	1 784	1 976	2 195	2 380
Totalt	10 171	10 106	10 094	10 154	10 247	10 326

Tabell 2 Tallmateriale fra SSB (07.03.2018), *faktiske befolkningstall for 2018

Tabellen over viser en prognostisert nedgang i innbyggere i yrkesaktiv alder frem mot 2040, mens det i aldersgruppen over 67 år forventes en markant økning i samme periode. Dette gir Sør-Varanger Tabellen over viser en prognostisert nedgang i innbyggere i yrkesaktiv alder frem mot 2040, mens det i aldersgruppen over 67 år forventes en markant økning i samme periode. Dette gir Sør-Varanger samfunnet store utfordringer de neste 20 årene der færre hender skal pleie flere eldre.

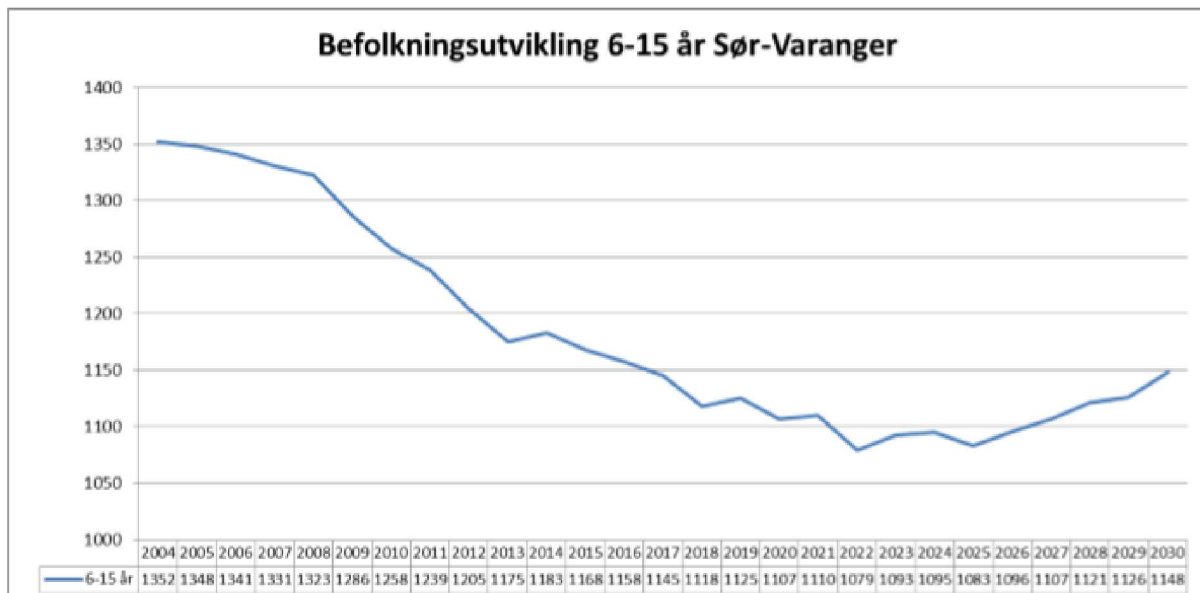

I grafen over ser man at befolkningsframskrivingen fra 2018 til 2040 viser at aldersgruppen 67 og eldre vil øke med 852 personer, mens aldersgruppen 0-15 år kun øker med 9 barn. Innen 2025 vil kommunen ha flere eldre enn barn som har behov for tjenester. Dette er 5 år tidligere enn prognosene i årsrapporten for 2017 viste.

2.1.1 Befolkningsutviklingens påvirkning på grunnskolene

Bakgrunnsmateriale og tabeller som benyttes i dette kapitlet er hentet fra KS-konsulent Håvard Moe sin analyse av Sør-Varanger kommune fra desember 2017 basert på regnskapstallene fra 2016.¹

Prognosen under sier noe om utviklingen i folketallet for innbyggere 6-15 år i Sør-Varanger kommune, i henhold til middelsalternativet (MMMM) fra SSBs befolkningsprognose fra 2016:

1

[http://www.svk.no/getfile.php/3994816.652.npwтуqnw7utwqa/S%C3%B8r-Varanger kommune KOSTRA Endelige tall pr 15.juni 2017 sendt.pdf](http://www.svk.no/getfile.php/3994816.652.npwтуqnw7utwqa/S%C3%B8r-Varanger%20kommune%20KOSTRA%20Endelige%20tall%20pr%2015.juni%202017%20sendt.pdf)

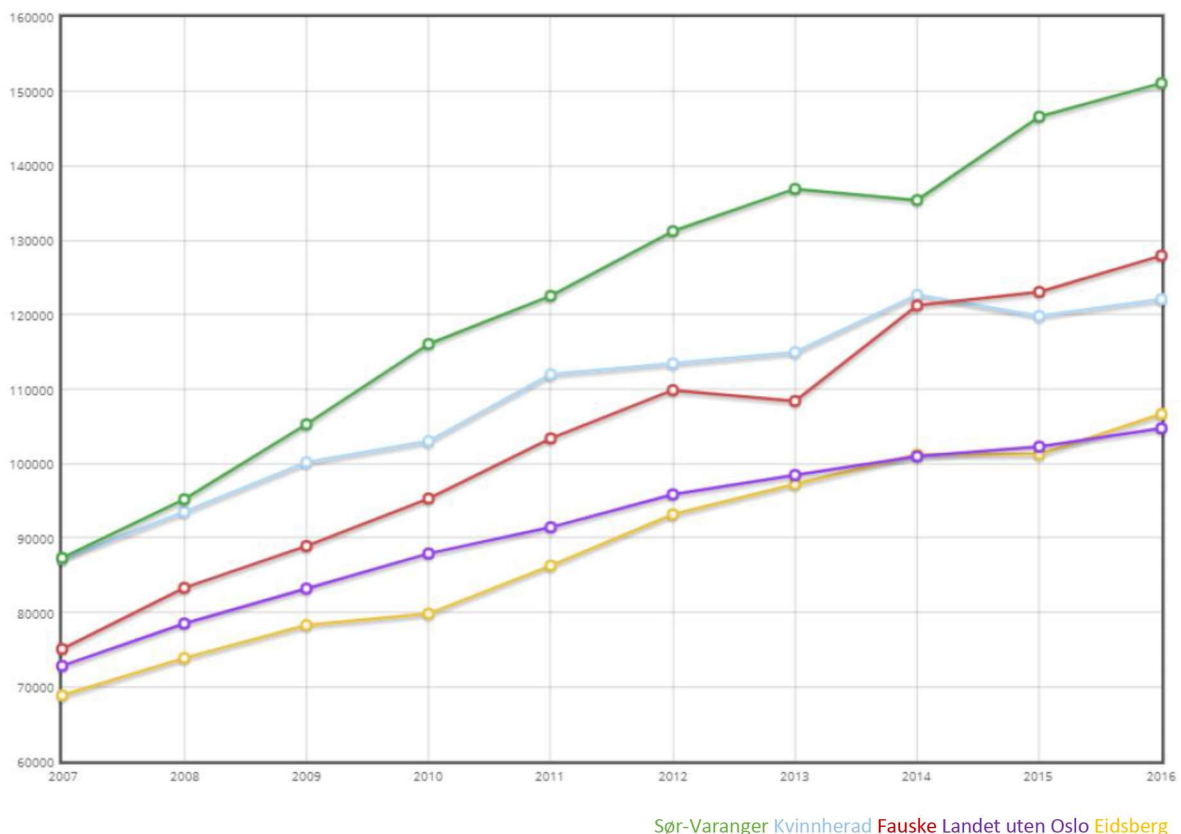

Kilde: KS-konsulent

Historiske tall viser at det har vært et kraftig fall i antall innbyggere 6-15 år fra 1 352 i 2004 til 1 158 i 2016. Dette er en reduksjon på 207 barn på 12 år. I prognosen ser man at tallet på innbyggere i alderen 6-15 vil falle med ytterligere 79 barn til 1 079 i 2022, før det vokser litt igjen frem mot 2030. Aldersgruppen 0-15 år vil øke med 192 personer i tidsrommet 2018 til 2040. For aldersgruppen 6-15 år, skolepliktig alder, utgjør dette en økning på om lag 120-130 elever i dette tidsrommet.

Tallene viser estimert gjennomsnittlig reduksjon og vekst for hele kommunen, og sier ikke noe om hvor i kommunen denne veksten kommer eller om det er demografiske endringer internt i kommunen. Igjennom inntektssystemet fra staten overføres ca. kr 110 000 per innbygger 6-15 år i rammetilskudd til Sør-Varanger. Det betyr at Sør-Varanger i perioden 2004 – 2020 vil ha mistet ca. 30 mill. kroner i rammetilskudd (målt i 2016 kr).

Hvordan har kostnadsutviklingen for grunnskolesektoren vært over tid:

Her ser man at netto driftsutgifter per innbygger 6-15 år i Sør-Varanger vokste betydelig mer enn for landet i perioden 2008 -2016. I 2007 brukte Sør-Varanger 19 mill. kroner mer enn landsgjennomsnittet på skole. I 2016 er dette tallet økt til 54 mill. kroner. Det er en produktivetsforverring på 35 mill. kroner på ni år. Hovedgrunnen til dette er at kommunen har hatt

et kraftig fall i antall elever i skolen som har gitt utslag i bortfall av inntekter fra staten, uten å kutte utgiftssiden tilsvarende.

Nettoutgiften til grunnskole vil normalt være avhengig av følgende elementer:

- Skolestruktur/antall skoler/gjennomsnittlig skolestørrelse
- Gruppestørrelse/antall elever i gruppene, lærertetthet per elev
- Lærenes ansiennitet, dvs. lønnsnivå og utdanningsnivå
- Andel elever som mottar spesialundervisning
- Forbruksmateriell og inventar / utstyr

3 Analyse av grunnskolesektoren

Når man omtaler grunnskole er det en del definisjoner som bør være på plass før man går i gang med analysen. Grunnskole er delt opp i flere funksjoner og fordeler seg på drift av skoler, SFO, PP-tjenesten, skoleskyss, skolelokaler og IT-systemer.

Dette kapittelet tar for seg utfordringene grunnskolene har, og noe av årsaken til den økonomiske omstillingen Sør-Varanger kommune står ovenfor. Analysen har til hensikt å belyse framtidsutsiktene til kommunen med utgangspunkt i ulike nøkkeltall. Analysen vil ta for seg plasseringen til kommunen i kommunebarometeret, utgiftsbehovet og driftsutgiftene i sektoren sammenlignet med andre kommuner. Denne analysen sees i sammenheng med befolkningsutviklingen i kommunen, og viser behovet for tiltak som bør iverksettes på bakgrunn av sviktende rammeoverføring fra staten.

3.1 Kommunebarometeret 2018

Kommunebarometeret er en måling som publiseres av Kommunal Rapport hvert år. Her rangeres kommunene etter 152 nøkkeltall, på tvers av 12 ulike sektorer. Sektorene i kommunetjenesten er vektet mot hverandre for å kunne gi et bilde av kommunen generelt, og faktorer innen én sektor er vektet for å kunne si noen om hvert tjenesteområde. Rangeringen er gjort med bakgrunn i offentlig tilgjengelig data og innrapporterte kostra-tall for 2017 og resultater for skole våren 2018. Det beste resultatet for hver faktor er 6.

I kommunebarometeret 2018 er Sør-Varanger kommune rangert på en 416.plass av 426 kommuner etter at det er justert for inntektsnivå. I 2017 ble kommunen rangert som nummer 411. Det er bare 60 kommuner i Norge som har høyere inntektsnivå enn Sør-Varanger kommune.

Kommunebarometeret viser at nøkkeltallene for Sør-Varanger kommune er langt svakere enn hva de økonomiske forutsetninger skulle tilsi. Kommunen burde levert bedre resultater med de inntektene en har, og ut ifra rangeringen på inntektsnivået ser man at kommunen har høye inntekter sammenlignet med andre kommuner. Sør-Varanger kommune har sine svakeste plasseringer innen helse, økonomi og enhetskostnader, men er helt i toppsjiktet innen sosialtjenester.

3.1.1 Grunnskolen i kommunebarometeret

Når Kommunebarometeret omtaler kostnadsnivået i Sør-Varanger kommune trekkes grunnskolen i kommunen frem som en av de sektorene med høyt kostnadsnivå. Netto utgifter til grunnskolen (korrigert for utgiftsbehov) er blant de i høyeste i landet, og er på 407.plass.

Grunnskole <i>20 % vekt i barometeret</i>	Kommunens nøkkeltall			Plass	366 .plass		Andel nøkkeltall som har blitt bedre		55
	KB 2016	KB 2017	KB 2018	KB 2018	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2016	KB 2017	KB 2018	KB 2018	KB 2018	KB 2018	KB 2016	KB 2017	KB 2018
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste fire år (10 %)	39,5	39,9	39,9	282	41,0	43,0	2,7	2,9	2,6
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste år (5 %)	38,8	40,1	39,4	348	41,4	44,5	1,9	2,9	2,0
FRAFALL: Andel elever fra kommunen som har fullført og bestått videregående innen fem år (10 %)	55	60	62	374	73	87	1,7	2,1	1,9
NP 5. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (5 %)	31,1	29,4	28,9	195	24,1	19,5	3,3	3,5	3,3
NP 8. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (10 %)	10,1	10,6	9,4	109	8,7	6,2	3,1	2,9	4,0
NP 9. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (10 %)	5,3	5,7	6,4	190	4,9	2,9	3,4	3,4	3,0
SKOLEBIDRAG: Skoleresultater korrigert for sosiale faktorer på ungdomstrinnet, snitt siste to år (10 %)	3,4	3,3	3,3	236	3,5	3,7	3,5	2,7	2,7
UTDANNING: Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, 1.-7. trinn (5 %)	69	59	65	287	70	100	3,4	2,5	2,5
UTDANNING: Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, 8.-10. trinn (5 %)	46	55	55	318	68	100	2,5	2,7	2,5
UTDANNING: Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning, 1.-7. trinn (2,5 %)	92	87	89	350	95	100	3,8	2,4	3,5
UTDANNING: Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning, 8.-10. trinn (2,5 %)	88	87	85	400	96	100	2,1	2,1	1,4
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)	85	87	88	259	91	95	3,3	3,7	3,5
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)	81	81	81	314	86	90	3,4	3,2	3,4
SPECIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 1.-4. trinn, snitt siste fire år (2,5 %)	6,8	6,9	6,8	232	5,2	2,8	3,8	3,3	3,3
SPECIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 5.-7. trinn, snitt siste fire år (2,5 %)	11,9	11,6	12,2	299	9,2	5,0	3,8	3,6	3,1
SPECIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 8.-10. trinn, snitt siste fire år (2,5 %)	11,5	15,7	15,3	355	10,2	6,3	4,1	2,0	2,1
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	57	46	48	60	16	68	5,0	4,4	4,5
LEKSEHJELP: Andel elever 5.-7. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	19	19	21	235	29	82	2,2	2,1	2,3
LEKSEHJELP: Andel elever 8.-10. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	2	0	6	152	8	51	1,2	1,0	1,6

3.2 Inntektssystem og gjennomsnittlig kostand per elev

Rammeoverføringen fra staten beregnes ut ifra alderssammensetning, bosettingsmønster og ulike levekår. Formålet med inntektssystemet er å bidra til at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, og systemet kompenserer derfor for ulike kostnadsforskjeller mellom kommunene i Norge. Dette gjøres blant annet gjennom utgiftsutjevning ved at kommuner som er dyrere å drive får omfordelte midler fra kommuner som er rimeligere å drive. Det er opp til kommunen selv å fordele potten slik de ønsker og kan derfor prioritere tjenestetilbudet slik de vil. I tillegg bidrar skatteutjevningen til at skatteinntekter omfordeles til kommuner som ligger under landsgjennomsnittet i skatteinntekter. Fordelingen av tildelte midler til kommunene er blant annet knyttet til antall innbyggere i ulike aldersgrupper.

I beregningen under er det forutsatt at rammeoverføringen fra staten som er knyttet til aldersgruppen 6-15 år kun er brukt på grunnskole. Rammeoverføringen til kun grunnskole ville vært noe mindre om man tok hensyn til alle tjenestene aldersgruppen mottar.

2017 tall	Ramme per elev Sør-Varanger	Sum ramme alle elever Sør-Varanger*	Regnskap 2017 Sør-Varanger	Avvik ramme og faktisk bruk 2017
Sum rammeinntekt	110 000	126 060 000	169 800 000	- 43 740 000

2017 tall	Gj.snitt kostand per elev landet**	Sum stipulert kostnad alle elever SVK*	Regnskap 2017 Sør-Varanger	Avvik gj.snitt kostnad og faktisk bruk 2017
Undervisning, materiell	91 100	104 400 600	135 900 000	-31 499 400
Skoleskyss, skolelokaler	21 000	24 066 000	33 900 000	-9 834 000
Sum kostnad	112 100	128 466 600	169 800 000	-41 333 400

Tabell 3 *elevtall = 1 146 jf. Ressursstyringsmodell 2017, ** gjennomsnittskostnad per elev for landet i KOSTRA 2017

I følge KOSTRA 2017, der regnskapstall fra 2016 er grunnlaget, er gjennomsnittskostnadene per elev i landet i kommunal grunnskole kr 112.100 per år. Fordelingen mellom undervisning og materiell og lokaler og skoleskyss er henholdsvis kr 91.100 og kr 21.000 per elev. Staten overfører igjennom inntektssystemet ca. kr 110.000 per innbygger i aldersgruppen 6-15 år i rammetilskudd til Sør-Varanger kommune. Hvis budsjett 2017 til skolene i Sør-Varanger hadde vært basert på inntektssystemet fra staten ville rammen til grunnskoleopplæringen vært om lag 126 mill. kroner, med bakgrunn i et elevtall på 1 146. Kostnaden ville vært 128,5 mill. kroner hvis man tar utgangspunkt i gjennomsnittlig kostand per elev i landet. Det vil si at kommunen i gjennomsnitt prioriterer grunnskolen i høyere grad enn det inntektssystemet fra staten egentlig tilsier.

Grunnskolen i Sør-Varanger budsjetteres per i dag gjennom en ressursstyringsmodell. I tillegg er det andre kostnader som er knyttet til grunnskoleopplæringen som blant annet SFO, PP-tjenesten, IT-systemer i skolene, og læringer. Totalt for alle grunnskolene, PP-tjenesten, SFO og læringer ble det budsjettert med en total ramme på 133,45 mill. kroner i 2017, mens regnskapet for 2017 viste et resultat på 135,9 mill. kroner.

Sør-Varanger kommune budsjetterte med 3,06 mill. kroner til skoleskys i 2017, mens skolelokaler var budsjettert med 31,58 mill. kroner. Regnskapet for 2017 viste henholdsvis 3,3 mill. kroner og 33,9 mill. kroner. En foreløpig beregning av årlige kostnader til renter og avdrag på ny skole for Sandnes og Bjørnevåtn utgjør 11,5 mill. kroner med dagens rentenivå på om lag 2 %. Det er varslet økning i rentenivået, og 1 % renteøkning medfører økt driftskostnad på 2,5 mill. kroner noe som er en vesentlig økning.

Hvis man oppsummerer beregningen over, viser resultatet for 2017 et samlet forbruk til grunnskolene i Sør-Varanger kommune 169,8 mill. kroner, mens inntektssystemet fra staten gir en rammeoverføring til skolene på om lag 126 mill. kroner. **Sør-Varanger kommune bruker altså 43,8 mill. kroner mer på grunnskole enn det inntektssystemet tilsier.**

3.3 Sammenlignbare kommuner

Sør-Varanger kommune er en del av Kostragruppe 12 som inkluderer 19 sammenlignbare kommuner. Kostragruppe 12 inneholder mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og høye frie disponible inntekter. I denne sammenhengen påpekes det at Sør-Varanger kommune er med på å dra gjennomsnittet i gruppen ned, siden kommunen har høye netto driftsutgifter per innbygger sammenlignet med de andre kommunene i gruppen. Kvinnherad kommune er ikke en del av Kostragruppen, men er tatt med for å vise hvordan en kommune med mindre inntekter enn Sør-Varanger kommune drifter skolene.

	Antall innbyggere per 4. kvartal 2017	Antall innbyggere 6-15 år	Andel innbyggere 6-15 år	Antall skoler 2017
Sør-Varanger kommune	10 171	1 158	11,4 %	10
Tysvær kommune	11 023	1 714	15,5 %	10
Vadsø kommune	6 033	754	12,5 %	3
Alta kommune	20 635	2 767	13,4 %	15
Kvinnherad kommune	13 180	1 734	13,1 %	16

Tabell 4 Innbyggertall er hentet fra SSB, og antall skoler er hentet fra kommunenes hjemmesider.

Tabellen over viser at Sør-Varanger kommune har lavest andel innbyggere i aldersgruppen 6-15 år sett i forhold til sammenligningskommunene.

Hvis en tar utgangspunkt i tabellen over for å synliggjøre hvilket handlingsrom kommunen har sammenlignet med andre er det utarbeidet en beregning som viser Sør-Varanger kommunes innsparingspotensial for grunnskolesektoren. Utgangspunktet for beregningen er antall innbyggere og netto driftsutgifter til grunnskole per innbygger.

	Netto driftsutg. pr innbygger alle funksjoner	Netto driftsutg. pr innbygger funksjon 202 - grunnskole	Innsparingspotensial (alle funksjoner*)	Innsparingspotensial (funksjon 202)
Sør-Varanger kommune	17 952	13 943		
Tysvær kommune	13 867	10 874	41,5 mill. kroner	31,2 mill. kroner
Vadsø kommune		10 687		33,1 mill. kroner
Alta kommune	14 204	10 798	38,1 mill. kroner	32 mill. kroner
Kvinnherad kommune	15 093	11 948	29 mill. kroner	20,3 mill. kroner
Gj.snitt kostragruppen	15 732	12 055	22,6 mill. kroner	19,2 mill. kroner

Tabell 5 *Funksjoner: 202 – grunnskole, 213 – voksenopplæring, 215 – SFO, 222 – skolelokaler, 223 – skoleskyss. Beregningene er gjort etter foreløpige KOSTRA-tall 2017 fra Framsikt AS.

Tabellen over forklarer noe av plasseringen i kommunebarometeret fordi Sør-Varanger kommune bruker mest på grunnskole per innbygger i forhold til sammenligningskommunene. Dette til tross for at kommunen har en lavere andel innbyggere i målgruppen. Kvinnherad kommune mottar mindre overføringer fra staten og har i tillegg en større andel innbyggere i aldersgruppen 6-15 år, men de bruker 20,3 mill. kroner mindre enn Sør-Varanger kommune på grunnskole. Når man leser budsjett 2018 til Kvinnherad kommune er de likevel i gang med kutt i skolen på grunn av sviktende elevtall. Konsekvensene av kuttet i skolen beskrives slik:

«Konsekvensar for drifa:

- *Større elevgrupper per lærar og færre ressursar til tilpassa opplæring.*
- *Fleire elevar i gruppene til spesialundervisning og særskild norskopplæring*
- *Reduksjon i talet på valfag på ungdomstrinnet og feire elevar i praktisk- estetiske fag*
- *Reduksjon i turar og ekskursjonar. Leirskule er allereie avslutta.*
- *Reduksjon i innkjøp av lærebøker og læringsmateriell*
- *Ressursane til innføringsklassane er tekne ut av budsjetta og tilboda vert lagde ned.*
- *Vedtektene i SFO må endrast slik at inntektene aukar og utgifene går ned.*

Konsekvensar for tilsette:

- *Reduksjon av assistentstillingar i undervisninga*
- *Lærarane får fleire elevar som dei skal følgja opp og dette kan føra til auka slitasje.*
- *Mogleg at nokre tilsette må endre arbeidsplass grunna overtal.»*

Kilde: kvinnherad.kommune.no

Andelen innbyggere 6-15 år i Tysvær kommune er 15,5 % jf. tabell 4. Man kan derfor anta at kommunen får tildelt større ramme til aldersgruppen 6-15 år enn det Sør-Varanger kommune får.

Når man korrigerer for utgiftsbehovet driver Tysvær kommune likevel grunnskolesektoren 41,5 mill. kroner billigere enn Sør-Varanger. I Kommunebarometeret står det at nøkkeltallene for Tysvær kommune er litt bedre enn de økonomiske forutsetningene kommunen har. Dette tyder på at de prioriterer tjenestetilbudet mellom sektorene i kommunen annerledes enn det Sør-Varanger gjør. I årets Kommunebarometer havner Tysvær kommune på 202. plass, mens grunnskolen havner på 229. plass. Kommunen utmerker seg på høy andel lærere som oppfyller kravene til undervisning i 1.-7. trinn og lav andel elever med spesialundervisning i 8.-10. trinn. I tillegg har de en lav andel elever på laveste mestringsnivå fra 8. til 9. trinn.

Når man sammenligner Sør-Varanger med Alta kommunes plassering i Kommunebarometeret ser man at også Alta kommune rangeres lavt. Kommunen havner totalt på 415. plass og grunnskolesektoren havner på en 393. plass, men kostnadmessig driver Alta kommune grunnskolene i overkant av 30 mill. kroner rimeligere enn Sør-Varanger.

Når man ser på både Tysvær kommune og Alta kommune i sammenheng med Sør-Varanger kan det tyde på at det ikke nødvendigvis er ressurstildelingen sektorene får som er avgjørende for om man lykkes med tjenestetilbudet.

3.4 Nøkkeltall

3.4.1 Gjennomsnittlig skolestørrelse

Man beregner gjennomsnittlig skolestørrelse ved å se på forholdet mellom antall elever ved de kommunale grunnskolene mot antall kommunale skoler.

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	108	107	105	114
Kostragruppe 12	141	146	149	151
Finmark	114	118	115	119
Landet uten Oslo	213	217	220	223
Tysvær	203	205	211	207
Vadsø	163	258	253	236
Alta	157	164	166	176
Kvinnherad	103	102	113	112

Kilde: Framsikt AS

Her ser man at det i snitt er 114 elever per skole i Sør-Varanger, mens det i Alta er 176 elever per skole. Tysvær kommune har i gjennomsnitt 207 elever per skole. Dette forklarer en del av netto driftsutgift per innbygger for kommunene.

3.4.2 Gjennomsnittlig gruppestørrelse i grunnskolen

Indikatoren som beregner gjennomsnittlig gruppestørrelse ser på forholdet mellom elevtimer og lærertimer. Elevtimer er det samlede antall timer elevene har krav på for hvert trinn. Lærertimer er det samlede antall timer lærerne underviser i ordinære lærertimer, samt individuelt tildelte timer til spesialundervisning, samisk tospråklig fagopplæring, norsk som andrespråk og tegnspråk. Dette gir et bilde av hvor mange elever som i gjennomsnitt befinner seg i undervisningssituasjonen til den enkelte lærer.

Sør-Varanger kommune har den minste gjennomsnittlige gruppestørrelsen i 1.-10. trinn i forhold til sammenligningskommunene. Det er i gjennomsnitt 8,9 elever per gruppe i Sør-Varangerskolene, mens det i Alta er 10,9 elever per gruppe.

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	8,7	9,1	8,3	8,9
Kostragruppe 12	11,2	11,1	11,0	11,0
Finnmark	9,6	9,5	9,3	9,3
Landet uten Oslo	13,6	13,5	13,4	13,2
Tysvær	13,7	13,9	13,4	13,1
Vadsø	9,5	9,9	10,2	9,4
Alta	11,7	11,3	11,0	10,9
Kvinnherad	12,2	12,5	12,8	12,3

Kilde: Framsikt

3.4.3 Spesialundervisning

Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	10,1 %	11,0 %	11,2 %	11,1 %
Kostragruppe 12	9,8 %	9,5 %	9,2 %	9,0 %
Finnmark	9,9 %	10,1 %	10,2 %	10,0 %
Landet uten Oslo	8,1 %	7,9 %	7,8 %	7,9 %
Tysvær	7,4 %	7,6 %	6,8 %	8,0 %
Vadsø	5,5 %	4,9 %	4,3 %	4,7 %
Alta	9,6 %	10,0 %	9,8 %	8,9 %
Kvinnherad	8,4 %	8,1 %	8,1 %	7,9 %

Kilde: Framsikt AS

Sør-Varanger kommunes andel av elever som mottar spesialundervisning er ikke så høy sammenlignet med Finnmark, men ser man i forhold til andre sammenlignbare kommuner er det langt flere elever som mottar spesialundervisning.

Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	30,2 %	29,0 %	26,8 %	25,5 %
Kostragruppe 12	20,4 %	19,6 %	19,1 %	19,2 %
Finnmark	20,2 %	19,5 %	19,2 %	18,1 %
Landet uten Oslo	17,4 %	17,5 %	17,4 %	17,7 %
Tysvær	11,9 %	11,3 %	15,3 %	15,8 %
Vadsø	15,3 %	12,6 %	11,9 %	9,6 %
Alta	15,2 %	14,7 %	17,1 %	15,8 %
Kvinnherad	17,9 %	17,3 %	18,0 %	17,5 %

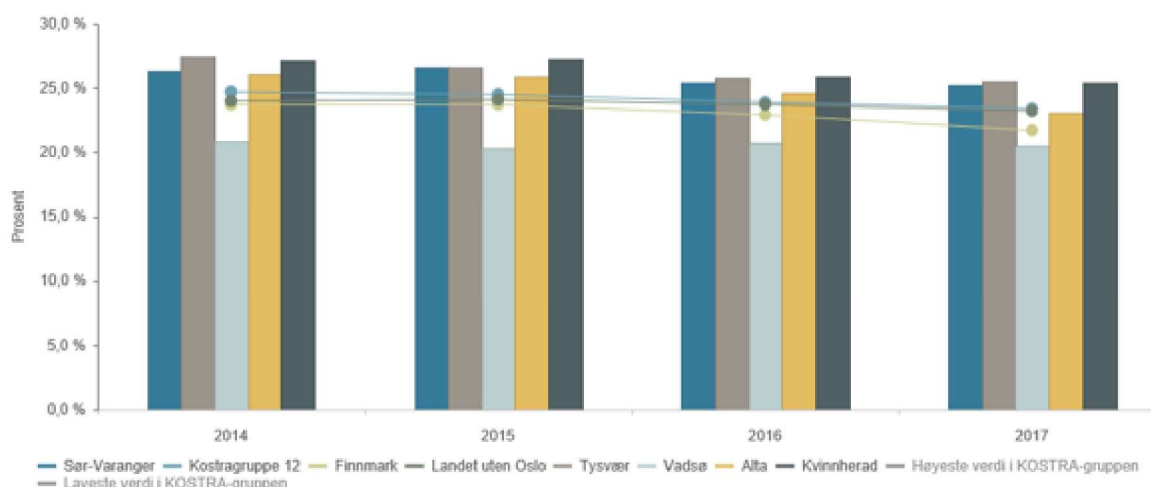

Kilde: Framsikt AS

Når en ser på andelen timer brukt til spesialundervisning av antall lærertimer totalt skiller Sør-Varanger seg ut. Kommunen bruker 25,5 % av samlet antall lærertimer i grunnskolen til spesialundervisning. Dette er langt høyere enn sammenligningskommunene og kan tyde på at de elevene som mottar spesialundervisning i kommunen i snitt mottar flere timer enn andre kommuner.

3.5 Grunnskolens driftsutgifter

Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202,215,222,223) i prosent av samlede netto driftsutgifter

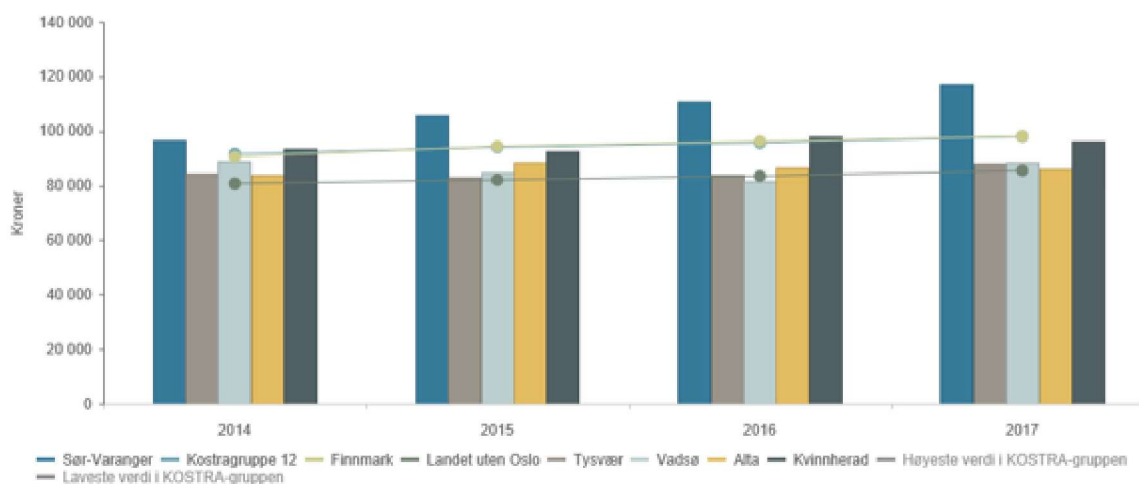
	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	26,3 %	26,6 %	25,4 %	25,2 %
Kostragruppe 12	24,7 %	24,5 %	23,9 %	23,4 %
Finnmark	23,7 %	23,7 %	22,9 %	21,7 %
Landet uten Oslo	24,0 %	24,1 %	23,7 %	23,2 %
Tysvær	27,5 %	26,6 %	25,8 %	25,5 %
Vadsø	20,8 %	20,3 %	20,7 %	20,5 %
Alta	26,1 %	25,9 %	24,6 %	23,1 %
Kvinnherad	27,2 %	27,3 %	25,9 %	25,4 %

Kilde: framsikt.no

Av Sør-Varanger kommunes samlede netto driftsutgifter ble 25,2 % brukt til grunnskolesektoren i 2017. Kvinnherad kommune er den eneste av sammenligningskommunene som bruker mer. Som tidligere vist har Kvinnherad kommune en større andel innbyggere i målgruppen, og det er derfor naturlig at de bruker prosentvis mer av samlede netto driftsutgiftene til grunnskolesektoren enn det Sør-Varanger kommune gjør.

Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år, justert for utgiftsbehov

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	96 483	105 770	110 884	117 060
Kostragruppe 12	91 623	94 044	95 625	98 026
Finnmark	90 593	94 399	96 282	98 130
Landet uten Oslo	80 725	82 040	83 463	85 523
Tysvær	84 295	83 206	83 716	87 903
Vadsø	88 734	84 661	81 567	88 449
Alta	84 079	88 333	86 714	86 122
Kvinnherad	93 362	92 736	97 887	96 440

Kilde: framsikt.no

Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæringen per innbygger 6-15 år var kr 117.060 i 2017 i Sør-Varanger kommune, da er utgiftene justert med utgiftsbehovet. Dette er langt høyere enn alle sammenligningskommuner. Utgiftsbehovet sier noe om hvor kostnadskrevene tjenesten er med bakgrunn i kriterier som alderssammensetning, sosiale forhold, kommunestørrelse og bosettingsmønster.

Tabellen under viser at skolene i Sør-Varanger er mindre kostnadskrevene å drive enn landsgjennomsnittet, mens sammenligningskommunene er noe mer kostnadskrevene enn gjennomsnittet. Dette indikerer at det ikke er behov for å bruke mer enn landsgjennomsnittet på skole for Sør-Varanger kommune. Noe av årsaken til dette kan være at kommunen har lavest andel innbyggere i aldersgruppen sammenlignet med de andre.

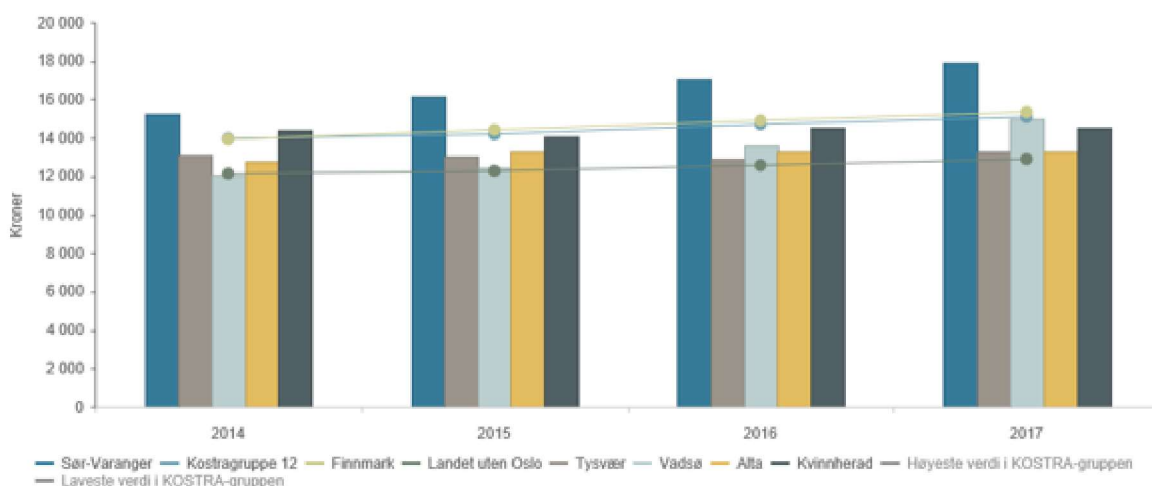

Utgiftsbehov - grunnskole

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	1,028	1,035	1,006	0,993
Kostragruppe 12	1,080	1,076	1,058	1,051
Finnmark	1,099	1,088	1,061	1,049
Landet uten Oslo	1,029	1,028	1,026	1,026
Tysvær	1,290	1,286	1,284	1,292
Vadsø	1,150	1,110	1,085	1,034
Alta	1,183	1,160	1,131	1,120
Kvinnherad	1,155	1,139	1,102	1,094

Kilde: framsikt.no

Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202,215,222,223), per innbygger, justert for utgiftsbehov

	2014	2015	2016	2017
Sør-Varanger	15 246	16 180	17 049	17 946
Kostragruppe 12	13 973	14 192	14 704	15 093
Finnmark	13 932	14 415	14 905	15 337
Landet uten Oslo	12 137	12 279	12 573	12 892
Tysvær	13 108	13 025	12 920	13 304
Vadsø	12 078	12 432	13 596	14 986
Alta	12 745	13 285	13 264	13 281
Kvinnherad	14 376	14 050	14 511	14 511

Kilde: framsikt.no

Når man ser på utgiftsbehovet i sammenheng med netto driftsutgifter per innbygger, som beskriver ressursbruken, ser man at Sør-Varanger kommune prioriterer skole klart høyest i utvalget uavhengig av at utgiftsbehovet er lavere. Kommunen bruker altså mer enn det behovet tilsier.

3.6 Kostnad per elev i Sør-Varanger kommune

Kostnad per elev per skole er beregnet ut ifra netto regnskapstall for 2017 og er fordelt per funksjon, inntektene er altså hensyntatt. Beregningen viser hva kostnaden per elev er på henholdsvis grunnskoleopplæring, skolefritidsordning og skoleskyss (funksjon 202,215,223) og skolelokaler (funksjon 222). Kostnader knyttet til ordinær skoledrift som fordeles på grunnskolene, skolefritidsordningen og skoleskyss er lærerressurser, assistenter, ledelse, driftskostnader, og skoleskyss etter vedtak. Kostnader til skolelokaler er blant annet avskrivninger og FDV – kostnader som strøm, brøyting, oljefyring og lønnskostnader til vaktmester og renholdere. Her er det antatt at FDV, renhold og avskrivningskostandene er lik på henholdsvis Kirkenes barne- og ungdomsskole.

I tabellen under ser en at det er de største skolene som er de rimeligste å drifte når en ser på kostnad per elev. Det er henholdsvis Kirkenes barneskole og Hesseng flerbrukssenter som fremstår som de rimeligste skolene å drifte. Hvis en ser på kostnader til ordinær drift, og ser bort i fra kostnader knyttet til skolelokaler, er det fortsatt de største skolene som er mest kostnadseffektiv. Kirkenes barneskole skiller seg ut som den mest rimeligste å drifte.

Kostand per elev per skole

	Kostnad per elev (202,215,223)	Kostnad per elev FDV (222)	Kostnad per elev Renhold (222)	Kostnad per elev avskrivn. (222)	Kostnad per elev Totalt
KIRKENES BARNESKOLE	87 537	6 820	4 975	21 841	121 173
HESSENG FLERBRUKSSENTER	100 867	11 673	4 502	8 005	125 047
SANDNES SKOLE	113 333	9 458	5 788	7 104	135 683
BJØRNEVATN SKOLE	120 778	8 511	5 938	2 945	138 172
KIRKENES UNGDOMSSKOLE	122 806	6 820	4 975	21 841	156 442
PASVIK SKOLE	138 350	14 048	8 699	7 145	168 242
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	191 579	19 298	13 285	13 666	237 828
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	213 059	47 713	21 203	9 712	291 687
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	246 000	43 846	30 083	6 055	325 984
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	310 727	52 836	16 385	8 392	388 340
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	321 520	141 196	17 311	20 024	500 051

For at man skal oppnå økonomisk besparelse på skolelokaler er man avhengig av at skolelokalene som ikke lenger er i bruk legges ned. Den reelle effekten vil da synliggjøres ved at driftskostnader knyttet til bygget opphører. For å oppnå full besparelse på et bygg må den selges, da avskrivningene påløper så lenge man fortsatt eier bygningsmassen.

I tabellen under fremkommer FDV – kostandene per skole. Dette er kostander som er knyttet til driften av hvert bygg. Besparelse av FDV – kostnader vil som nevnt tidligere ikke gjøre seg gjeldene før man eventuelt legger ned driften.

FDV – kostander 2017	FDV	Renhold	Sum FDV
KIRKENES BARNESKOLE	2 093 801	1 527 280	3 621 081
BJØRNEVATN SKOLE	1 804 364	1 258 919	3 063 283
SANDNES SKOLE	1 134 914	694 593	1 829 507
PASVIK SKOLE	842 881	521 931	1 364 812
HESENG FLERBRUKSSENTER	1 926 107	742 909	2 669 016
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	811 116	360 452	1 171 568
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	705 980	86 556	792 536
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	366 657	252 407	619 064
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	581 193	180 232	761 425
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	613 840	421 167	1 035 007
KIRKENES UNGDOMSSKOLE	1 514 084	1 104 417	2 618 501
Totalt	12 394 936	7 150 863	19 545 799

I tabellen under fremkommer avskrivningskostandene per skole for 2017. I tillegg er det flere skoler som krever oppgradering i form av investering som vil føre til økte avskrivningskostnader. Besparelse på avskrivningene vil som nevnt tidligere ikke gjøre seg gjeldene før man eventuelt selger bygget.

Avskrivninger 2017	Regnskap
KIRKENES BARNE – OG UNGDOMSSKOLE	11 553 878
BJØRNEVATN SKOLE	624 326
SANDNES SKOLE	852 459
PASVIK SKOLE	428 680
HESENG FLERBRUKSSENTER	1 320 890
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	165 098
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	100 122
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	259 655
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	92 312
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	84 767
Totalt	15 482 187

Kirkenes barneskole og Kirkenes ungdomsskole fremkommer med høye avskrivningskostander på grunn av at bygget er relativt nytt og om lag kr 2 mill. kroner av avskrivningene er knyttet til inventar. Avskrivningskostandene vil i tillegg øke når ny skole for Sandnes og Bjørnevatt er ferdigstilt.

3.7 Oppsummering av den økonomiske analysen

Med bakgrunn i befolkningsutviklingen, alderssammensetning og utgiftsbehov i grunnskolen ser man at Sør-Varanger kommune bruker langt flere ressurser enn sammenligningskommunene på grunnskole. Sør-Varanger kommune bruker mer penger til grunnskole både per innbygger og per innbygger i aldersgruppen 6-15 år, og har lavere gruppestørrelse enn alle sammenligningskommuner. I tillegg er rammeoverføringen fra staten redusert på bakgrunn av færre innbyggere som genererer inntekter til aldersgruppen. Noe av grunnen til at Sør-Varanger kommune bruker mer enn andre kommuner på grunnskole er at utgiftene til sektoren har fortsatt å øke, selv om brukergruppen over tid er redusert. Samtidig ser man av plasseringen i kommunebarometeret at resultatene fra nasjonale prøver er stabilt lavere enn landsgjennomsnittet. I tillegg viser det seg at andelen lærere som oppfyller kompetansekrav er relativt lave, og andelen timer brukt til spesialundervisning langt høyere enn sammenligningskommunene og landet for øvrig

3.8 Kompetanse i skolen i Sør-Varanger

Det er ulike kompetansekrav i norsk skole. Det er kravet om godkjent utdanning for tilsetting, og det er det nye kravet om kompetanse i fagene man underviser. For Sør-Varanger kommune har det vist seg å være et problem å skaffe tilstrekkelig kompetanse til grunnskolen. I tillegg er antall søkere til stillinger i grunnskolen generelt lavt utenfor byer med utdanningsinstitusjoner.

3.8.1 Kompetansekrav for tilsetting

Det er i dag ikke full dekning av ferdigutdannede lærere i Sør-Varanger.

Årsverk i stillingsprosent til undervisning.	1.-4. årstrinn	5.-7. årstrinn	8.-10. årstrinn	Totalt
Undervisningspersonale som oppfyller kompetansekrav for tilsetting (antall i parentes)	45,25	38,97	43,69	127,91 (165 lærere)
Undervisningspersonale som ikke oppfyller kompetansekrav for tilsetting (antall i parentes)	4,33	5,79	10,12	17,71 (21 lærere)
Totalt årsverk til undervisning (antall i parentes)	49,58	44,76	94,34	145,62 (186 lærere)

Kilde: www.gsi.udir.no: 2017-2018

Dette innebærer at 12,1% av årsverk som går til undervisning undervises av lærere uten godkjent utdanning. Dette kompetansekravet for ansettelse gjelder godkjent lærerutdanning, praktisk-pedagogiske utdanning osv. Flere av disse er studenter som arbeider ved siden av lærerstudier.

3.8.2 Kompetansekrav for undervisning

Kompetansekravene i grunnskolen er i dag skilt mellom 1-7. trinn og 8-10. trinn. Kompetansekravet har vært sterkt debattert, men det er ingen signaler fra dagens regjering på at kravet blir fjernet. Det betyr at alle som er utdannet etter 2014 allerede i dag må ha godkjent kompetanse for å undervise. Lærere som er utdannet før 2014 har muligheten til å skaffe seg kompetansen innen 2025. Etter

2025 vil de ikke være godkjent for å undervise i fag med kompetansekrav. Kompetansekravet kommer i tillegg til kravet om en godkjent pedagogisk utdanning for å få fast ansettelse. Kravet om godkjent pedagogisk utdanning for ansettelse gjelder fremdeles selv om det ikke medfører at personen kan undervise i fag med kompetansekrav.

På barnetrinnet og mellomtrinnet er kravet i dag at lærer skal ha minst 30 stp. For å undervise i fagene norsk, engelsk, samisk og matematikk. De som er utdannet før 2014 har dispensasjon fra disse kravene frem til 2025.

For lærere i ungdomsskolen er reglen at alle som underviser i norsk, samisk, engelsk og matematikk skal ha 60 stp. utdanning i faget. Lærere som er utdannet før 2014 må tilegne seg denne kompetansen innen 2025. For øvrige fag, unntatt valgfag, er kravet 30 stp. Dette kravet gjelder kun lærere som er utdannet etter 2014. Det innebærer at det er fire fag som krever 60 stp, og 8 fag som krever 30 stp (hvis det tilbys flere fremmedspråk vil antallet øke tilsvarende). Det er altså minimum 12 fag på ungdomsskolen som har kompetanse som skal dekkes i fremtiden. I tillegg kommer kompetansekrav for lærere som har hovedvekten av undervisningen som spesialundervisning.

Det er ikke tvil om at det vil være en stor utfordring å skaffe kvalifiserte lærere i fremtiden. Særlig der lærer skal undervise i flere av fagene med kompetansekrav. Fremtiden vil, med dagens regler, innebære at lærer vil kunne undervise i et begrenset antall fag. For små skoler vil det være urealistisk å kunne bemanne med lærere som har kompetanse alle fag innenfor den bemanningen som er i dag. Det vil bety at det må tilsettes flere lærere på skoler med allerede meget høy lærertetthet, eller at de lærere som er der i dag må sikres formell kompetanse i flere fag.

De fleste videreutdanningsprogram innebærer i dag at studenten tar 30 stp pr år. Udir delfinansierer dette gjennom stipend eller frikjøp. Skolen/skoleeier må selv finansiere skolebøker, og reise og oppholdsutgifter. Skoler må i ulik grad frigjøre lærere som skal studere. De fleste studier er samlingsbaserte med ulik sammensetning av samlinger på studiested og nett.

Hvis det reduseres i antallet lærere i skolen vil dette være ekstra krevende, da de resterende må ha undervisningskompetanse i flere fag. Utdanning og kompetanse må derfor hensyntas når det gjelder endringer i skolen i Sør-Varanger. I en vurdering av skolestruktur må det sikres at fagmiljøene er store nok til å ha nødvendig kompetanse, og at det i fremtiden vil være mulig å rekruttere nye lærere inn i skolen. For mange skoler vil det være vanskelig å ansette lærere som er utdannet etter 2014 da de må ha formell kompetanse i alle fag de underviser i.

Tabellen viser at Sør-Varanger kommune har en stor utfordring med å heve kompetansen videre fremover. Det er kun fag som har kompetansekrav for alle lærere som er med i tabellen.

Tabellen viser kompetansebehovet i grunnskolen pr 1.10.2017.

Kompetanse på barneskoler				
		Med godkjent utdanning Minst 30 stp	Uten utdanning eller med godkjent utdanning 0-29 stp	Totale antall lærere som underviser i fagene på 1.-7.-trinn
Norsk		43	26	69

Samisk		3	2	5
Matematikk		43	15	58
Engelsk		17	15	32
Lærere som må videreutdannes			58	
Kompetanse på ungdomsskoler				
	Med godkjent utdanning Minst 60 stp	Med godkjent utdanning 30-59 stp	Uten utdanning eller med godkjent utdanning 0-29 stp	Totale antall lærere som underviser i fagene på 8.-10.-trinn
Norsk	9	15	0	24
Samisk	2	1	0	3
Matematikk	15	8	0	23
Engelsk	13	5	2	20
Lærere som må videreutdannes		29	2	

Kilde: www.gsi.udir.no: 2017-2018

4 Skolestruktur

Sør-Varanger kommune har skoleåret 2017/18 1138 elever fordelt på 10 skoler. I gjennomsnitt er dette 114 elever per skole. Tilsvarende tall for Finnmark, Kostragruppe 12 og landet som helhet er henholdsvis 119, 151 og 222 elever i gjennomsnitt per skole (SSB, 2018).

Sør-Varanger kommune har for tiden ikke vedtatt en egen forskrift for skolekretsgrenser i kommunen. Inntaksområdene til skolene er likevel i stor utstrekning i tråd med strukturen på grunnkretsene i kommunen. Unntaket er for tiden at elever fra Neiden området har sin nærskole ved Hesseng flerbrukssenter og Kirkenes ungdomsskole.

I utgangspunktet er elevenes skoletilhørighet regulert gjennom «Nærskoleprinsippet» som framkommer i opplæringsloven § 8-1 første ledd, som sier:

«Grunnskoleelevane har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til.»

Det er ingen betingelse at kommunen utarbeider en forskrift for opptaksområde for den enkelte skole da dette uansett er nevnte lovformulering som er bestemmende for hvilken skole som er elevens nærskole.

Sør-Varanger kommune har to ganger i løpet av de siste årene, 2008 og 2012, utarbeidet forslag til ny skolestruktur. Når Sør-Varanger kommune i forbindelse med Oppvekstplan 2018-28 presenterer et forslag til ny skolestruktur bygger er flere av de forhold som ble vurdert i dokumentet

Skolestrukturanalyse i Sør-Varanger kommune (Norconsult, 2012) fremdeles tilstede og like aktuelle. De konkrete endringene siden 2012 er at det totale elevtallet er gått ytterligere ned, samt at driften ved Fossheim skole er foreløpig innstilt og at man har startet bygging av en ny felles skole for Sandnes og Bjørnevatn.

Tilrådsninger «Skolestrukturanalyse i Sør-Varanger kommune» (Norconsult, 2012):

Norconsults «Skolestrukturanalyse i Sør-Varanger kommune» ble utført i 2012. I punkt 5.4 gir de en oppsummering av følgende momenter.

«I utarbeidelsen av alternativene har vi lagt vekt på de momenter som kapittel 5 viser har betydning for kvaliteten i skolen og de økonomiske gjennomsnittstallene for skoledrift som framkommer der. Her framkom det at utdanningskvaliteten kan deles i tre nivå, og kommunen kan påvirke

- *strukturkvaliteten ved å til se at alle skolebygg gir tilfredsstillende fysiske rammer, tilstrekkelig lærertetthet og pedagogisk forsvarlige elevgrupper. For kommunen er det økonomisk lønnsomt å ha få skoleanlegg å drifte. Dersom en, ved en eventuell reduksjon i antall skoleanlegg, velger å videreføre de økonomiske rammene for skolesektoren kan en øke ressursene til undervisningsårsverk i kommunen og på den måten øke lærertettheten. Samtidig vil en struktur med større enheter føre til tap av skolen i lokalmiljøet.*
- *prosesskvaliteten ved å ha skolestørrelser hvor personalgruppen er over ca. 10 personer, det vil si en barneskole med over 75 elever, ungdomsskole med over 50 elever eller kombinertskoler med over 50 elever. Dette er skolestørrelser hvor elever og lærere har flere variasjonsmuligheter i det sosiale og faglige samspillet.*
- *resultatkvaliteten er ikke direkte avhengig av skolestørrelsen, men det vil være flere muligheter for elevene å finne en sosial tilhørighet i en stor elevgruppe enn i en mindre. Samtidig må det påpekes at elevers faglige resultater eller sosiale kompetanse ikke er direkte avhengig av skolestørrelsen.*

Forhold knyttet til elevprestasjoner er blant annet avhengig av faktorer som lærers forventning, tilpasset faglige utfordringer og skoleledelse. Kommunene kan påvirke disse faktorene ved å gi lærere og ledere i skolen mulighet til faglig utvikling og oppdatering. Men elevprestasjonene er ikke direkte knyttet til skolestørrelse, størrelsen på elevgruppen eller andre forhold knyttet til skolestruktur. De trekkes derfor ikke inn som viktig moment i strukturdiskusjonen. Heller ikke elevers sosiale og kulturelle bakgrunn tas med i argumentasjonen.

Verken dagens struktur eller noen av de aktuelle framtidige skolestrukturer inkluderer et antall skolebytter for elever som kan sies å ha negativ effekt på elevers læring. Det er lang tradisjon for og de fleste skoler har gode rutiner knyttet til overgangen mellom barneskole og ungdomsskole. Momentet er derfor ikke tatt med i argumentasjonen rundt strukturalternativene.

Forskningen finner ingen entydige konklusjoner om hva som er den optimale skolestørrelsen. Når det i diskusjonen rundt skolestørrelser vises til nasjonal og internasjonal forskning som gir støtte til opprettholdelse av små skoler, må huske på at en stor skole i internasjonal sammenheng er en skole med over 1000 elever, og at den nasjonale forskningen på området i stor grad har hatt fokus på

forholdet mellom skolen og lokalmiljøet. I Sør-Varanger er det vel så viktig å fokusere på at skolene ikke blir for små, siden dette gir et lite og sårbart faglig og sosialt miljø for elever og ansatte, samtidig som det gir en svært ulik lærertetthet ved kommunenes skoler. Når det ikke er klare pedagogiske eller kvalitetsmessige forskjeller mellom små og store skoler, blir det i hovedsak et politisk valg om en vil ha en desentralisert skolestruktur med små skoler. I de ulike strukturalternativene vil skolens betydning for lokalmiljøet gis ulik vektlegging opp mot de andre faktorene som har betydning.

En sentralisert skolestruktur vil gi økt behov for bruk av skoleskyss. De tre viktigste momentene en da må ta hensyn til er

- elevenes samlede reisetid til og fra skolen
- økt antall elever som ikke lengre kan gå/sykle til skolen
- økningen i utgifter knyttet til skoleskyss I vurderingen ser vi ikke utelukkende på hva som er akseptabel reisetid, men også hvor lang skoledag elevene vil få. Dette er spesielt viktig for barna på 1. – 4. trinn som vil kunne få en skoledag på over 10 timer inkludert skole, SFO og reisetid. Selv om den tidligere normen for akseptabel reisetid ikke lengre er gjeldende tar vi i vurderingen utgangspunkt i den.»

Og videre tilrødde Norconsult (s 61) følgende løsninger

«Alternativ 1 er en struktur hvor kommunen har få skoleanlegg å drifte. Skolene Bjørnevatn, Jarfjord, Jakobsnes, Neiden og Skogfoss legges ned og ungdomsskoleelevene overføres til Kirkenes mens barneskoleelevene overføres til Pasvik, Hesseng og Sandnes. Kommunen vil da ha drift ved tre barneskoler, en kombinertskole, ett oppvekstsenter og en ungdomsskole.» og «Alternativ 2 er en struktur hvor kommunen vil ha få skoleanlegg å drifte. Elevene ved skolene i øst og ved Neiden flyttes til sentrumsskolene, mens Skogfosselevene flyttes til Pasvik. Kommunen vil da ha drift ved to barneskoler, ett oppvekstsenter, to kombinertskoler og 1 ungdomsskole. Elevtallet ved skolene er vist i tabellen under. Dagens elevtall fordelt på skolen i alternativet er vist i tabellen under»

Norconsult konkluderte da med følgende:

«Norconsult vektlegger følgende moment i sin anbefaling til kommunen:

- at elevtallet ved kommunens skoler ikke blir for lavt
- at elevers reisetid til og fra skolen ikke blir for lang
- at kommunen tilbyr alle elevene en likeverdig opplæring med god kvalitet
- at kommunen utnytter den samlede skolekapasiteten på en økonomisk god måte
- at alle skoler behandles etter de samme prinsippene

Dette gjør at Norconsult vil anbefale Sør-Varanger kommune å velge alternativ 1. Det forutsettes at det etableres en skyssordning som gir elevene lengst sør i Pasvikdalen og elevene fra Neiden en akseptabel reisetid.»

Rapportens faglige innhold er bygget på forskning som er gyldig også i dag. Det er i begrenset grad gjort forskning på skolestørrelse v.s. andre kvalitetskriterier i grunnskolen, men noe er gjort på tall fra elevundersøkelsen. Disse gjennomgås senere i dokumentet. Anbefalingene 1 til Norconsult er i dag ikke aktuell da det er bygget en 1-10 skole for Sandnes /Bjørnevatn. Derfor er alternativ 2 det

gjennstående alternativet i Norconsults rapport. Det var i 2012 et mindre omgripende alternativ og er i dag tilsvarende alternativ 1 i denne rapporten.

Elevtallsutvikling på de ulike skolene.

Det er flere forhold som gjør det nødvendig å legge fram forslag til endring i skolestrukturen i Sør-Varanger kommune. Endringene i de demografiske forhold, med en tendens til sentralisering til større tettsteder og området rundt kommunesenteret Kirkenes er beskrevet ovenfor. I løpet av de siste årene er dette en utvikling som også gjenspeiles i elevtallsutviklingen på de ulike skolene.

Navn	A-15 Sum elever ved skolen (linje 8+12+14) I alt									
	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Sør-Varanger	1 320	1 279	1 251	1 238	1 206	1 164	1 184	1 179	1 153	1 138
Sør-Varanger sentralt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bjørnevatn skole	288	271	277	267	254	240	221	232	218	213
Bugøyenes Oppvekstsenter	17	20	23	26	25	26	26	26	19	17
Hesseng Flerbrukssenter	233	225	231	229	216	194	185	176	171	163
Jakobsnes Oppvekstsenter	29	27	27	24	20	24	21	20	19	19
Jarfjord Oppvekstområde	41	35	28	26	26	19	18	18	12	14
Kirkenes barneskole	491	489	476	254	250	265	292	281	291	305
Kirkenes ungdomsskole				227	242	244	238	235	222	219
Neiden Oppvekstsenter	11	9	7	6	9	9	5	7	5	
Pasvik skole	79	78	74	71	60	48	59	65	62	57
Sandnes skole	109	104	93	94	90	83	103	105	121	120
Skogfoss skole	22	21	15	14	14	12	16	14	13	11

Elevtallsutvikling 2008-2018

Tabellen ovenfor viser en samlet en nedgang i det totale elevtallet i kommunen i løpet av de 10 siste årene. På de enkelte skolene ser man en utvikling hvor elevtallet på Kirkenes barneskole og Sandnes skole øker, mens de øvrige skolene har nedgang i elevtallet. Det er flere faktorer som påvirker dette. En faktor er antakelig en global trend om et ønske om å bo i mer urbane strøk. Lokalt på Kirkeneshalvøya er det for tiden kun på Sandnes og i Kirkenes man har hatt boligutbygging de sjenerte årene og dette antas å medvirke til en slik utvikling med lokale svingninger i elevtallet.

I tillegg ser vi i Sør-Varanger kommune også en tendens til at foresatte søker sin barn til en større skole etter hvert som elevtallet ved de små nærskolene blir mindre. Dette gjør at det for kommunen blir vanskelig å opprettholde skoledriften med et solid fagmiljø og et godt og variert skolemiljø for elevene. Dette har vi sett ved Neiden skole før denne ble foreløpig nedlagt i 2017 og senest ved Skogfoss skole hvor elevtallet blir halvert fra skoleåret 2017/18 til skoleåret 2018/19. Den samme tendensen er også delvis tilstede ved Jakobsnes oppvekstsenter og Jarfjord oppvekstsenter, selv om man på Jakobsnes oppvekstsenter ser en økning i elevtallet for skoleåret 2018/19 med 7 elever som begynner på 1. årstrinn. Vi har imidlertid ikke tall som bekrefter en varig økning i elevtallet ved skolen utover de 3-4 elever man i dag har i gjennomsnitt per årstrinn.

4.1 Lærertetthetsnorm

Stortinget har i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018 gjort følgende vedtak om lærernorm, jf. Innst. 2 S (2017-2018):

Stortinget ber regjeringen innføre en norm for lærertetthet på skolenivå. Målet er at det fra høsten 2019 er målet at det skal være 1 lærer per 15 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 20 elever i 5.–10. klasse.

Det fremgår av vedtaket i Stortinget at lærertetthetsnormen skal være på skolenivå.

Lærertetthetsnormen skal være en norm for forholdstallet mellom lærere og elever i ordinær undervisning (gruppestørrelse 2). Gruppetørrelse 2 er en indikator som viser antall elever per lærer i ordinær undervisning, hvor estimerte ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med. Normen sier bare noe om forholdet mellom antall elever og lærere i en gjennomsnittlig undervisningssituasjon. Tallene som legges til grunn er en gjennomsnittlig lærertetthet på småtrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn, og derfor kan det være avvik i lærertetthet mellom ulike klasstrinn.

Formelen for gruppestørrelse er definert som en brøk med følgende størrelser i teller og nevner:

Elevtimer i ordinær undervisning - timetall spesialundervisning - timetall særskilt norsk

Ordinære undervisningstimer + timer til oppdeling til samiske språkalternativer og annen målform

Kilde: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/larernormkalkulator/larernorm-for-grunnskolen2/>

Lærertetthetsnormen i skoleåret 2019-2020 med tall fra 2017-18							
Trinn	1.-4. trinn	1.-4. trinn	5.-7. trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn	8.-10. trinn	
Lærertettnorm 2019-2020 (15 og 20 elever i grupper) Tall fra GSI 2017-18 kilde: https://gsi.udir.no/	Gruppe- størrelse (maks 15)	Årsverk i avvik	Gruppe- størrelse (maks 20)	Årsverk i avvik	Gruppe- størrelse (maks 20)	Årsverk i avvik	Totalt pr skole
Kirkenes barneskole	12,6	2,1	17,3	1,0			3,1
Bjørnevatn skole	11,3	1,3	12,2	1,4	13,4	3,2	5,9
Hesseng skole	13,7	0,5	22,0	-0,3			0,2
Bugøynes	7,4	0,3	3,4	1,2	13,1	0,3	1,8
Sandnes	9,2	2,4	14,2	1,1			3,5
Kirkenes ungdomsskole					15,6	3,8	3,8
Jarfjord oppvekstsenter	2,7	0,9	3,8	0,9	5,0	1,4	3,2
Jakobsnes oppvekstsenter	5,8	1,2	5,2	0,9			2,1
Skogfoss skole	3,2	1,2	3,8	1,4			2,6
Pasvik skole	13,2	0,2	9,8	0,2	7,7	1,9	2,3
Snitt	8,8		10,2		11,0		2,9
Totalt årsverk som maksimalt kan kuttes		10,1		7,8		10,6	28,5

Vi ser at det er store forskjeller i lærertetthet mellom ulike grupper. De små skolene kan vanskelig kutte i antall stillinger hvis det skal være mulig å opprettholde kompetansekravet til lærere, dette på tross av at det er et overskudd i årsverk på 9,7 stillinger i forhold til lærernormen for de 61 elevene på de fire minste skolene. Det er også et overskudd på lærere på de andre skolene så det er ikke nødvendig å ansette flere lærere for å dekke overføring av elever til andre skoler.

Lærertetthetsnormen setter store begrensninger på å utvide klasser på skolene selv om det er frihet til å utvide over grensen på deler av elevgruppene så lenge gjennomsnittet på trinnene sett under ett blir innenfor grensen. Tallene viser at skolene er innenfor disse rammene med unntak av Hesseng som er marginalt over grensen.

Den beste løsningen er selvsagt å fylle opp klasser med tilnærmedesvis 15 og 20 elever. Lærernormen tar ikke hensyn til om skolen er fådelt eller flerdelt. Det viser seg at det er stort sett i større byer og sentrale skoler som normen sier at det må ansettes flere lærere. Det er, i ulike beregninger, vist til at det er det store byene som vil måtte rekruttere lærere. Dette vil også ha betydning for å kunne rekruttere kvalifiserte lærere til Sør-Varanger.

4.2 Krav til kvaliteter i skolebygg og krav til utemiljø

Skoler er ikke bare lærere og elever. Skoler er også bygg. Sør-Varanger kommune har mange skolebygg av ulike kvalitet. For elever som vokser opp i Sør-Varanger kommune burde det etableres en felles standard for hva elevene kan forvente av kvaliteter i et skolebygg. Det er ikke bare størrelse antall rom, men også hvilke kvaliteter som hver skole skal inneha. Her bør det for fremtiden etableres en norm for hva elever kan forvente av utstyrmessige og bygningsmessige kvaliteter. Flere kommuner har utarbeidet slike kriterier som grunnlagsnormer for utbygginger og prioriteringer

«Bærekraftig utvikling som tverrfaglig tema i skolen skal legge til rette for at elevene kan forstå grunnleggende dilemmaer og utviklingstrekk i samfunnet, og hvordan de kan håndteres. Bærekraftig utvikling handler om å verne om livet på jorda og å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. En bærekraftig utvikling bygger på forståelsen av sammenhengen mellom sosiale, økonomiske og miljømessige forhold. Menneskehetens levesett og ressursbruk har konsekvenser lokalt, regionalt og globalt.»
(Lærerplanens overordnede del)

Bærekraft skal være et gjennomgående tema i hele skolens virksomhet. Her må det også sees på i hvilken grad skolebygg bidrar til en bærekraftig utvikling. Miljøvennlige og energiøkonomiske bygg kan i seg selv stimulere til å utvikle etisk handling og miljøbevissthet hos elever. Skolebyggene skal også stimulere elevene til kunnskap, ferdigheter og holdninger som skal til for å mestre livene sine. I og utenfor et godt skolebygg skal eleven kunne utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang. I samhandling med andre skal elevene utvikle respekt, demokrati og menneskeverd.

4.2.1 Universell utforming

For å sikre en inkluderende skole hvor alle elever kan få tilpasset opplæring og et stimulerende opplæringsmiljø er det viktig at alle skoler har en universell utforming. Det gir mulighet for alle elever til å være en del av en inkluderende skole og et inkluderende arbeidsliv. Dette er ikke bare en rettighet for den som har funksjonshemmingen, men også et gode for den funksjonsfriske eleven.

De nye verdier og prinsipper for opplæringen i læreplanen sier *«Likeverd og likestilling er verdier som er kjempet fram gjennom historien, og som fortsatt må ivaretas og forsterkes. Skolen skal formidle kunnskap og fremme holdninger som sikrer disse verdiene. Alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering. Elevene skal også gis likeverdige muligheter slik at de kan ta selvstendige valg. Skolen skal ta hensyn til mangfoldet av elever og legge til rette for at alle får oppleve tilhørighet i skole og samfunn. Vi kan alle oppleve at vi skiller oss ut og kjenner oss*

annerledes. Derfor er vi avhengig av at ulikheter anerkjennes og verdsettes». (Lærerplanens overordnede del)

4.2.2 Sanserom, grupperom og særskilt tilrettelagt opplæring

For mange elever innebærer tilrettelagt opplæring også særskilte læringsarenaer for både trening og sanseopplevelser. Det har i de seneste åren ikke være mulig å tilby elever et likeverdig tilbud på alle skoler i kommunen. Det bør utformes en felles standard for denne typen rom på skolene, og derfor må det gjøres avveininger om det er riktig i et kost-nytteperspektiv å utvikle denne typen rom på alle skoler.

4.2.3 Skolehelsetjeneste og psykisk helsetjeneste

Skolehelsetjenesten utfører sine lovpålagte oppgaver på alle skolene i kommunen. Det er likevel ikke mulig å gi et likeverdig tilbud til alle elever. Når det ikke er kontinuerlig tilgang på denne typen tjenester på alle skoler så bør det gjøres vurderinger på om tilgjengeligheten av helsesøsters «åpen dør»-tjeneste også er et element i en vurdering av hvor stor en skole bør være. For elever på de største skolene er det «åpen dør» en gang i uken. Dette er selvsagt ikke tilfredsstillende når man regner timer pr elev, men likevel en styrke at det er et tilbud én gang i uken. Derfor kan det sees på som en svakhet i skoledriften at elever på små skoler har tilgang på helsesøster så sjeldent, selv om timer pr elev er høyere enn på de store skolene. I tillegg så kan det være vanskelig å opprettholde kvalitetsmessige arbeidsforhold for medisinsk personell på de små skolene.

4.2.4 Spesialrom

«Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette ideer til handling.» (Lærerplanens overordnede del)

Alle elever i kommunen bør ha tilgang på gode undervisningslokaler som stimulerer til kunnskap og læring. Noen rom er mer utstyrskrevenne enn andre. Real fag og forskerspiren bør stimuleres gjennom tilrettelagte undervisningsarealer som har teknisk utstyr, muligheter for praktisk tilnærming til fagene, forsøk og demonstrasjoner. Elever skal bør få mulighet til å arbeide på sikre og moderne kjøkken i mat og helse. Rommet bør også være utstyrt med sikkert og trygt utstyr for både elever og lærere. Her er det også viktig med universell utforming slik at elever og lærere med funksjonshemninger kan delta på lik linje med andre.

For musikkrom er ikke bare rommets akustiske kvaliteter viktig, men også tilgangen på instrumenter og akustiske instrumenter og digitalt utstyr viktig for å kunne oppfylle kompetansemålene i faget. Elevenes kreative ferdigheter gjelder også i kunst og håndverk der både sikkert og riktig utstyr er essensielt for både lærere og elever. Lokalitetene skal i tillegg til å gi elevene mulighet til varierende kunstneriske uttrykk også sikre et godt fysisk læringsmiljø hvor alle kan ha tilfredsstillende luftkvalitet og sikker opplæring. Det er krevende å gi slike tilbud på alle skoler når byggene er av så ulike kvalitet. I tillegg vil det være uforholdsmessig kostbart å bygge slike rom for mindre elevgrupper når det finnes tilbud innen transportavstand.

4.2.5 Aktivitet og trivsel ute og inne

«Elevens identitet og selvbylde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. Faglig læring kan ikke isoleres fra sosial læring. I det daglige arbeidet spiller derfor elevenes faglige og sosiale læring og utvikling sammen.» (Lærerplanens overordnede del)

«Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende. Et samfunn som legger til rette for gode helsevalg hos den enkelte, har stor betydning for folkehelsen.» (Lærerplanens overordnede del)

Alle elever må ha fysiske miljøer som stimulerer til samhandling, lek og utvikling av sosial læring. Det er også viktig at elevene lærer allsidig aktivitet som kan stimulere til både god fysisk og psykisk helse. Det er store variasjoner i hvordan skolens arealer legger til rette for aktivitet, og i hvilken grad elevene kan sosialisere på ulike arenaer.

4.2.6 Garderobe og toalett

Det er ulike grunner til å etablere standarder når det gjelder garderober og toalett. I garderober knyttet til kroppsøving bør det være mulighet for noen egne dusjer og omkleddingsarealer. I tillegg skal alle slike garderober være universelt utformet. Noen elever vil i perioder ha behov for å kunne skifte og dusje i eget rom. Dette kan medvirke til at elever som ellers faller fra i kroppsøvingfaget fortsatt deltar.

Garderobeforhold for elever bør være slik at klær kan tørkes og oppbevares sikkert mens eleven er inne i undervisning. Tidligere tiders store toalettrom med båser er ikke anbefalt lenger. Det skyldes at det ofte er områder som utøves negativ atferd og at det er vanskelig å kontrollere. I tillegg er det mange barn, og voksne, som velger å ikke bruke slike toalett, men bruker enkelt-toalett. Det er også anbefalt å spre disse rundt i bygget slik at det er lettere tilgjengelig. Også her kommer behovet for universelt utformede toaletter inn.

Toalett og garderobeforhold er ofte tema som går igjen som ting som senker elevers trivsel på skolen.

4.2.7 Personalrom og arbeidsrom

Kravet til arbeidsplasser for lærere er som ellers for kontorarbeidsplasser. Det er viktigere å kunne tilby gode arbeidsplasser hvor lærere kan samarbeide og jobbe individuelt. Dette er viktigere og viktigere frikshetsfaktorer ettersom lærernes arbeid i større grad enn tidligere innebærer arbeid på PC.

4.3 Trivsel, læring og faglige resultater.

Det finnes mye data om skolen, og så om elevers trivsel og motivasjon for læring. Her er det først og fremst elevundersøkelsen som forskning støtter seg på. Hvert år utgir Udir en stor rapport om deler av funnene i elevundersøkelsen. Her kan man se tendenser og effekter av ulike faktorer i elevenes hverdag. Funnene i denne, og andre statistiske undersøkelser på generelt nivå betyr ikke det samme som at det er slik for enkeltskoler, eller enkeltindivider. Det er viktig å ikke gjøre nivåfeilslutninger. Udirs hovedrapport fra 2016 hadde et særlig fokus på skolestørrelse og kommunestørrelse i forhold til ulike sider av elevers skolehverdag.

4.3.1 Trivsel

Det er ingen klar sammenheng mellom skolestørrelse og trivsel. Det er en liten effekt av størrelse på de minste skolene (under 100 elever) da elevene der har en tendens til å trives litt dårligere enn elever på større skoler. Forskjellen er likevel ikke stor. Det som her en effekt er kommunestørrelse.

Elever som går på skole i store kommuner trives gjennomsnittlig bedre på skolen enn de som bor i små kommuner.

Når det gjelder mobbing som et element av trivsel er det slik at elever på mindre skoler litt oftere blir mobbet enn elever på større skoler. Det er ingen ting som tyder på at lærertetthet påvirker andelen av elever som blir mobbet. Det er en viss sammenheng mellom kommunestørrelse og mobbing, da mobbing oftere forekommer i mindre kommuner.

4.3.2 Lærer støtte og faglige utfordringer

Det er ingen klar sammenheng mellom skolestørrelse og elevens opplevelse av lærer støtte. Her er det alderstrinn som gir utslag. Eldre elever opplever mindre lærer støtte enn yngre. Det er ikke heller sammenheng mellom lærer støtte og lærertetthet. Når det gjelder faglig støtte er det ingen tegn på at elever på små skoler opplever større faglige utfordringer enn elever på store skoler. Her er det heller ingen påvirkning av lærertetthet eller kommunestørrelse. På samme måte er det ingen sammenheng mellom lærertetthet og skolestørrelse på områder som, vurdering for læring, mestring og læringskultur. Når det gjelder motivasjon viser elevundersøkelsen at elever med lav lærertetthet er mer motivert enn elever på skoler med høy lærertetthet. Her har altså lærertetthet en negativ påvirkning. Effekten er også gjeldene for kommunestørrelse der elever i større kommuner er mer motiverte enn elever i mindre kommuner. Dette kan skyldes at foreldre utdanningsnivå og sosioøkonomiske status er høyere i større kommuner.

4.3.3 Læringsutbytte

SØF-rapport nr. 05/08 «Suksessfaktorer i grunnskolen: Analyse av nasjonale prøver 2007» av Hans Bonesrønning og Jon Marius Vaag Iversen viser at det er en sammenheng mellom skolestørrelse og læringsutbytte målt gjennom nasjonale prøver. Det er likevel ikke selvsagt at dette henger sammen med skolestørrelse alene, da det er en klar tendens til at foreldre til barn på små skoler har lavere utdanning enn de på større skoler. Det er derimot ingen ting som tyder på at økt lærertetthet og mindre skoler gir økt læringsutbytte i forhold til større skoler.

Det finnes også norske undersøkelser og skolestatistikk som gir støtte til den internasjonale forskningen om skolestørrelse. Små skoler, og i dette fådelte og udelte skoler, har ikke bedre læringsresultater enn store skoler selv når det korrigeres for foreldrenes utdanningsnivå (Blekesaune 2013).

I rapporten fra SØF kommer det fram at lærernes formalkompetanse i ungdomsskoler er høyest i storbyregionene. Analysen viser at elevenes kompetanse i matematikk er best ved skoler som har mange lærere med tung faglig ferdypning, som for eksempel lektorer og adjunkter med opprykk. Det er imidlertid ikke opplysninger om lærernes alder og antall år de har arbeidet i skolen i datamaterialet som er benyttet i analysene. Effekten av andeler lektorer ved skolen slår forholdsvis sterkt ut på avgangsprøvens resultat i matematikk. Ved å ha en lærer med lektorkompetanse er resultatet estimert til å være 0,81 karakterpoeng bedre enn ved å ha en lærer som er adjunkt. Det er også en effekt av lærernes utdanningsnivå på elevenes resultater på de nasjonale prøvene i 2004 både i matematikk og lesing. For avgangsprøven i norsk (skriftlig hovedmål) gir det en viss effekt på elevenes resultat hvis læreren er adjunkt med opprykk og hvis læreren har videreutdanning. For engelsk skriftlig til avgangsprøven og for de nasjonale prøvene i engelsk lesing finner forskerne ingen effekter av lærernes formalkompetanse, verken på nasjonale prøver i engelsk lesing eller til avgangsprøven.

Det er altså ikke klare sammenhenger mellom størrelse og resultater. Det er viktig å se til hvordan forholdet mellom ressursbruk og trivsel og resultater. Effekten av de store ressursene som blir brukt på elevene som går på små skoler er fraværende og derfor kan man stille seg spørsmålet om ikke de bør brukes på andre måter. Det er mye som tyder på at det er sammenheng mellom lærers utdanningsnivå og resultater. Det er derfor viktig å sikre at alle som underviser i alle fag har formell kompetanse i faget. Det er ikke slik at formell kompetanse i ett fag gir gode resultater i andre fag. Her vil skolestørrelse være en utfordring da lærere på slike skoler i mindre grad kan spesialisere seg og bør ha formell kompetanse i mange fag.

4.3.4 Læringsresultater i Sør-Varanger

Standpunktkarakterer på 10. trinn har vært ganske lave de siste fire årene, målt opp mot resten av skolenorge. Her har resultatene gått ned i flere fag målt opp mot nasjonalt nivå. Målt opp mot resten av Finnmark har standpunktkarakterer gått noe ned og eksamenskarakterer gått opp. Eksamen 2018 viser at kommunen i noen fag ligger over nasjonalt nivå og i noen fag lavere. Her er det også ulikheter innad i kommunen og mellom fag. I norsk presterer elevene i Sør-Varanger på Finnmarksnivå og i sidemål på nasjonalt nivå. I matematikk har kommunen ligget over Finnmarksnivå og i 2018 over nasjonalt nivå. Engelskresultatene har de siste årene gått nedover i forhold til nasjonalt nivå og Finnmarksnivå. Det er ingen ting som tyder på at mindre skoler presterer bedre enn de store. Sandnes skoler er den skolen som gjennomgående og over tid presterer best resultatmessig på nasjonale prøver. Kirkenes ungdomsskole presterer over tid bedre enn de andre skolene på skriftlig eksamen. Generelt ligger kommunen under det som kan forventes og det er ingen ting som tyder på at desentralisert struktur og høye utgifter gir bedre resultater.

Kirkenes ungdomsskole et eksamenskaraktersnitt på 3,6

Bjørnevatn skole hadde et eksamenskaraktersnitt på 3,1

De små skolene sett under ett hadde et eksamenskaraktersnitt på 3,0

Nasjonalt snitt var på 3,7 for engelsk; 3,6 for matematikk; 3,5 for hovedmål og 3,4 for sidemål.

Det er altså kun Kirkenes ungdomsskole som presterer på nasjonalt nivå eller over.

4.4 Skyss og skolevei

Lengere skolevei er ofte en følge som kan oppleves som en ulempe og en ekstra belastning ved endring av skolestruktur og skolebytte for den enkelte elev. Det er store ulikheter mellom skoler på hvor mange som tar buss. Noen elever på Skogfoss, i Jarfjord og på Jakobsnes kan i dag gå til skolen. For disse vil det bli en overgang med behov for skoleskyss dersom det blir endringer i skolestrukturen, slik alternativene nedenfor vil vise. Det er også mange elever som allerede har skoleskyss til dagens nærskolen, men som eksempelvis vil få en lengere skoleskyss til henholdsvis Pasvik skole, Hesseng flerbrukssenter og Kirkenes ungdomsskole.

Antall og andel elever som har skyss til skolen			
Tall fra GSI 2017-18 kilde: https://gsi.udir.no/	Antall elever	Skysselever	Prosent av elever har skyss
Kirkenes barneskole	305	38	12,46
Bjørnevatt skole	213	10	4,69
Hesseng skole	163	28	17,18
Bugøynes	17	4	23,53
Sandnes	120	10	8,33
Kirkenes ungdomsskole	219	109	49,77
Jarfjord oppvekstsenter	14	11	78,57
Jakobsnes oppvekstsenter	19	2	10,53
Skogfoss skole	11	10	90,91
Pasvik skole	57	52	91,23
Totalt	1138	274	24,08

Tallene er noe endret til skoleåret 2018-19, men andelen skyss er ikke vesentlig endret. Nye tall innhentes til GSI primo oktober

For kommunen vil kostnadene til skyss ikke bli vesentlig endret selv om noen flere elever blir skysset. Det er allerede i dag elever som blir fraktet til annen skole enn nærskolene etter innvilgelse av skolebytte. Flere av disse elevene dekker kommunen kostnadene til. Ved endring av skolestruktur vil det være på Jakobsnes som vil få en betydelig økning av skysselever. Men samfunnsøkonomisk vil ikke kostnadene øke siden det likevel går buss denne veien. Da er det grunnbeløpet for transport pr elev som kommunen må dekke, samtidig vil kommunen få refundert ekstrakostnadene til transport for elevene som allerede i dag blir transportert til annen skole enn nærskolen.

Når det gjelder skyss er det kun for elever i Bugøynes at skoleskyss til annen skole er uaktuelt på grunn av avstand. De andre skolene er innenfor forskriftsmessig akseptabel tid for skyss og vil senere i skoleløpet ta buss. Det er derfor ikke uforsvarlig at elever fra Skogfoss, Neiden, Jarfjord og Jakobsnes kan skysses til mer sentrale skoler siden flere elever allerede gjør dette.

4.5 Ressurser til ledelse og merkantile oppgaver i Sør-Varangerskolen

Det er lite relevante sentrale føringer for ressurs til ledelse i skolen. De bemanningsnormene som ligger i avtaleverket (SFS2213) er beregnet for skoler hvor rektor kun er pedagogisk leder. Sør-Varanger kommune, som mange andre kommuner, har delegert forvaltnings-, personal-, drifts- og økonomiansvar til rektorer som har funksjon som enhetsledere. Dette medfører at et riktig bilde på ressursbruken kun fremkommer ved å sammenligne skolene i Sør-Varanger med andre tilsvarende kommuner og skoler. Når det gjelder merkantil ressurs finnes det ingen sentrale føringer. Igjen er det naturlig å se på hvilke ressurser andre bruker på tilsvarende arbeid.

Det er stor forskningsmessig enighet om at kvalitet på ledere har en direkte sammenheng på kvaliteten i skolen. Det gjelder både på resultater og på læringsmiljø. Det er derfor viktig å utvikle profesjonelle ledere som ikke bare har høy pedagogisk kompetanse, men også en høy kompetanse på lovverk, økonomi, personalledelse og organisasjonsutvikling. Det er i dag gode ledelsesprogrammer for videreutdanning av skoleledere ved flere av landets utdanningsinstitusjoner. I Sør-Varanger har de fleste ledere gjennomført 30 stp skolelederutdanning.

Oppgavene for en enhetsleder i grunnskolen er mange. Noen oppgaver vil være lik om du har en stor eller liten skole, leder ungdomsskole eller barneskole. Andre oppgaver er klart knyttet opp til antallet elever og antallet ansatte. Det er også klart at det er mer formelle oppgaver knyttet til å drive en ungdomsskole enn en barneskole. Det skyldes krav om vurdering med karakter, ulike vedtak som skal gjøres, eksamen, overgangsarbeid til videregående osv. I en sammenligning av ressursbruk må dette tas hensyn til for både merkantil og enhetsleder. Tallene i tabellen under er fra GSI 2017-2018

Ser vi på administrasjon pr. ansatte så ligger skolene i Sør-Varanger under nasjonalt gjennomsnitt. Det er i særlig grad de store skolen som har liten ledelse og merkantil ressurs sammenlignet med de andre store kommunene i fylket. Det er derfor en overhengende fare for at kvaliteten i skolen vil gå ned ved kutt i ledelse, uten å gjøre noe med struktur. Tallene for landet for øvrig viser at vi til tross for en mer desentralisert struktur enn sentrale strøk har liten administrasjon av skolene.

	Ansatte eks adm.	Ledelse i stillingsprosent	Merkantil i stillingsprosent	% leder pr ansatt	% merkantil pr ansatt	% administrasjon pr ansatt
Kirkenes B	40,67	200	75	4,92	1,84	6,76
Bjørnevatn	36,5	175	100	4,79	2,74	7,53
Sandnes	20,55	90	0	4,38	0,00	4,38
Pasvik	9,41	50	50	5,31	5,31	10,63
Hesseng	19,13	145	40	7,58	2,09	9,67
Bugøynes	4,68	80	30	17,09	6,41	23,50
Jakobsnes*	5	53	25	10,60	5,00	15,60
Skogfoss*	3,98	20	0	5,03	0,00	5,03
Jarfjord	4,92	75	37	15,24	7,52	22,76
Kirkenes U	40,56	200	75	4,93	1,85	6,78
Totalt og gjennomsnitt	185,40	1088	432	5,87	2,33	8,20
Alta	347,20	2550	950	7,34	2,74	10,08
Vadsø	108,24	740	380	6,84	3,51	10,35
Hammerfest	183,72	1291	400	7,03	2,18	9,20
Landet				7,47	2,79	10,26

*her er det ikke enhetsleder, men rektor. Skogfoss ligger under enhetsleder Pasvik og Jakobsnes ligger under enhetsleder Jarfjord.

Det er vanskelig å si hvordan den lave administrative ressursen gir seg utslag i kvaliteten i skolen, men det er nærliggende å tro at dette går ut over leders mulighet til veiledning og oppfølging av den enkelte ansatte. I en ny skolestruktur vil det være naturlig å samle ledelsesressursene fremfor å kutte disse.

4.6 Ny ressursstyringsmodell

Det arbeides med en ny ressursstyringsmodell for skolene. Dette arbeidet er i oppstartsfasen og tanken er at man legger den nye lærernormen som er vedtatt av Stortinget til grunn for igangsettelsen. Alle skolene i Sør-Varanger kommune innfrir per i dag kravet til den nye lærernormen der målet er 15 elever per lærer i 1.-4. trinn og 20 elever per lærer i 5.-10. trinn.

Den nye modellen har derfor til hensikt å ta utgangspunkt i antall undervisningsgrupper i stedet for antall elever. Dette i sammenheng med ny skolestruktur vil bidra til bedre læringsmiljø og stordriftsfordeler. Det som også er verdt å nevne i denne sammenhengen at Stortinget har stilt krav til at alle lærere som underviser i matematikk, engelsk, norsk, samisk og norsk tegnspråk skal ha fordypning i disse fagene. Dette kravet skal være nådd innen 2025.

Det er en utfordring i å lage en finansieringsmodell som baseres på elevtall når skolene blir mindre enn 20 elever. En slik modell tar ikke inn over seg at det sannsynligvis må ansettes enda flere lærere på de små skolene hvis kompetansekrav skal opprettholdes. Dette vil medføre økte kostnader som ikke kan legges i bunn for de store skolene. Økonomimodellen må altså ta inn over seg hvilke kompetanser læreren har og hvor mange ekstra lærere man må ansette for å dekke de tolv fagene som har kompetansekrav for lærere. For ungdomsskolelærere i matematikk, norsk, engelsk og samisk kreves 60 stp og for de andre fagene kreves 30 stp (gjeldende fra 2025). For barneskolene gjelder kun 30 stp i matematikk, norsk, engelsk og samisk. Det må altså tas høyde for at lærertettheten på de små skolen må økes mer enn det er i dag. Dette må også tas inn i en ny modell hvis det ikke gjøres noe med struktur.

Det er også en stor skjevhet i ressurser brukt på ledelse og merkantil. Det er også slik at de store skolen har mindre ressurs til ledelse og merkantil sammenlignet med det andre skolen, og det er også store forskjeller mellom skolen innad. Det kan altså se ut som om det må en strammere struktur på hvordan ledelse og merkantil ressurs beregnes.

Med utgangspunkt i dagens ressursstyringsmodell for skolene er det gjort en beregning av hva besparelsen av alternativ 2 i ny skolestruktur vil være. Beregningen tar utgangspunkt i at elever ved Skogfoss, Hesseng, Jarfjord og Jakobsnes flyttes til andre skoler, og effekten av at Sandnes slås sammen med Bjørnevåtn. Besparelsen i modellen er reduksjon i kostnader for de 25 første elevene som flyttes til andre skoler, men kommunen vil få økte kostnader på de skolene som elevene flyttes til. Dagens modell vil i beste fall gi en besparelse på om lag 9 mill. kroner med bakgrunn i alternativ 2. I tillegg til dette må det beregnes hva eventuelle stordriftsfordeler vil kunne bidra med i form av færre lærerressurser.

Arbeidet med ny ressursstyringsmodell er derfor igangsatt. Modellen må altså utformes etter en skolestruktur der bemanningen må sees i sammenheng med lovpålagt gruppestørrelse, minimumskompetanse og med en lik fordeling av ressurser til ulike funksjoner i skolen.

4.7 Forslag til skolestruktur

Etter en gjennomgang av skolefaglige og økonomiske argumenter anbefaler rådmannen at alternativ 1 velges som fremtidig skolestruktur i Sør-Varanger kommune. Dette innebærer at Skogfoss oppvekstsenter, Jarfjord oppvekstsenter, Neide oppvekstsenter og Jakobsnes oppvekstsenter foreslås lagt ned og at eleven flyttes til henholdsvis Pasvik skole og Hessengs flerbrukscenter.

4.7.1 Dagens skolestruktur – alternativ 0

Dagens skolestruktur med i alt 10 skoler/oppvekstsenter er utgangspunktet for de øvrige forslagene og er i denne sammenhengen betegnet som «alternativ 0». Dette er en videreføring av dagens drift ved alle ti skoler. Forskjellen er at skolene på Sandnes og Bjørnevatn allerede er vedtatt sammenslått og vil være klar til oppstart i nytt skolebygg høsten 2019.

Opprettholdelse av dagens skolestruktur innebærer at vi ikke kan høste fordeler som et større sosialt og faglig miljø på større skoler kan medbringe for lærere og elever. Likeledes vil vi ha utfordringer med å gi et likeverdig opplæringstilbud til alle elever i kommunen, da både fagmiljøet og det fysiske skolemiljøet vil være vesentlig forskjellig på de ulike skolene.

På de minste skolene vil vi i noen fag ikke være i stand til å gi en faglig forsvarlig opplæring på grunn av mangler ved det fysiske skolemiljøet. Dette kan på disse skoler kun løses ved en opprusting av skolebyggene og uteområdet til dagens standard. Dette gjelder skolene på Skogfoss, i Jarlfjord, på Jakobsnes og til dels på Bugøynes. Det er i denne analysen ikke utarbeidet et kostnadsoverslag for dette, men det kan evt. utarbeides i det videre planarbeidet.

Ulikheter i fagkompetanse kan til dels utlignes ved å tilsette flere lærere med nødvendig kompetanse, ut over det som i dag er tilsatt ved de minste skolene. Et større fagmiljø med mange ansatte med samme kompetanse kan ikke etableres på den enkelte skole, men må evt. ses på i samarbeid med andre skoler.

Skole	Elever 1-4	Elever 5-7	Elever 8-10	Sum elever
Kirkenes barneskole	170	140		310
Bjørnevatn skole	63	46	104	213
Sandnes skole	56	56		112
Pasvik skole	21	16	18	55
Hesseng flerbrukssenter	80	74		154
Bugøynes	4	5	8	17
Oppvekstsenter				

Jakobsnes Oppvekstsenter	15	10		25
Skogfoss skole	3	2		5
Jarfjord Oppvekstsenter	6	3	5	14
Kirkenes ungdomsskole			212	212
SUM	418	352	347	1117

Skoler, elevtall og grupper 2018/19

4.7.2 Alternativ 1

Ved valg av alternativ 1 vil Sør-Varanger større fagmiljø for lærere og sikre muligheten for lærende organisasjoner. Det sikrer at det er lettere å rekruttere relevant fagkompetanse og sikre lærere med godkjent utdanning i alle fag. For elevene vil det innebære større variasjon i sosiale relasjoner og sosiale arenaer for elever.

Skolene vil kunne gi gode spesialpedagogisk tilbud og utvikle robuste fagmiljø for både lærere, skoleledere og annet pedagogisk personell. I slike lærende organisasjoner kan det daglig utvikles faglig utviklingsarbeid mellom lærere. I større enheter kan skolene samle og styrke andre tjenester i skolen, som sosiallærer, rådgiver og helsetjeneste.

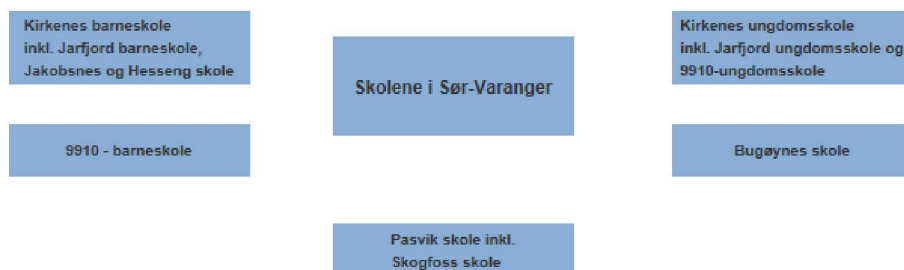
Større enheter vil gi muligheten til å utvikle skolebygg og uteareal som innenfor en bærekraftig ramme gir gode undervisning arealer som sikre likeverdige opplæring og ressurstilgang for alle elever

Ulempene med lengere reisetid for elevene veies opp mot de faglige fordelene med større enheter.

Skole	Elever 1-4	Elever 5-7	Elever 8-10	Sum elever
Kirkenes barneskole	170	140		310
Bjørnevatn / Sandnes	119	102	104	325
Pasvik skole	24	18	18	60
Hesseng	101	87		188
Bugøynes	4	5	8	17
Kirkenes ungdomsskole			21	217
SUM	418	352	347	1117

4.7.3 Alternativ 2

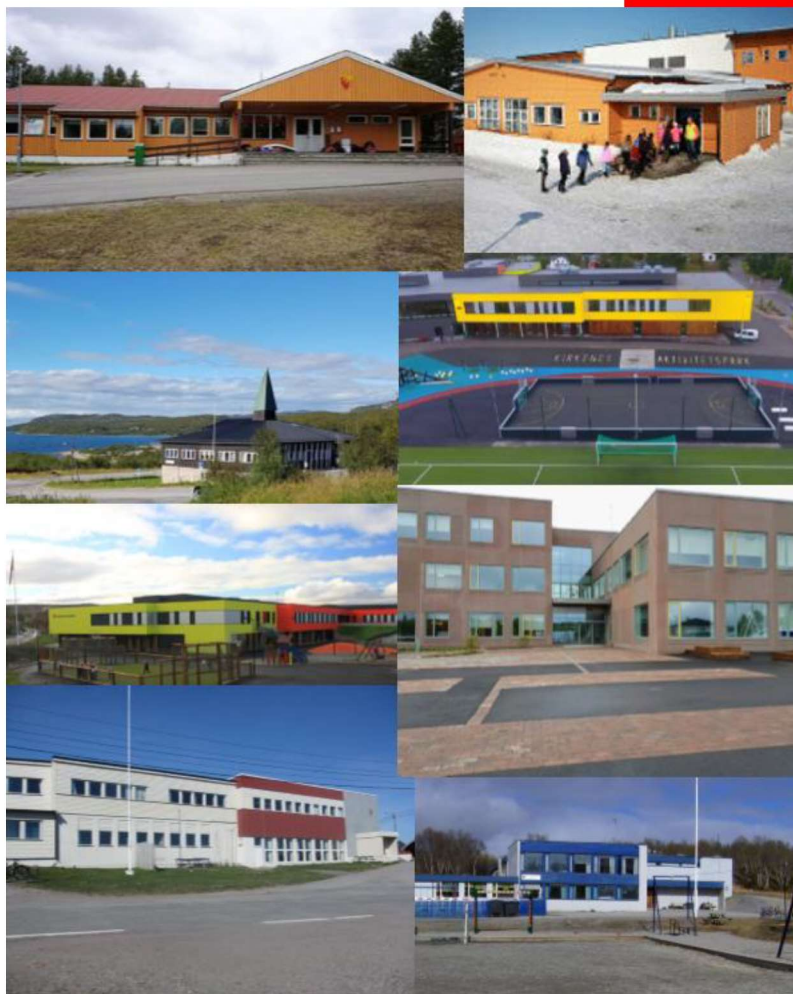
Ideelt sett ville en struktur med en barneskole på Sandnes/Bjørnevatn, en barneskolen for sentrum/Hesseng, en stor ungdomsskole som dekker begge vært den mest rasjonelle løsningen. Dette ville være størrelser som både kunne sikret faglig drift og ikke vært for store enheter. Dette sammenfaller også med Norconsultrapporten fra 2012. Det er gjort prioriteringer i bygging av skoler som gjøre det lite sannsynlig, ut i fra et økonomisk perspektiv, å investere i store endringer i skolebyggene på Kirkeneshalvøya. Pasvik og Bugøynes bør bestå som 1-10 skoler.

Skole	Elever 1-4	Elever 5-7	Elever 8-10	Sum elever
Kirkenes barneskole	191	153		344
Bjørnevatn / Sandnes / Hesseng	199	176		375
Pasvik skole	24	18	18	60
Bugøynes	4	5	8	17
Kirkenes ungdomsskole			321	321
SUM	418	352	347	1117

Sør-Varanger kommune

Strategisk oppvekstplan 2020 – 2030

Høringsutkast

Sør-Varanger kommune

13.02.2020

Innhold

1.0	Innledning.....	6
1.1	Hva er Strategisk oppvekstplan?	6
1.2	Strategisk oppvekstplan – kort oppsummering	6
2.0	Lokale føringer.....	6
2.1	Visjoner og mål	6
2.2	Overordnede mål og utfordringer	7
2.3	Folkehelse.....	8
3.0	Fokusområder.....	8
3.1	Tidlig innsats og universelle tiltak.....	9
3.2	Utjevne forskjeller	9
3.3	Tverrfaglig samarbeid.....	10
3.4	Kompetanse	11
3.5	Organisering	12
4.0	Sør-Varanger – En mangfoldig og inkluderende kommune	12
4.1	Grenslandet	12
4.1.1	Sør-Varanger – en mangfoldig kommune.....	13
4.1.2	Demografisk utvikling.....	13
4.1.3	Utdanning, kompetanse og arbeidsliv	14
4.2	Barnet og familien	14
4.3	Sør-Varanger – et godt oppvekststed for alle	15
4.3.1	Universelle tiltak og riktig tilrettelegging	15
4.3.2	Barn og unge med funksjonsutfordringer.....	16
4.3.3	Sårbare barn og unge.....	16
4.3.4	Mobbing	17
4.4	Helsetjenester.....	19
5.0	Det flerkulturelle Sør-Varanger	20
5.1	Historisk flerkulturelle Sør-Varanger	20
5.1.1	Samisk	20
5.1.2	Finsk og kvensk.....	21
5.1.3	Russisk	21
5.2	Inkludering i hverdagen: Det nye Sør-Varanger	22
5.2.1	En fargerik befolkning	22
5.2.2	Flyktning- og kompetansenheten	22
6.0	Barnehage - tidlig barndom.....	23
6.1	Rammeverket for barnehagen.....	23
6.2	Kvalitet i barnehagen.....	24

6.3	En barndom for framtiden	26
6.4	Spesialpedagogisk hjelp - barnehage.....	26
6.5	En helhetlig barnehage – organisering og struktur	27
6.6	Strategiske mål - Barnehage	29
7.0	Utdanning i Sør-Varanger – barn og unge	30
7.1	Grunnskole – barn og unge.....	30
7.2	Skolen i Sør-Varanger	30
7.2.1	En skole for alle.....	32
7.2.2	Spesialundervisning i skolen.....	33
7.3	En skole for framtiden	34
7.4	Etter skoletid.....	35
7.4.1	Leksehjelp	35
7.4.2	SFO – Skolefritidsordning	35
7.5	En helhetlig skole – organisering og struktur.....	36
7.6	Overordnede prinsipper og kriterier for endring av skolestruktur.....	38
7.7	Videregående skole – ungdom	40
7.7.1	Kirkenes videregående skole.....	40
7.7.2	Borteboere og tilbud til elever ved skolen	40
7.8	Strategiske mål – skole og utdanning.....	40
8.0	Øvrige kommunale tjenester	42
8.1	Pedagogisk psykologisk tjeneste – PPT	42
8.1.1	PPT i dag	42
8.1.2	PPT i utvikling	42
8.1.3	Strategiske mål - PPT	42
8.2	Barnevern.....	43
8.2.1	Barneverntjenesten i dag	43
8.2.2	Utvikling og utfordringer for Barneverntjenesten.....	44
8.2.3	Strategiske mål - Barnevernet	45
8.3	Kultur og fritid.....	45
8.3.1	Sør-Varanger kulturskole	45
8.3.2	Allmenn kultur	46
8.3.3	Bibliotek	47
8.3.4	Organisasjonsstruktur kultur	47
8.3.5	Strategiske mål – Kultur og fritid.....	47
9.0	Kompetanseheving	48
9.1	Kompetanse og Organisasjonsutvikling	48

10.0	Prosess og føringer	50
10.1	Prosjektorganisering	50
10.2	Proessen fram mot en strategisk oppvekstplan	50
10.3	Bakgrunn	51
10.4	Hva er Strategisk oppvekstplan?	51
10.5	Avgrensing av planen	51
10.6	Nasjonale føringer for oppvekstfeltet	51
10.6.1	Sentrale lover.....	52
10.6.2	Nasjonale kvalitetskrav og sektormål	52
10.7	Referansegrupper.....	54
10.4	Høringsinstanser	54
11.0	Definisjoner.....	54
12.0	Kommuneplanens samfunnsdel 2016 - 2026	55

Forord

Barn og unge i Sør-Varanger kommune skal ha en oppvekst preget av trygghet, glede og mestring. Barn gjør det bra når de kan, og det er de voksnes ansvar å legge til rette for at barna lærer å ha omsorg for seg selv og andre, tør å ta utfordringer og å sprengte grenser. En trygg barndom, med passe utfordringer og nødvendig tilrettelegging, krever at kommunen har kompetente yrkesutøvere og bygger strukturer som evner å se og ivareta barn og unge på en forutsigbar og profesjonell måte.

Skal vi kunne gi barn og unge en trygg oppvekst med utfordring og mestring, må vi se at det er et felles prosjekt for familier, naboer, bedrifter og profesjonelle yrkesutøvere. Alle barn og unge i Sør-Varanger kommune skal bli sett og hørt, og få mulighet til å føle mestring gjennom å utvikle livsglede, evner og interesser med utgangspunkt i den de er.

Sør-Varanger kommune har arbeidet med Strategisk oppvekstplan over flere år, og baserer seg på tidligere planer, innspill fra fagnettverk og ungdomsrådet. Når nå utkastet foreligger, skal planen ut på høring, slik at alle berørte parter har mulighet til å sette seg inn i utkastet, diskutere det og utarbeide gode innspill. I henhold til FNs barnekonvensjon skal barn og unge ha mulighet til å innvirke på sin egen hverdag, også planer som omhandler deres oppvekst. Også foreldre skal kunne komme med innspill i saker som omhandler oppvekst. Alle innspill, enten de er fra elevråd, FAU, Ungdomsråd eller andre, vil bli behandlet og lagt fram for politikerne sammen med planen.

**Det trengs en hel landsby for å oppdra et barn.
Sør-Varanger kommune er vår landsby,
Og alle barn og unge i Sør-Varanger er våre barn og unge.**

Foreløpig tidsplanen for behandling av Strategisk oppvekstplan:

13. januar	-	Orientering Ledergruppa
	-	Møte med Helse – Tverrfaglig samarbeid/innsats
29. januar	-	Møte i prosjektgruppa
31. januar	-	Høringsutkast til ledergruppa
04. februar	-	Orientering til fagnettverk
07. februar	-	Møte i prosjektgruppa
10. februar	-	Saksframleggutkast behandles av ledergruppa
25. februar	-	Høringsutkast behandles av Utvalg for levekår
26. februar	-	Planlagt høring Utkast til Strategisk oppvekstplan 15. april (7 uker)
04. mars	-	Orientering til kommunestyret
	-	Behandling og innarbeiding av innspill
26. mai	-	Endelig behandling i Utvalg for levekår
10. juni	-	Strategisk oppvekstplan behandles i Kommunestyret

1.0 Innledning

1.1 Hva er Strategisk oppvekstplan?

Strategisk oppvekstplan 2020 – 2030 skal være en overordnet plan som angir mål og retning for utvikling av hele oppvekstfeltet. Planen skal bidra til en felles forståelse av mål og metoder, slik at kommunen utvikler tjenester som bidrar til gode oppvekstsvilkår på alle arenaer der barn og unge ferdes. Planen skal også være et redskap for dem som har ansvar for barn og unge gjennom familie- og vennerelasjoner, naboer, jobb, fritidsaktiviteter og andre.

1.2 Strategisk oppvekstplan – kort oppsummering

Den gode oppveksten starter i svangerskapet, og ender når ungdommen er klar for sitt voksenliv. Oppvekstplanen skal favne oppvekstsvilkårene for barn og unge fra det første møtet på helsestasjonen til de er ferdige med videregående skole. Aldersspennet er satt til 0 til 23 år, da barn under barnevernet kan ha ettervern til de er 23 år.

Oppvekstplanen omhandler både de kjernetilbud vi som kommune tilbyr i dag og andre tilbud og tjenester som er viktige for barn og unges oppvekst.

Alle barn i kommunen skal ha kvalitetssterke, likeverdige tilbud innen barnehage og skole. Oppvekstfeltet skal bidra til utjevning, og arbeide forebyggende gjennom gode, universelle tiltak og tidlig innsats. En helhetlig og god organiseringen av oppvekstfeltet og godt tverrfaglig samarbeid er nødvendig for at vi skal lykkes med dette.

2.0 Lokale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel angir de lokale føringene for Strategisk oppvekstplan, og danner grunnlaget for den kommunale planstrategien til Sør-Varanger kommune. Planstrategi skal sikre at der ulike fagområder og tilbudsfelt møtes, skal vi dra i samme retning, mot samme mål, med de samme verdier og visjoner i bunn. Bare slik kan vi sikre en god og helhetlig utvikling av kommunens tilbud. Den strategiske oppvekstplanen tar utgangspunkt i undersøkelser, utredninger og tidligere planer på oppvekstfeltet, slik at kontinuiteten sikres.

2.1 Visjoner og mål

Sør-Varanger kommune skal være en grensesprengende kommune, der tjenestene preges av medarbeidere som er engasjerte, modige, serviceorienterte, tilgjengelige og helhetstenkende. Verdier som engasjement og mot, sammen med evne til å tenke og handle helhetlig, er viktige for oppvekstfeltet.

Overordnet visjon for Sør-Varanger kommune

«Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12 000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.»

Kommuneplanens samfunnsdel 2014 - 2026

Strategisk oppvekstplan skal altså ta utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel og spille på lag med øvrig planverk. En strategisk plan som skal virke i ti år må både være faglig solid, dynamisk og framtidsrettet. Planen skal bidra til å gi oppvekstfeltet prinsipper, retning, strategier og organisasjon til å takle framtiden, enten det går mot nedgangstider og reduserte barnetall, eller oppgang og økte innbyggertall.

Barn og ungdom preges av høy sosial og faglig utvikling, noe som oppnås ved et oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet.

I tillegg har kommunen som mål å være dyktig til å se oppvekst i helhet, fra barnehage til videregående.

Kommuneplanens samfunnsdel 2014 - 2026

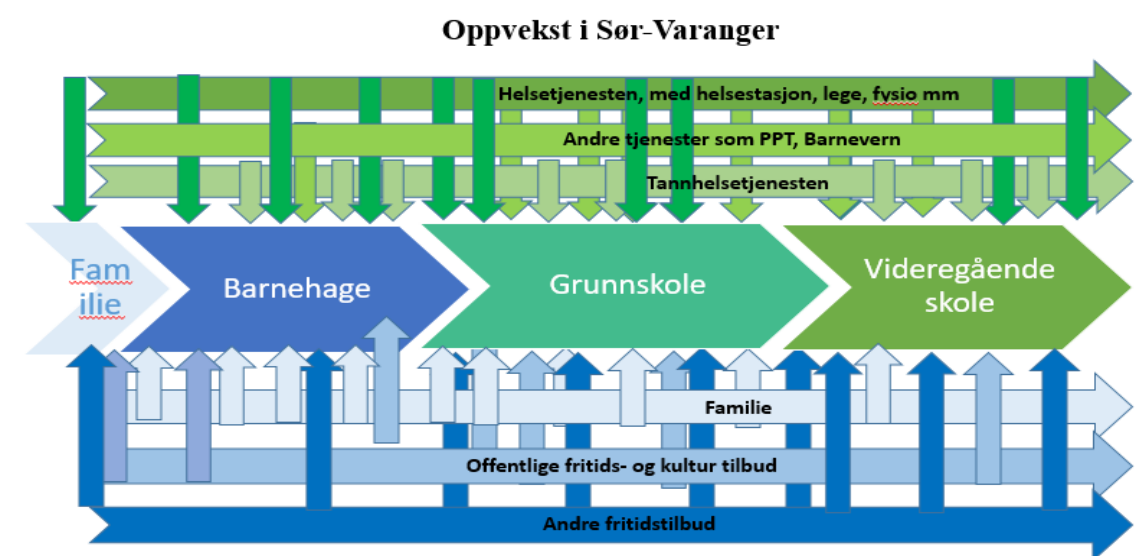
2.2 Overordnede mål og utfordringer

Tilbudene på oppvekstfeltet kan være ulike i form, men de skal ha høy kvalitet og gi et likeverdig tilbud til alle barn og unge. I Sør-Varanger skal barnas beste være førende. Alle barn og unge skal møtes med respekt, og de skal få anledning til å være inkludert i samfunnet. Med en trygg forankring i vårt lokalsamfunn, skal barn og unge kunne utvikle evne til samspill, tro på egne krefter og mot til å løse livets utfordringer.

Kommunale tjenester skal bidra til å utjevne skjevheter, slik at alle kan oppleve mestring uavhengig av familiebakgrunn, kjønn og funksjonsnivå. Kompetanse, forutsigbarhet, gode rutiner og godt tverrfaglig samarbeid er nøkler for å lykkes i å skape gode oppvekstmiljø.

Sør-Varanger kommune har god kompetanse på oppvekst, og skal være en drivkraft for faglig utvikling og samarbeid innen oppvekstfeltet i Øst-Finnmark.

Utvikling og kvalitetsheving krever en kontinuerlig, systematisk prosess. God kjennskap til virkeligheten og våre utfordringer er sentralt for å få en produktiv prosess. Oppvekstsektoren skal utvikle rutiner for årlig tilstandsrapportering på alle våre fagfelt, slik at vi har klare ståstedsanalyser som kan legges til grunn for det kontinuerlige utviklingsarbeidet.

Figur 1 Mange, ulike faktorer spiller inn på oppveksten. Strategisk oppvekstplan skal se hele barndommen og ungdomstiden i sammenheng

2.3 Folkehelse

I henhold til Lov om folkehelse har kommunene ansvar for å fremme befolkningens helse og trivsel og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse. Kommunen skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller.¹

Oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for Sør-Varanger kommune 2020-2024 understreker at oppvekst og levekår er viktige premisser for helse og livskvalitet. Videre definerer det oppvekst- og levekårsforhold som økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold, og utdanningsforhold. Økonomiske forhold kan omfatte andel med lavinntekt og inntektsforskjeller. Arbeid omfatter blant annet tilknytning til arbeidslivet, sykefravær og uføretrygd. Utdanningsforhold omfatter for eksempel andel med høyere utdanning og frafall fra videregående skole. Levekår defineres i et samspill mellom individuelle faktorer og ressurser og de muligheter en har til å realisere disse på arenaer som skole, arbeid osv.

De hovedsatsingsområdene som ligger til grunn for Sør-Varanger kommunes strategiske planlegging er «trivsel, livskvalitet og tilhørighet», «sosial ulikhet», «kompetanse og rekruttering», «sykefravær og uførhet» og «helsefremmende livsstil».

I dag viser både skolefaglige undersøkelser, Ungdata og elevundersøkelser at våre unge har en noe dårligere helse både fysisk og psykisk enn gjennomsnittet for barn og unge i Norge. Dette er en utfordring for Sør-Varanger kommune.

Strategisk oppvekstplan legger oversiktsbildet over helsetilstand til grunn for sitt arbeid, sammen med de kartlegginger og utredninger som er gjort de senere år i forhold til fysisk og psykisk helse, trivsel og utdanning. Planen forutsetter at også den videre prosessen med å utvikle konkrete handlingsplaner og iverksetting av strategisk oppvekstplan vil spille sammen med arbeidet med folkehelse, for eksempel Programkommune for psykisk helse, som er i virksomhet i planens oppstartsperiode.

3.0 Fokusområder

Oppvekst i Sør-Varanger kommune skal bidra til at de unge tør å sette seg høye mål og utvikler evne til samspill, tro på egne krefter og mot til å løse livets utfordringer.

For å skape grunnlag for en enda bedre oppvekst i Sør-Varanger, setter Strategisk oppvekstplan et særlig fokus på tidlig innsats, utjevning av forskjeller, et godt tverrfaglig samarbeid, kompetanse i alle ledd og en god organisering av tjenestene.

Skal vi lykkes med tidlig innsats er det avgjørende at vi har en systematisk, tverrfaglig og helhetlig oppfølging av barn helt fra fødsel til unge voksne. Vi skal sikre gode, universelle tiltak som styrker alle familiers kompetanse og nettverk, men også bygge en tettere relasjon til de barn og familier der vi oppdager faresignaler.

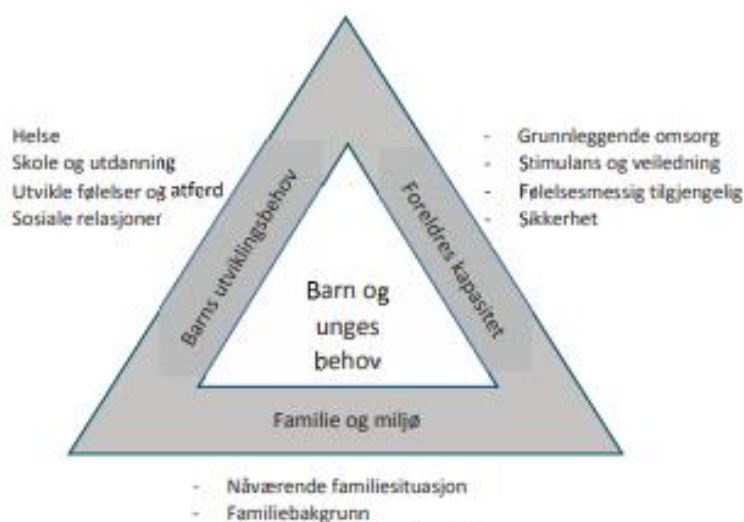
¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>

Sør-Varanger kommune må arbeide både med de konkrete tjenestene, men også på systemnivå, slik at vi utvikler en helhetlig organisering av tilbud og tjenester for, og rundt, barn og unge i Sør-Varanger.

3.1 Tidlig innsats og universelle tiltak

Tidlig innsats skal være gjennomgående i Sør-Varanger kommune. Det betyr at barn og unge skal få rett tiltak til riktig tid! Tidlig innsats må være målet, enten det gjelder barn og unges generelle utvikling, sosialt og fysisk, eller i forhold til særskilte utfordringer for eksempel knyttet til læring eller det dreier seg om bekymringer i forhold til mulig omsorgssvikt.

Tidlig innsats betyr et godt pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder, at barnehager og skoler arbeider for å forebygge utfordringer, og at tiltak settes inn umiddelbart når utfordringer avdekkes. Tiltak kan være tilrettelegging innenfor det ordinære tilbudet og/eller særskilte tiltak. Alle barn er ulike, og behovet for støttetiltak vil også variere, mange trenger lite tilrettelegging, andre strever med de sosiale kodene, motorisk utvikling, språkutvikling eller innlæring av andre kompetanse og ferdigheter.

Figur 2 Barn og unges behov definert ved en varseltrekant.

*Hvordan er utviklingen, og hvilke behov har barn og ungdom?
Det er et mål at de skal ha gjennomgående god helse, muligheter til læring, og mulighet til å utvikle følelsesregister og aldersadekvat atferd, samt tilegne seg ferdigheter for å fungere i sosiale fellesskap.*

undersøkelser og drøftinger. Det skal ikke gå unødvendig tid fra bekymring er registrert til det settes i gang videre observasjoner og eventuelle tiltak. Sør-Varanger kommune må bevege seg over til tidlig innsats og bruk av universelle tiltak framfor reparerende tiltak.

3.2 Utjevne forskjeller

En god barndom har betydning for hele livsløpet. Oppvekstbetingelser i fosterlivet, i spedbarntiden og i barndommen har betydning for den sosioøkonomiske statusen vi får som voksne og for vårt potensial for mestring og god helse gjennom livsløpet.

Både barnehage, skole og kommunale helsetjenester har som samfunnsoppdrag å fungere utjevne. Alle barn og unge skal ha mulighet til å utvikle sine evner og føle mestring

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/?ch=1>

uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn, foreldrenes økonomi, utdanning eller bosted. De kommunale tjenestene er viktige redskap og kan ha en helt avgjørende rolle i arbeidet med utjevning, forebygging og helsefremmende tiltak.

Forskning viser at utdanning har en klart utjevne og positiv effekt i forhold til for eksempel barns utdanning, sosial ulikhet i helse, livskvalitet og livslengde³. En god skolegang og gjennomføring av videregående opplæring er viktig både som faktor for livsmestring for den enkelte, men også i et folkehelseperspektiv.

Universelle tiltak er det som i størst grad gjør det mulig å utjevne forskjellene, og ivareta hvert barn og hver ungdom. Universell tiltak retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper og individer. Nok voksne med høy kompetanse, gode og tilrettelagte leke- og læreområder, aktiviteter som bygger ferdigheter og kompetanser for alle, er slike tiltak.

Med nye utfordringer i hverdagen og med mindre familie rundt, ser vi at foreldrekurs, tett foreldreoppfølging av helsestasjonen og nær dialog mellom barnehage/skole og hjem er gode tiltak for å sikre mer kompetente foreldre, slik at foresatte kan gi barna en best mulig oppfølging. Slike tiltak kan også fungere integrerende.

Å samarbeide med det frivillige organisasjonsliv for å kunne gi alle et tilbud om aktivitet innen f.eks. kultur og idrett, er viktige grep for utjevning blant barn og unge⁴.

3.3 Tverrfaglig samarbeid

Barn og unge er vårt felles ansvar. De, og deres familier, skal møte tjenester som arbeider sammen, er støttende og tar et helhetlig ansvar. Sør-Varanger kommune skal alltid arbeide ut fra hva som er barnets beste, og søke samarbeid og tiltak i tråd med de behov barnet og familien har⁵.

Nasjonale føringer tilsier også at kommunen må jobbe samlet, tverrfaglig og tverrsektorielt dersom det oppstår behov utover det som dekkes gjennom det allmenne tjenestetilbudet⁶. Vi må bygge sikre team rundt våre barn og unge. I Sør-Varanger skal vi forsøke å utnytte de ressurser vi har, både innen utdanningssektoren med barnehage og skole, i helsesektoren med helsestasjon, fysioterapi, ergoterapi, Tjeneste for funksjonshemmede og kompetanse på fysisk og psykisk helse og innenfor fritidssektoren med kulturtilbud, idrett og uorganiserte møtesteder.

³ <http://tidliginnsats.forebygging.no/Rapporter/Anbefalte-tiltak-mot-sosial-ulikhet-i-helse/>

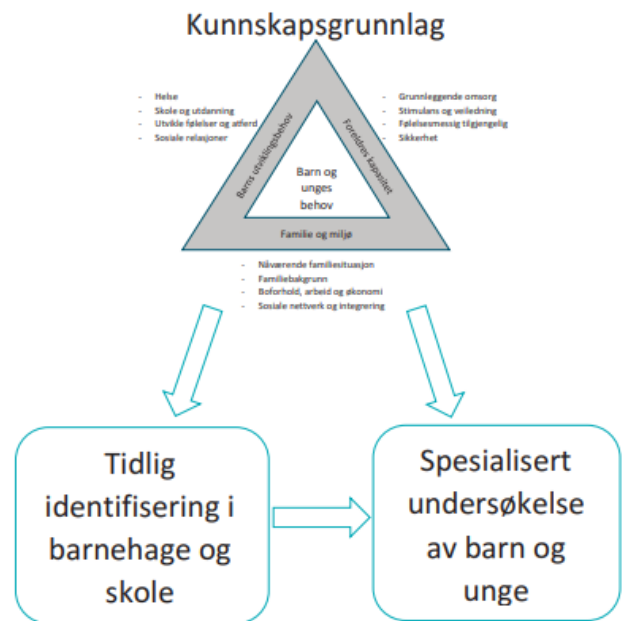
⁴ https://www.ntnu.no/documents/10304/1130562/Red_av_sociale_ulikheter_web.pdf/9fb99844-7988-4f19-b352-623761d13418

⁵ <http://tidliginnsats.forebygging.no/Global/Rapport-risiko-hos-barn-og-unge.pdf>

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/>

Kommunen har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamiliene er godt koordinert. Sør-Varanger kommune må utvikle systemer og rutiner som sikrer at det blir enklere å samarbeide på tvers av fag, enhet og sektor⁷. For å få til et godt samarbeid må alle ha kunnskap om, og respekt for, hverandres ansvar og roller⁸. Det må utvikles klare samarbeidsstruktur for tverrfaglig samhandling og arbeid med og fokus på tidlig innsats. Dette innebærer blant annet at strukturene er forankret på tvers av lederne, slik at de ansatte i tjenestene opplever prioriteringene av tverrfaglig samarbeid som tydelig forankret på tvers av oppveksttjenestene.

Figur 3 Felles kunnskapsgrunnlag, god kommunikasjon og rutiner for samhandling bidrar til at vi lettere både identifiserer problemene og finner gode, samordnede løsninger for de barn og unge som har behov for det.

3.4 Kompetanse

Oppvekstsektoren skal være preget av kompetanse og faglighet i drift og utvikling. Sektoren bør utvikle seg til et samlet kompetansemiljø, med høy faglig kompetanse på alle felt.

Møtet med barn og unge i Sør-Varanger kommune skal være preget av varme og respekt, men også av kompetanse og profesjonalitet. Kommunen skal ha den nødvendige kompetanse til både å ivareta barn og unge ved alle våre tilbud, og til å lede an og sikre utvikling i feltet i vår region. Både praktisk handling, organisering og utviklingsarbeid skal være forankret i, og bygge på, faglig kompetanse.

Alle tjenestetilbud innen oppvekstfeltet i Sør-Varanger kommune er kjennetegnet av faglig kompetanse. For å ivareta våre oppgaver, og sikre utvikling i tråd med nasjonale signaler, må kompetanseutviklingen framover ta utgangspunkt i våre lokale utfordringer og behov, og være helhetlig og planmessig. Likeledes må all kompetanseutvikling ta utgangspunkt i planer for kompetanseutvikling innen de ulike områdene av oppvekstfeltet.

For å sikre kvalitetsutvikling, må hele oppvekstfeltet, inkludert ansatte i tjenestene, samarbeide om å identifisere utfordringer og utvikle tiltak bygget på forskningsbasert kunnskap og felles erfaring⁹.

Sør-Varanger kommune skal styrke sin posisjon som ledende innen oppvekstsektoren i vår region, Øst-Finnmark. Sør-Varanger skal fortsatt ta et ansvar for samarbeid og utvikling av oppvekst- og utdanningsfeltet i regionen.

⁷ <https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/grunnskole-og-sfo/ppt-og-systemrettet-arbeid/tverrfaglig-samarbeidsstruktur/>

⁸ <http://tidliginnsats.forebygging.no/Global/Rapport-risiko-hos-barn-og-unge.pdf>

⁹

<https://www.regjeringen.no/contentassets/71c018d2f5ee4f7da7df44a6aae265bc/no/pdfs/stm201620170021000dd/dpdfs.pdf>

3.5 Organisering

Oppvekstsektoren i Sør-Varanger kommune har mange ansatte med ulik kompetanse. For å utnytte dette, bør sektoren ha fokus på å utvikle seg som lærende organisasjon, slik at vi oppnår en organisering som sikrer at vi drar veksler på hverandre, og bygger en solid og kompetent organisasjon.

Oppvekstsektoren må videre utvikle en lærende organisasjon som sikrer gode tverrfaglige og flerfaglige kompetansemiljø, med mulighet for tett kommunikasjon, samhandling og utvikling. Dette innebærer at det er behov for en helhetlig gjennomgang av oppvekstsektoren, med fokus på oppgavefelt og -forståelse, rolle- og ansvarsavklaringer og utvikling av en formålstjenlig og solid organisasjon.

4.0 Sør-Varanger – En mangfoldig og inkluderende kommune

4.1 Grenselandet

Sør-Varanger kommune var en del av Fellesdistriktet, og ikke norsk territorium før i 1826.

Området var en del av skoltesamenes kjerneområde, med både Pasvik siida og Neiden siida.

I tillegg til skoltesamene bosatte både nordsamer, finlendere, nordmenn og russere seg i Sør-Varanger. Vår langstrakte kommune, med fjorder, fjell og vidder, ligger kilt inn mellom Finland og Russland, som et naturlig møtepunkt for folk og kulturer.

Med etableringen av Sydvaranger AS i 1906 ble befolkningskartet utvidet med rallare, industriarbeidere og funksjonærer fra ulike steder i Norden.

Sør-Varanger har en sammensatt historie både kulturelt, språkmessig og i forhold til næringsutøvelse.

Figur 4

Skoler og barnehager har tradisjonelt vært lokalisert samme sted.

Kartet viser lokalisering av skolebygg, med de skolene som var i drift fram til 2017.

4.1.1 Sør-Varanger – en mangfoldig kommune

Ikke alt kan måles i tall, og ikke alle utfordringer er like over hele landet. Både geografiske, demografiske og kulturelle betingelser setter rammer for oppvekstfeltet i kommunen. En viktig forutsetning for en god utvikling er å kjenne utgangspunktet, og utfordringene. Med det utgangspunktet kan man søke løsninger, og også se om noe av det som virker utfordrende til syvende og sist er noe som kan gi oss fortrinn. Sør-Varanger kommune er mangfoldig og kulturelt rik, nært knyttet til naturen, og med en stor flerkulturell kompetanse. Dette kan være viktige ressurser å bygge på.

«Det er viktig å ta vare på mangfoldet i kommunen gjennom å planlegge å tilrettelegge undervisning og aktiviteter som spenner bredt. Kommunen har flere barn og unge med ulike internasjonale bakgrunner. Kommunen har også mange innbyggere med samisk bakgrunn og det er viktig å bidra til at barn og unge med denne bakgrunnen kan ha muligheten til å ta del i formidling av kunnskap og tradisjoner».

«Kommunal planstrategi for 2016-2019»

Kommunen vår har en spesiell historie som grenseland, et område der mennesker, språk og kulturer møtes over grensene. Fram til 1900 var en stor overvekt av befolkningen samisk og finskættet, og fortsatt er både samisk, finsk og russisk levende språk og kulturer i kommunen vår. Vår flerkulturelle historie er, sammen med industrireisningen, en viktig del av identiteten til Sør-Varanger kommune. Kan dette danne grunnlag for positiv identitetsskaping, og gi barn og unge en god forankring til hjemkommunen Sør-Varanger?

4.1.2 Demografisk utvikling

Sør-Varanger er landets 6. største kommune i areal, med 3967 km². Her bor 10200 mennesker fra mer enn 70 ulike land. Befolkningssammensetningen i Sør-Varanger kommune er i forandring. Det blir forholdsvis flere eldre, mens barnetallet går ned. Sør-Varanger har en annen befolkningsutvikling enn de andre store kommunene i Finnmark. Det er markert færre barnefamilier og unge som slår seg ned i Sør-Varanger, og barnetallet har en negativ utvikling. Samtidig er det positive signaler om nye næringer, og økt aktivitet i kommunen i forhold til både industri og logistisk aktivitet. Det er en utfordring for planverket å turnere to så ulike signaler inn i framtiden, men både framskriving og faktiske tall viser at det blir færre barn og unge i kommunen.

Aldersgruppe/årstall	2018	2020	2025	2030	2035	2040
0-5 år (barnehage)	580	585	627	650	652	645
6-15 år (grunnskole)	1 139	1 115	1 017	1 009	1 056	1 083
16-19 år (vg skole)	557	514	500	445	421	444
20-66 år (voksne)	6 367	6 304	6 166	6 074	5 923	5 774
67+ (eldre)	1 528	1 588	1 784	1 976	2 195	2 380
Totalt	10 171	10 106	10 094	10 154	10 247	10 326

Bosetningsmønsteret er i endring. I dag bor omtrent 8000 av kommunens innbyggere i og nær sentrum, mens stadig færre bor i bygdene. Bygdene i utkanten av kommunen, ligger opp til ti

mil fra sentrum. Kommuneplanens samfunnsdel slår fast at hvis det skal være mulig å bo og utvikle næring der, må grunnleggende offentlige tilbud finnes innen akseptabel kjøreavstand.

Sør-Varanger kommune er et moderne samfunn med god infrastruktur; sykehus, stamflyplass, dekkende barnehage- og skoletilbud, et bredt spekter av fritidstilbud, et variert næringsliv og lav arbeidsledighet. Derimot peker barn og unge at offentlige kommunikasjon er mangelfull, og ikke tilpasset deres behov. Dette kommer også fram i nasjonale og lokale undersøkelser. Det er et mål at Sør-Varanger kommune skal være attraktivt for unge familier med barn. Sammen med gode bomiljøer vil et aktivt, kompetent og inkluderende miljø for barn og unge være viktige momenter for å få småbarnsfamilier til å bosette seg her.

Kommuneplanen forutsetter at vi planlegger for en kraftig økning i folketall, med opptil 500 flere barn og unge i løpet av planperioden. Realiteten i dag er at mindre barnekull fører til inntektsbortfall og innsparingsbehov. Dette må tas hensyn til i realisering av handlingsdelen av Strategisk oppvekstplan.

4.1.3 Utdanning, kompetanse og arbeidsliv

Sør-Varanger kommune har et lavere utdanningsnivå enn landet som helhet, med en lavere andel faglærte og færre med universitets- og høyskoleutdanning. Forskning viser at lavt utdanningsnivå påvirker barns oppvekst, både helsemessig og i forhold til skolegang. Samtidig har Sør-Varanger samfunnet gjennom krevende omstillingsprosesser vist at vi har mange dyktige og stabile fagarbeidere og håndverksbedrifter. Dette kan vi bygge videre på for å utvikle entreprenørskap og skape nye arbeidsplasser.

Sør-Varanger og regionen Øst-Finnmark sakker akterut i forhold til landet for øvrig når det gjelder utdanningstilbud på høyskole- og universitetsnivå. Det har avgjørende betydning på flere felt. Unge må flytte bort fra Sør-Varanger kommune for å ta høyere utdanning, forskning viser at færre da vil starte på høyere utdanning, og de fleste studentene blir boende på sitt studiested også etter fullførte studier. Når vi i Øst-Finnmark ikke har vesentlige muligheter for høyere utdanning, betyr det at flere må reise bort, det er færre unge som finner grunn til å flytte hit, og vi «mister» en større andel av våre unge i løpet av studietiden. Dette er, sammen med arbeidsmuligheter, en vesentlig forklaringsfaktor i forhold til lav bosetning av unge familier i vår kommune.

En styrking av både videregående skole-tilbudet og muligheten for å fullføre høyere utdanning lokalt kan være avgjørende både for å heve utdanningsnivået i Sør-Varanger, skape gründere og for å få flere unge til å bosette seg i kommunen og regionen vår. Her må hele kommunen løfter sammen, slik at våre barn og unge får samme muligheter som andre.

4.2 Barnet og familien

Familien er utgangspunktet og rammen for barns oppvekst. Familie kan være så mangt, det kan være en voksen og ett barn, eller det kan være mor og far og barn, foreldre av samme kjønn, biologiske foreldre eller fosterforeldre, med og uten besteforeldre, tanter og onkler. De voksne kan være uten utdanning, eller høyt utdannede, gamle eller unge, rike eller fattige. Det kan være familier med stor slekt og lang historie i kommunen, eller tilflyttede uten bekjente. Familien er barnas nærmeste. Samfunnets oppfølging av barn og unge i oppveksten skal skje i samarbeid med familien og dem som kjenner barna best. Både familieforhold, fritidstilbud, helsetilbud og kollektivtransport virker inn på barn og unge sin oppvekst.

Foreldrene sin interesse og kompetanse spiller en avgjørende rolle for barn og ungdom sine muligheter og resultater i skolen. For minoritetsspråklige elever har det også betydning om foresatte er mobiliserte og motiverte for språkopplæring, slik at barna tidlig behersker norsk. Dette er igjen sentralt både for å kunne mestre barnehage, skole og fritid.

I dag er foresatte i for liten grad aktive i forhold til sine barn, og i forhold til utvikling av barnehage og skole. Foreldrenes Arbeidsutvalg (FAU) sliter med å finne representanter og barn og unge i Sør-Varanger kommune gjør betydelig mindre skolearbeid utenfor skoletiden enn andre. Det er en viktig del av foreldrerollen å bidra i barnas utvikling og læring. Barnehage og skole bør og må stille klare forventninger til foresattes deltakelse. Det er nødvendig å få aktivisert og mobilisert det uutnyttede potensialet i foreldregruppen på disse feltene. Kompetanseheving, dialog og myndiggjøring kan være sentrale stikkord her.

Ett av samfunnsoppdragene til barnehage og skole er å sikre at hver og en får mulighet til å utnytte sine evner og til å føle mestring, uansett hva som er familiesituasjonen, og uansett familiens kompetanse og økonomiske og sosiale status. Vi har fortsatt ikke nådd målet om å fungere så godt utjevne at alle barn og elever faktisk har de samme mulighetene til å mestre sitt liv og nå sine mål.

Universelle tiltak gjør det mulig å utjevne forskjellene, og ivareta hvert barn og hver ungdom. Med nye utfordringer i hverdagen og med mindre familie rundt, ser vi at foreldrekurs, tett oppfølging av helsestasjonen og nær dialog mellom barnehage/skole og hjem er gode tiltak for å sikre mer kompetente foreldre, slik at foresatte kan gi barna en best mulig oppfølging. Slike tiltak kan også fungere integrerende.

4.3 Sør-Varanger – et godt oppvekststed for alle

I Sør-Varanger kommune skal vi evne å legge til rette for at alle barn får prøve sine ferdigheter og utnytte sine evner og anlegg på egne premisser. Oppvekstsektoren ønsker å iverksette rett tiltak til rett tid. Alle mennesker har ulike behov, og det må være rom for fleksibilitet og tilpasning inn i hverdagen. Vi må ha gode rutiner for å se hvert enkelt barn, og klare strategier for å møte barna «der de er». To aktuelle grep er å utvide barnehagetida, ved å ta i bruk fleksibel skolestart, samtidig bør vi i andre enden ta i bruk det 11. skoleåret. Barn med ulike diagnoser og barn med stort læringspotensial må rutinemessig få den tilpassede undervisning de har bruk for. Noen barn bør få anledning til å forsere læring og skoleløp. For andre kreves det økt tilrettelegging, mer tid og bedre utforming for at de skal lykkes i å bli den beste utgaven av seg selv. Høye forventninger og tidlig innsats er viktig for at barn og unge skal få mulighet til utvikling og oppleve mestring.

4.3.1 Universelle tiltak og riktig tilrettelegging

Universelle tiltak som bidrar til at alle barn får et godt utgangspunkt skal være det førende prinsippet i oppvekstsektoren i Sør-Varanger. For eksempel vet vi at nok voksne, med god kompetanse gagnar alle barn. Likeledes har alle barn glede og nytte av fysisk aktivitet, språkfokus og målrettet lek og aktivitet i barnehagen. I skolesammenheng har også tilstrekkelig voksne, god kompetanse og et trygt læringsmiljø stor verdi for alle. I tillegg ser vi at tiltak som dysleksivennlig/ADHD-vennlig skole gir tiltak som er gode for alle elever.

For å lykkes i tilrettelegging, må vi ha gode rutiner for å observere og se hvert enkelt barn og hver enkelt elev, slik at vi kan sette inn riktige tiltak til rett tid. Barnehager, skoler og

helsestasjon må derfor ha felles, gode rutiner for å fange opp de barna og elevene som trenger det. God kjennskap til barna og ungdommen, og tverrfaglig samarbeid, vil være viktig her.

4.3.2 Barn og unge med funksjonsutfordringer

Ca 15 % av befolkningen har funksjonsnedsettelse, det kan være store eller små utfordringer av fysisk eller psykisk art. Med tidlig innsats og gode universelle tiltak vil de fleste barn og unge kunne mestre sin hverdag og fullføre barnehage, grunnskole og videregående skole.

Noen har bruk for mer tilrettelagte tiltak for å nå sitt potensial og mestre livet og skolegangen. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester definerer kommunens plikt i forhold til barn og unge med funksjonsnedsettelse. Sør-Varanger kommune skal bidra til likeverd og likestilling, og legge til rette for mestring av sykdom, skade og nedsatt funksjonsevne. Kommunen skal blant annet sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og ha en meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. Tjenestetilbudet skal tilrettelegges i dialog med brukeren, og med respekt for den enkeltes integritet og verdighet. Samhandling, tilgjengelighet og nødvendig opplæring er nøkkelord i utformingen av kommunale tjenester.¹⁰ Tilbudet i Sør-Varanger fyller kvalitetskravene.

Helsestasjonen er avgjørende for god og riktig tilrettelegging, med hjemmebesøk, helseundersøkelser, veiledning, oppfølging og henvisning. For barn og ungdom med kronisk sykdom og nedsatt funksjonsevne bidrar de i et samarbeid om habilitering.

Lek og aktiv fritid er sentralt for alle barns sosialisering. Barn med nedsatt funksjonsevne kan være avhengig av organiserte aktiviteter for å unngå sosial isolasjon. Lag og foreninger har ikke alltid nødvendigvis kompetanse og ressurser til å følge opp barn og unge med særskilte behov. I Sør-Varanger kommune er Enhet for kultur og fritid den instans som følger opp fritidstilbud til barn og unge. Det er et mål at barn og unge med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter.

Universell utforming av offentlige bygg og steder, samt tidlige habiliteringstiltak og tilrettelegging av tilbud for barn og unge er lovpålagte virkemidler. Et tett tverrfaglig samarbeid, der koordinerende enhet og Tjenesten for funksjonshemmede arbeider sammen med barnehage, skole, helsestasjonen og fysioterapitjenesten er sentralt for denne gruppen. For ungdom med funksjonsnedsettelse er det viktig med god habiliteringsbistand i overgang til voksenliv. God habilitering forutsetter et nært tverrfaglig samarbeid.

4.3.3 Sårbare barn og unge

Noen barn er mer sårbare for å falle utenfor enn andre. Det kan være knyttet til familiesituasjon, funksjonsnedsettelse, religion, etnisitet, seksuell legning, økonomi eller annet. Kommunen skal gjennom hele sin aktivitet bidra til en trygg barndom for alle, bygge ned forskjeller, og gjøre det mulig for alle å utvikle sine evner. Dette krever et ekstra fokus og oppmerksomhet rundt disse barna. Tidlig kontakt, gode universelle tiltak, kunnskap og kompetanse er viktig for å lykkes med dette.

¹⁰ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

Flinke piker og urolige gutter

Mange barn og unge har en vanskelig hverdag. utfordringene kan være mange, fra inaktivitet, isolasjon og overvekt, via for lave eller høye krav til skoleprestasjoner og til overtrening og spiseforstyrrelser. Sør-Varanger kommune har både BUP, PPT, krisesenter og et aktivt politi i tillegg til vår egen psykiske helsetjeneste og helsestasjonen, men per i dag blir kommunikasjonen og samarbeidet mellom disse for tilfeldig, og vi får ikke brukt de viktige ressursene godt nok.

I Sør-Varanger viser undersøkelser at mange unge jenter sliter psykisk. Dette er en trend også på nasjonalt plan. Mange av jentene fullfører likevel sin videregående skole og flytter ut til videre studier. For få av dem ønsker å komme tilbake.

Blant guttene ser vi at skoleresultatene er markert svakere enn for jentene, åtte prosent av guttene starter ikke på videregående skole etter grunnskole, og nær en tredel fullfører ikke. Den svake skoleinnsatsen/mestringsen av skolen er også en del av en nasjonal trend.

Dette er utfordringer som må løses i samarbeid mellom ulike enheter og fagmiljøer.

Omsorgssvikt i familien

Noen barn lever med omsorgssvikt som vold, overgrep og rusmisbruk. Seks prosent av barn og unge i alderen null til atten år har opplevd grov vold fra foreldrene sine. 15 % av befolkningen har blitt utsatt for seksuelle overgrep før de fylte 18 år. Mishandling og misbruk kan være ødeleggende og føre til psykiske og fysiske traumer. Det gjør det vanskelig for barn og unge å nyttegjøre seg barnehage og skole, og kan hindre barn og unge i å delta i aktiviteter som idrett, kultur og andre fritidsaktiviteter og i uformelle sosiale sammenhenger. Barna kan falle ut av fellesskapet fra starten av, og får aldri mulighet til å løfte seg.

Det er avgjørende viktig å oppdage sårbare barn tidlig, styrke og støtte familier, og sikre barn mot overgrep. Barns rett til å bli hørt, og kravet om å søke samarbeid med familie til barnets beste skal stå sentralt i løsning av slike saker. Sør-Varanger kommune skal ha en sterk kompetanse og gode rutiner for tverrfaglig samarbeid og rask innsats for å sikre at så få som mulig opplever overgrep, og at vi tar godt vare på dem som er utsatt.

I tillegg til internt samarbeid skal Sør-Varanger kommune samarbeide med ressurs- og fagmiljø som Norasenteret, politiet, BUP og RVTS (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, avd Nord)¹¹.

4.3.4 Mobbing

Mobbing er alvorlig og kan være ødeleggende både for den som utsettes for mobbing og for den som utøver mobbingen. Folkehelseinstituttet kom i 2011 med en rapport som viser at mobbing er en utfordring helt ned i barnehagealder.¹² I tillegg slår den fast at stressende og belastende skolemiljø er blant de mest alvorlige risikofaktorene for barn og unges psykiske helse. Det er

§ 12. Psykososiale forhold

Virksomheten skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler

¹¹ <https://helsekompetanse.no/organisasjon/rvts-nord>

¹² <https://www.fhi.no/publ/2011/bedre-fore-var---psykisk-helse-hels/>

klare sammenhenger mellom psykiske og kroppslige plager og sosial utstøting og mobbing. Redsel, ensomhet og lave skoleprestasjoner følger gjerne med.

Barn og unge har krav på et godt psykososialt oppvekstmiljø, og lover og forskrifter stiller klare krav til barnehagene og skolene om å sikre dette.

Mobbing kan være mye, og ta ulike former, det er avhengig av individenes alder og modenhet, sosiale sammenheng, maktstrukturer osv.

Utdanningsdirektoratet beskriver mobbing i barnehagen som handlinger fra voksne, eller andre barn, som gjør at barnet føler at det ikke hører til i fellesskapet. Videre er det mobbing når et barn blir dyttet, slått, utestengt fra lek eller samtaler, og når barnet ikke får sitte ved siden av eller leie et annet barn.¹³

I 2015 vedtok Sør-Varanger kommune et «Anti-mobbe-manifest». Sør-Varanger kommune har nulltoleranse for mobbing og krenkende atferd. Barnehagene i Sør-Varanger er i gang med et arbeid for bevisstgjøring og håndtering av mobbing i barnehagene.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. (...) Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelse og uheldige samspillsmønstre.

Rammeplan for barnehagen

Kapittel 9 A Elevane sitt skolemiljø

§9 A-1 Verkeområdet for kapitlet

Kapitlet gjeld for elevar i grunnskolen og den vidaregåande skolen. Kapitlet gjeld og for elevar som deltek i leksehjelpordningar og i skolefritidsordningar, unntatt §§9A-10/9A-11.

§9A-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§9a-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking og mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§9A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. (...)

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak.

Lov om opplæring

¹³ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/mobbing/hva-gjor-jeg-nar-barnet-mitt-ikke-trives-i-barnehagen2/>

Elevundersøkelsen viser at det er færre elever i Sør-Varanger kommune som mener seg mobbet enn landsgjennomsnittet, men det forekommer fortsatt mobbing også ved Sør-Varanger skolene. Der mobbing og krenkende atferd forekommer skal det håndteres raskt og profesjonelt i henhold til lover og regler. Skolene i Sør-Varanger kommune har utarbeidet en felles rutine for håndtering av mobbing.

4.4 Helsetjenester

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste er et lovpålagt tilbud til alle barn, unge og deres foresatte, samt gravide. Helsestasjonen jobber helsefremmende og forebyggende, og skal fremme psykisk og fysisk helse, gode sosiale og miljømessige forhold, samt forebygge sykdom og skader. Det at tilbudet når alle, uavhengig av sosial, og geografisk, tilhørighet gir tjenesten en mulighet til å forebygge og avdekke skjevutvikling både i forhold til psykisk og fysisk helse, vold, overgrep og omsorgssvikt, og bidra til å sette i verk tiltak tidlig.¹⁴

Sør-Varanger helsestasjon har i dag seks årsverk helsesykepleier, en jordmor, 0,5 årsverk innvandrersykepleier og 0,8 årsverk merkantil. Staben innehar stor og variert kompetanse.

Helsestasjonen har et vidt arbeidsfelt, fra å bistå gravide under svangerskap og i barseltiden til foreldre-veiledning og forebygging av vold og seksuelle overgrep, forebygging i forhold til barn og unge, prevensjonsveiledning og nasjonalt vaksinasjonsprogram. Alle barn i kommunen tilbys oppfølging i henhold til anbefalt helsestasjonsprogram og vaksinasjonsprogrammer.

Skolehelsetjeneste for grunnskoler og videregående skoler og helsestasjon for ungdom er også lovpålagte

oppgaver. De største grunnskolene har en til to dager i uken med «åpen dør» i skolehelsetjenesten. Videregående skole har skolelege en dag i uka, og helsesykepleier tre dager per uke. Det viser seg at skolehelsetjenesten for ofte må vike ved fravær og vakanser. Gjennom elevråd og ungdomsråd har barn og unge gitt klare tilbakemeldinger om at elevene

§ 3-1. Kommunens overordnede ansvar for helse- og omsorgstjenester

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

§ 3-2. Kommunens ansvar for helse- og omsorgstjenester

For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen blant annet tilby følgende:

1. Helsefremmende og forebyggende tjenester, herunder:
 - a. helsetjeneste i skoler og
 - b. helsestasjonstjeneste
2. Svangerskaps- og barselomsorgstjenester
3. Hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner, herunder:
 - a. legevakt,
 - b. heldøgns medisinsk akuttberedskap,
 - c. medisinsk nødmeldetjeneste, og
 - d. psykososial beredskap og oppfølging.
4. Utredning, diagnostisering og behandling, herunder fastlegeordning
5. Sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering

Lov om kommunale helse og omsorgstjenester

¹⁴ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

ønsker at helsesykepleier er mer tilgjengelig både i grunnskolen og i videregående skole. De ønsker også mer tid til opplæring og samtaler med helsesykepleier.

I Sør-Varanger har vi videre både fysioterapeuter, logopeder, psykolog og psykisk helsetjeneste, og ved Kirkenes sykehus har vi Barne- og ungdomspsykologisk klinikk (BUP). Barn og unge med traumer finnes i alle samfunnsgrupper. Et tverrfaglig samarbeid der rammene rundt taushetsplikt, foreldresamtykke, og dialog med barn og foresatte vil kunne gi en bedre utnyttelse av de ressursene vi har, til barn og unges beste.

Barn og unge som flytter til Sør-Varanger kommune fra andre land, har ofte andre kunnskaper om både samfunn, kropp og fysisk utvikling enn norske barn. Helsestasjonen kan spille en viktig rolle for å sikre god opplæring og forståelse av både egen utvikling, seksualitet og samspillet mellom mennesker.

Sør-Varanger kommune bør utvikle et eget program for opplæring innen både fysisk og psykisk helse for barn og unge med annen kulturbakgrunn.

5.0 Det flerkulturelle Sør-Varanger

5.1 Historisk flerkulturelle Sør-Varanger

I dag har omtrent en tidel av barn og unge i Sør-Varanger kommune finsk eller samisk som språklig familiebakgrunn, og en fjerdedel av elevene er minoritetsspråklige. Mellom 20 og 30 % av barna i barnehage er altså minoritetsspråklige eller flerspråklige. En av tre elever i Sør-Varanger er flerspråklige i en eller annen form, og enda flere har en flerkulturell og flerspråklig familiebakgrunn.

5.1.1 Samisk

Samiske barn har rett til å bruke, styrke og utvikle både sitt samiske språk og sin samiske kultur. Sør-Varanger kommune er ikke en del av det samiske kjerneområdet, men barnehagen har fokus på samisk kultur og språk, og grunnskolen i Sør-Varanger tilbyr samisk som fag.

For Sør-Varanger, som en kulturell og språklig smeltedigel av samisk, finsk og norsk og flere titalls nye, mer langtreisende språk blir språk og kommunikasjon særlig viktig. Rammeplanen for barnehagen slår fast at

«samiske barn i barnehage skal få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur uavhengig av hvor i landet de bor. Innholdet i barnehagetilbudet til samiske barn utenfor samiske distrikt skal tilpasses barnas samiske bakgrunn. Dette innebærer at samiske barn og foreldre har rett til å forvente at personalet har kjennskap til, og legger vekt på, at også den samiske kulturen skal være en del av barnehagens innhold. Det skal legges til rette for at barna også kan få møte samisk språk»¹⁵.

Barnehagene har fokus på at alle barn skal bli kjent med samisk kultur. Gjennom et samarbeid med kulturskolen formidles samisk språk, historie og kultur i toner, ord og duodji. Sør-Varanger kommune bør ha et tilbud for samiske barn. Intensjonen er at Sandnes barnehage skal ha en samisk avdeling, men mangler i dag fagkompetanse til denne.

¹⁵ <https://www.udir.no/laring-og-triv50sel/rammeplan/barnehagens-formal-og-innhold/barnehager-samiske-barn/>

Omtrent 80 barn og unge, fordelt over hele kommunen, får opplæring i samisk i grunnskolen i 2020. Flertallet av våre samisk-elever har en samisk tilhørighet, men de har ikke samisk som aktivt hjemmespråk.

Kommunen har stabile lærekrefter, men er likevel sårbare fordi det er små miljø og lite undervisningsmaterieell tilpasset elevgruppen. Kompetansen innen faget bør styrkes. Undervisningsmaterieellet blir dermed fort for vanskelig, eller ikke tilpasset alderstrinnet det brukes på. I dag ser vi at mange elever med samisk bakgrunn ikke velger samisk i skolen, og at det er et stort frafall av elever når de kommer over i ungdomsskolen.

De siste tjue årene har det likevel blitt et større fokus på samisk i Sør-Varanger kommune, både ved barnehagene, skolene og i samfunnet for øvrig. Duodji er blitt en naturlig del av Kunst og håndverksfaget og Kulturskolen har i en årrekke hatt en satsing på samisk kultur, med barnehager og småtrinnet i grunnskolen som målgruppe.

5.1.2 Finsk og kvensk

I Sør-Varanger har vi både finsktalende barn og unge som følge av arbeidsinnvandring og finsk og kvensk tilhørighet gjennom historisk tilflytting.

Alle skolene i Sør-Varanger kommune tilbyr finsk, og samtlige lærere har formell kompetanse i finsk språk. Det er likevel et mål å styrke kompetansen for språklærerne. Omtrent 80 elever har finskundervisning i skolen. Det innbefatter både elever som har finsk som aktivt hjemmespråk og elever med historisk finsktilhørighet. Det er få læremidler tilpasset denne elevgruppen, og tilpasningen mellom læreplanmål og elevenes fagbakgrunn er en utfordring.

Det kommer en egen statlig melding i forhold til kvensk språk og kultur, og i vårt område vil barn med kvensk bakgrunn ha krav på opplæring i kvensk språk og kultur. Dette må vi ta høyde for i barnehage og skole i Sør-Varanger.

5.1.3 Russisk

Sør-Varanger kommune har mange barn og unge med russisk som morsmål. Mange av barna har en naturlig tospråkighet som barnehage og skole må ta hensyn til. Russisk som fag blir tilbudt ved flere av skolene i kommunen.

§ 6-2. Samisk opplæring i grunnskolen

I samiske distrikt har alle i grunnskolealder rett til opplæring i og på samisk.

Utanfor samiske distrikt har minst ti elevar i ein kommune som ønskjer opplæring i og på samisk, rett til slik opplæring så lenge det er minst seks elevar igjen i gruppa. (...)

Utanfor samiske distrikt har samar i grunnskolealder rett til opplæring i samisk.

Opplæringsloven

§ 2-7. Kvensk- eller finskopplæring for elevar med kvensk/norskfinsk bakgrunn

Når minst tre elevar med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved grunnskolar i Troms og Finnmark krev det, har elevane rett til opplæring i kvensk eller finsk. Omfanget av opplæringa i tid og innhaldet i opplæringa blir fastsett i forskrifter etter § 2-2 og § 2-3 i denne lova. Frå og med 8. årstrinnet vel elevane sjølv om dei vil ha slik opplæring.

Opplæringsloven

5.2 Inkludering i hverdagen: Det nye Sør-Varanger

5.2.1 En fargerik befolkning

Sør-Varanger kommune har 1500 innbyggere fra andre land, hovedsakelig arbeidsinnvandrere. Omtrent 400 kommer fra Russland, og 300 fra våre nordiske naboland. Nær 100 barn i barnehagen og 150 barn i grunnskolen har minoritets-språklig bakgrunn. Tar vi med barn med en foresatt med annet morsmål vil tallet dobles. Minoritets-språklige barn kan ha krav på både norskopplæring og tospråklig fagopplæring. Alle skal få en innføring i norsk kultur og en trygg og inkluderende hverdag i barnehage og skole. Barn av arbeidsinnvandrere kan ha andre behov enn bosatte flyktningbarn.

§ 2-8. Særskild språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar

Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmåls-opplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.

Når morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring ikkje kan givast av eigna undervisningspersonale, skal kommunen så langt mogleg leggje til rette for anna opplæring tilpassa føresetnadene til elevane.

Opplæringsloven

Sør-Varanger kommune må utvikle felles rutiner og godt tilbud, der vi sikrer kartlegging, riktig opplæring i språk og fag, og aktiv integrering og inkludering i samfunnet. Det må legges til rette for at disse barna finner seg til rette i vår grensesprengende og fargerike kommune, enten de trives i idrett, kultur eller andre fellesskap.¹⁶

5.2.2 Flyktning- og kompetanseenheten

Kirkenes flyktning- og kompetanseenheten har i 2020 16 ansatte. Enheten består av kompetansesenteret og flyktningtjenesten. Bemanningmessig har de 1 enhetsleder, 0,5 stilling inspektør og 7 lærerstillinger, 3 konsulentstillinger og 3 koordinatorene.

Kompetansesenteret tilbyr grunnskole for voksne, norskopplæring for flyktninger og familiegjenforente (med norske statsborgere) og norskopplæring innen introduksjonsprogrammet. I tillegg til dette organiserer kompetansesenteret gjennomføring av ulike prøver som norskprøve, samfunnskunnskapsprøve, statsborgerprøver, og eksterne eksamener for høyskoler og universitet.

Enheten har også ansvar for bosetting av flyktninger og koordinering og drift av introduksjonsprogrammet. På bosettingssiden skal de skaffe boliger, bistå i etablering av bosatte familier, og i kontakt med helsestasjon, leger, skole, barnehager, NAV og andre. Koordinering av introduksjonsprogrammet innebærer veiledning i forhold til utdanning og jobb og administrering av ulike stønader. Flyktning- og kompetanseenheten arbeider med mangfold og likestilling for å bedre flyktnings mestring i hverdagslivet, og for å styrke deres muligheter for å kvalifisere seg til utdanning og arbeidsliv i Norge. Enheten tilbyr også veiledning i forhold til oppholdstillatelse og statsborgerskap.

¹⁶ <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-gar-det-med-innvandrere-og-deres-barn-i-skolen>

Kommunestyret har vedtatt å bosette 40 flyktninger hvert år i økonomiplanperioden 2017-2020. Familiiegjenforening kommer i tillegg. Kommunen har vedtatt å ikke bosette enslige, mindreårige flyktninger.

Deltakelse i studier og arbeidsliv er viktige faktorer for å lykkes med integrering og selvstendigjøring av bosatte flyktninger. Statistikken viser at Sør-Varanger kommune lykkes i å få innvandrerne i arbeid. I 2018 var 67 % av innvandrerne i arbeid, så godt som likt med tallet for befolkningen for øvrig, som var på 68 %.

6.0 Barnehage - tidlig barndom

Barnehagen skal være en arena for omsorg og lek, men også for læring og danning. Demokratiske erfaringer fra tidlig barndom er et nyttig grep for å gi barn mulighet til å utvikle kritisk og reflektert tilnærming til samfunnet, og til å uttrykke sin mening. Barnehagene skal bidra til å utvikle barns evne til å konstruere kunnskap og løse problemer i samarbeid med andre; utvikle strategier for egen læring, søke informasjon og initiere til kreativ produksjon. En tidlig og målrettet innsats for å styrke og støtte hvert barn i barnehage er en viktig faktor for utvikling av Sør- Varanger kommune som samfunn inn i det 21. århundret.

6.1 Rammeverket for barnehagen

Det er barnehageeier og kommune som har ansvar for barnehagens infrastruktur, kvalitet og innhold. Formålet med barnehagen er definert av Barnehageloven og Rammeplan for barnehagen.

§ 1 Formål

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. (...)

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

§ 2 Barnehagens innhold

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn mulighet for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter.

Lov om barnehager

I 2009 fikk barn lovfestet rett til barnehageplass, relatert til alder og fødselsmåned. I dag er altså kommunen forpliktet til å oppfylle retten til barnehageplass

Alle 86 søkere som kom innunder retten til barnehageplass og som hadde behov for barnehageplass i 2019 fikk tilbud innen utgangen av året. Kommunen har ett hovedopptak i mars hvert år. Søkere som kommer til etter opptaket, og andre barn som ikke har rett på plass etter lovverket, kommer på søkerliste, der ledige plasser tildeles fortløpende. Kommunale vedtekter regulerer videre opptak.

Dersom det ikke er ledige barnehageplasser der familien ønsker plass, tilbys de alternative løsninger i påvente av oppstart i den barnehagen de ønsker. Bl.a. brukes ledig kapasitet i distriktsbarnehagene til dette.

§ 12 a. Rett til plass i barnehage

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barn som fyller ett år i september, oktober eller november det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.

Lov om barnehager

Barnehagens arbeidsfelt

Barnehagene har fokus på både barnas utvikling og ulike fagområder som kommunikasjon og språk, kropp og bevegelse, mat og helse, kunst og kreativitet, kropp og mat, natur, miljø og teknologi, antall, rom og form, etikk, religion og filosofi og nærmiljø og samfunn.

Sør-Varanger kommune har innført en tilknytningsbasert tilvenning for barn og foreldre, som skal sikre en trygg overgang fra noe kjent til noe ukjent. Dette kan være overgang fra hjemmet til barnehage, overganger i forbindelse med bytte mellom barnehager, eller overgang fra barnehage til skolen.

Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre. Samtidig som lek, vennskap og barnas egen kultur skal ha et stort rom i barnehagen, skal barnehagen forberede til at barna opplever mestring videre i livet. Her er språkutvikling, motorisk utvikling og helse og grunnleggende kunnskaper som forbereder for samhandling og skolegang særlig sentralt. Samiske barn Gode rutiner for spesialpedagogisk hjelp og trygge overganger må også fokuseres.

Andelen minoritetsspråklige¹⁷ barn i barnehagene har økt fra 7,2 prosent i 2009 til 18,9 prosent i 2018. I tillegg til dette kommer alle flerspråklige barn, der enten mor eller far er norskspråklig. Alle barn som går i barnehage skal få støtte til egen utvikling, både motorisk, sosialt, begrepsmessig og språklig og med forberedende læringsstrategier. Et godt grunnlag fra barnehagen er ofte avgjørende for om barnet opplever mestring i småskolen. Sør-Varanger kommune har en stor utfordring for å sikre de minoritetsspråklige barna et best mulig grunnlag for å begynne i grunnskolen. Barnehagene har en nøkkelrolle i språklæring og integrering av minoritetsspråklige barn.

6.2 Kvalitet i barnehagen

God kompetanse er avgjørende for gode tilbud, og barnehagene i Sør-Varanger kommune har arbeidet aktivt for å høyne kompetansen i barnehagene. Hver barnehage skal ha en styrer. I tillegg skal hver avdeling¹⁸ ha 1 pedagogisk leder, 1 barnehagelærer og 1 barne- og ungdomsarbeider. I tråd med stortingsmelding 6-2019 vil både bemanningskrav og kompetansekrav fra staten økes. Bemanningsnorm krever 1 voksen per 3 barn under 3 år, og 1 voksen per 6 barn over 3 år. I januar 2020 oppfyller barnehagene i Sør-Varanger kommune denne normen. Pedagognormen krever 1 pedagogisk leder per 7 barn under 3 år og en

¹⁷ Barn regnes som minoritetsspråklige når både barnet og dets foreldre har en annen språkbakgrunn enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk.

¹⁸ En småbarnsavdeling 0 – 3 år har 7 plasser og en storbarnsavdeling 3 – 5 år har 14 plasser.

pedagogisk leder per 14 barn over 3 år. Denne normen oppfylles med 3 dispensasjoner vinteren 2020. Regjeringen har annonsert ytterligere skjerping av pedagognormen i takt med at barnetallet på landsbasis ser ut til å minke fra 2020, og at man dermed forventer et overskudd av barnehagelærere.

En god barnehage bidrar til en god barndom. Gode barnehager gir også et godt grunnlag for at barn skal oppleve glede og mestring og få utnyttet sine evner og muligheter¹⁹. Det er et mål at barnehagene i Sør-Varanger skal ha høy kvalitet, og det er da en forutsetning at vi definerer hva kvalitet i barnehagen er.

Utdanningsdirektoratet deler kvalitet inn i struktur-, prosess- og resultatkvalitet. Gode relasjoner og samhandling mellom voksne og barn og barna i mellom, prosesskvaliteten, er ifølge forskningen avgjørende for barnets trivsel og utvikling, det vil si resultatkvaliteten. Rammene rundt, strukturkvaliteten, bidrar til å legge til rette for eller begrense prosesskvaliteten. God strukturkvalitet er imidlertid ingen garanti for at barn trives og utvikler seg. Resultatkvalitet er hva vi ønsker å oppnå med kvalitetsarbeidet, og det er knyttet opp mot mål i lov og rammeplan; her definert som barns trivsel og utvikling²⁰.

For eksempel kan de ansatte og deres utdanning og kompetanse (strukturkvalitet), påvirke hvordan samspillet mellom barn og voksne blir (prosesskvaliteten), som igjen har betydning for barnas trivsel og utvikling i barnehagen (resultatkvaliteten). Kvalitetssystemet inneholder ulike elementer av forskning, statistikk og verktøy, som til sammen vil kunne si noe om de ulike kvalitetstypene.

Stortingsmelding 6 (2019-2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap* definerer trekk ved gode barnehager. De setter særlig fokus på tidlig innsats, nok voksne med god kompetanse og god ledelse.

Barnehagen skal gi en god oppfølging av hvert barn, og sikre en god kommunikasjon og relasjon mellom barna og mellom barn og omsorgsfulle voksne. Da blir det lettere å fange opp behov for støtte, og barnehagen kan initiere oppfølging og hjelp. Slik kan barnehagen og kommunen kompensere for manglende støtte og stimulering i hjemme. For barn med behov for hjelp, er tidlig innsats ofte avgjørende.

Nok voksne og kvalifiserte ansatte i barnehagene skal sette ansatte i stand til å se hvert enkelt barn og gi dem den oppfølging de har behov for. Gode ledere og eiere i barnehagene skal lede utviklingen av gode pedagogiske tilbud til barna. Kommunen har det overordnede ansvaret for kvaliteten på tilbudet og for å sikre gode rammebetingelser for barnehagene.

Barnehagestyreren har det daglige ansvaret for å sikre at alle barn kan delta i fellesskapet og utvikle seg, mestre og lære. Styrerne har et særlig ansvar for å lede barnehagenes samlede kompetanseutvikling.

Det er innenfor rammene av et trygt fellesskap de fleste utvikler seg og lærer best. Barnehagene i Sør-Varanger skal ha et godt og trygt leke- og læringsmiljø, preget av vennskap og inkludering. Forebygging av mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser er sentralt for å få til dette. Barnehagene skal legge til rette for et godt foreldresamarbeid og møte alle foreldre med respekt og anerkjennelse. Barnehagen har ansvar

¹⁹<https://www.regjeringen.no/contentassets/3dacd48f7c94401ebefc91549a5d08cd/no/pdfs/stm201920200006000dddpdfs.pdf>

²⁰ <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/hva-er-kvalitet-i-barnehagen/>

for å organisere samarbeidet slik at alle foreldre kan delta og bidra, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Foreldrene må få den informasjonen de trenger på et språk og i et format de kan forstå.

I samarbeid med foreldre og skole skal barnehagen skole legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. Det innebærer at de må ha gode rutiner for å utveksle kunnskap og informasjon for å forberede ungenes overgang til og oppstart i skolen. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal også bidra til at barna blir kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordninga, og at de kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.²¹

Nyere forskning viser en klar sammenheng mellom faglig sterke og fysisk aktive barnehager, og mellom den aktivitetsvane barnehagen tilfører og barnas videre utvikling. Gode vaner for fysisk helse «smitter», og det er sosialt utjevne. Ikke alle familier har overskudd, eller tradisjon for fysisk aktivitet, da er det viktig at det er lav terskel for deltakelse, og at ungene blir innlært til fysisk aktivitet tidlig.

6.3 En barndom for framtiden

Et godt barnehagetilbud skal bidra til utjevning, slik at alle barn får en god start, og et godt grunnlag i livet, uavhengig av familie, og av sin sosiale, kulturelle og økonomiske bakgrunn. Når nesten alle barn går i barnehagen, blir barnehagen en viktig arena der barn kan møte andre barn, og der kompetente voksne kan støtte barnets utvikling, slik at alle får mulighet til å utvikle sine evner og anlegg på egne premisser.

Universelle tiltak som god voksentegethet, og variert og høy kompetanse blant de ansatte, gjennomarbeidede planer og rutiner for barnas aktivitet og utvikling, skal ligge i bunnen for en god barnehage. Det gir små barn en felles arena for å utvikle seg, både individuelt og i samspill med andre barn, ut fra egne styrker og behov. Med god oppfølging og oversikt over alle barns utvikling, kan vi sikre tidlig innsats ved at barna som trenger ekstra støtte får rett hjelp til rett tid, slik at også barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp får det så raskt som mulig.

6.4 Spesialpedagogisk hjelp - barnehage

Også barn under skolepliktig alder har krav på spesialpedagogisk hjelp når det er nødvendig. God spesialpedagogisk kompetanse er derfor en naturlig del av barnehagen i framtiden.

Når det oppstår bekymring vedrørende et barn, skal barnehagen samtale med foresatte, observere barnet og få oversikt over utfordringene. Tiltak settes inn så raskt som mulig, og resultatet av tiltakene evalueres fortløpende. Dersom man ikke ser ønsket virkning, iverksettes andre tiltak. Det innledes drøfting med PPT i forhold til barnets utfordringer og de tiltak man har forsøkt. Barnehagen utarbeider en pedagogisk rapport, og henviser barnet til PPT ved behov.

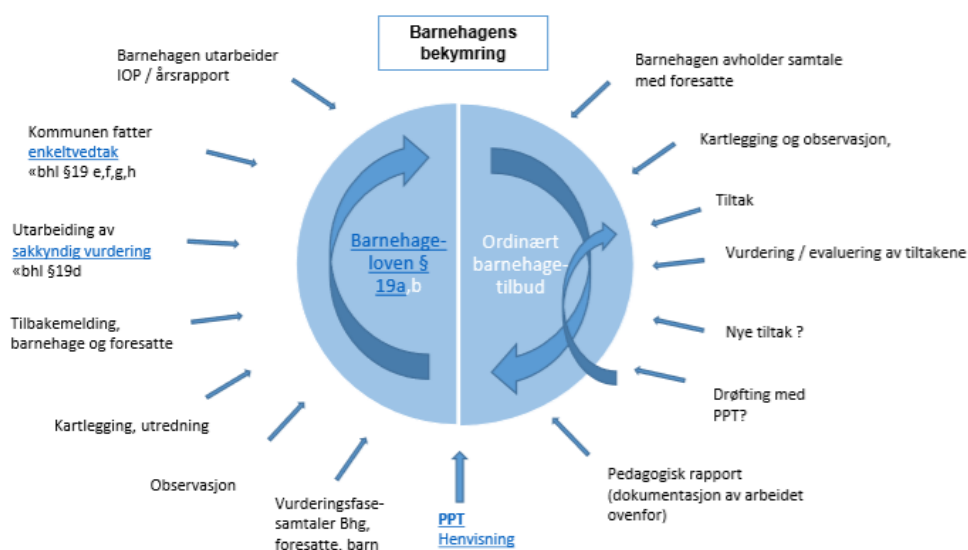
PPT vil så ha en vurderingsfase der de gjennomfører samtaler med både barnehagen, de foresatte og barnet selv. Videre foretar de observasjon og utredning av barnet. PPT gir tilbakemelding til barnehagen og de foresatte, utarbeider eventuelt en sakkyndig vurdering i tråd med barnehagelovens § 19. Det er nå barnehagens oppgave å utarbeide en individuell

²¹ <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

opplæringsplan og årsrapporter. Dersom det fortsatt er behov for spesialpedagogisk hjelp, gjennomføres samme prosedyre neste år.

Med dette vil de som står nærmest barnet i hverdagen, og som kjenner hennes/hans utfordringer utforme tiltak i første omgang. Modellen innebærer at barnehage selv observerer og utreder barnas utfordringer og behov. Dette forutsetter at enhetene har selvstendig kompetanse innen spesialpedagogikk. PPT vil i denne modellen være en avdeling for rådgivning og godkjenning av barnehagens og skolens arbeid og konklusjoner.

Sør-Varangermodellen - Barnehage

6.5 En helhetlig barnehage – organisering og struktur

Organisasjonsstruktur barnehage

Sør-Varanger kommune har 10 kommunale barnehager. Det er stor forskjell på barnehagene som varierer fra en til seks avdelinger og fra 3 barn og 1 ansatt til 77 barn og 17 ansatte. Kommunen har en felles enhetsleder for 7 av de kommunale barnehagene. Disse barnehagene har i tillegg egen styrer med ansvar for fag, personal og økonomi. I hver barnehage er det også en avdelingsleder/ pedagogisk leder per avdeling. Tre av barnehagene er knyttet til skole eller oppvekstsenter. Her er rektor øverste leder samt at barnehagedelen ledes av en avdelingsleder/ pedagogisk leder. Barnehagene med egne styrere har personal- og oppfølgingsansvar for mellom 8 og 18 ansatte.

Barnehagestyrerne samt avdelingslederne for de minste barnehagene inngår i et felles fagnettverk for barnehagene sammen med enhetsleder og representanter for de private barnehagene.

Kommunen bør ut fra flere hensyn utrede organisasjonsstrukturen for barnehagene. Den totale størrelsen på enheten, omfang og delegering av arbeidsoppgaver, stor ulikhet i størrelse på barnehagene og antall ansatte, tilsier at det kan være et behov for å utrede en framtidig organisasjonsstruktur for barnehagene.

Barnehagestruktur

De minste barnehagene med 1-2 avdelinger ligger i distriktene; på Bugøynes, på Svanvik, på Elvenes og på Jakobsnes. De største barnehagene har fra 3 til 6 avdelinger og ligger på Kirkeneshalvøya, innenfor en radius på 10 km. Det totale barnetallet for barn mellom 0-6 år i Sør-Varanger er redusert fra 516 barn i 2009 til 430 barn i 2019. Dette er en reduksjon på 86 barn på ti år.

På Kirkeneshalvøya pågår det en endring i barnehagestrukturen. Einerveien barnehage og Prestefjellet barnehage er nedlagt i løpet av de to siste årene. Dette gir en reduksjon på 54 barnehageplasser. Nye Kirkenes barnehage er vedtatt bygd med seks avdelinger og vil med to ekstra avdelinger erstatte noen av de plassene som er nedlagt på Prestefjellet og i Einerveien. Når det gjelder de øvrige barnehagene på Hesseng, Sandnes og Bjørnevåtn er det foreløpig ikke utredet nye forslag til ny barnehagestruktur, men her vil det være mulig å se på organiseringen av disse barnehagene i en ny organisasjonsstruktur for alle barnehagene i kommunen. Om dette eventuelt kan medføre en endring i barnehagestrukturen må utredes. Per i dag har vi lokalt gode erfaringer med å ha en stor barnehage med seks avdelinger i samme bygg. Forskning på barnehager viser at størrelse i seg selv ikke er avgjørende for kvaliteten, men at det er fordeler med større barnehager når organisering og ledelse er tilpasset størrelsen og at denne kan utnyttes positivt.

Standarden på barnehagebyggene i Sør-Varanger er varierende. Per 2020 er det kun Skytterhusfjellet barnehage som er en ny og moderne barnehage med alle de fasiliteter dette medfører. Nye Kirkenes barnehage, som er planlagt ferdigstilt i 2021, vil bli bygd etter samme prinsipper og med samme standard. Dette innebærer bl.a. at også denne barnehagen sannsynligvis blir en seks-avdelings barnehage med tre enheter og to avdelinger per enhet. De øvrige barnehagebyggene i kommunen er bygd på 1980- og 1990 tallet, og er verken tidsriktig eller bygningsmessig utformet slik man i dag kan ønske til barnehageformål. Det bør derfor utarbeides en kvalitetsplan for barnehagebygg i kommunen, slik at man kan ta stilling til eventuelle endringer og oppgraderinger som er nødvendig for hvert enkelt bygg eller om man på grunnlag av dette velger å fase ut noen av byggene.

6.6 Strategiske mål - Barnehage

Overordnet

Alle barn i barnehage skal oppleve god omsorg og et trygt og godt fysisk og psykososialt leke- og læringsmiljø som fremmer trivsel, læring og helse.

Barnehagene skal bidra til å utvikle barn som er trygge, inkluderte, og som har mulighet til å utnytte sine evner og bli den de vil, uavhengig av foresattes utdanning, sosiale og økonomiske posisjon, etnisitet, kultur eller kjønn.²²

Mål og tiltak - Barnehagene

Hovedmål	Delmål
I Sør-Varanger skal alle barn oppleve utvikling og mestring.	I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.
	Alle barn skal få tilpassede utfordringer
	Barnehagen skal virke utjevne og støttende.
	Tidlig innsats skal være gjennomgående praksis.
	Alle barn skal få den hjelp de trenger, når de trenger det
	Alle barn skal bli sett, med sine muligheter og utfordringer
	Barnehagen skal søke samarbeid med foreldre, og møte dem med respekt og anerkjennelse
	Barnehagene skal ha gode leke- og aktivitetsområder som fremmer fysisk aktivitet og bevegelsesglede
Barnehagen i SVK skal fungere som en enhetlig og samarbeidende organisasjon i faglig utvikling. Barnehagene i SVK skal ha et likeverdig tilbud med god kvalitet.	I barnehagen skal barn få grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner
	Barnehagen skal ha motiverte og kompetente medarbeidere
	Barnehagen skal ha god voksentetthet, minst på nivå med nasjonal norm
	Alle barnehager skal ha spesialpedagogisk kompetanse
	Barnehagene skal ha tilfredsstillende lokaler, i forhold til pedagogiske behov og HMS
	Barnehagen skal ha felles rutiner og handlingsplaner for overordnede og overgripende forhold
	Barnehagen skal vurdere, reflektere over og utvikle egen praksis
Barnehagene i SVK Skal være en arena for et trygt og inkluderende leke- og læringsmiljø, preget av likeverd og demokrati	Barn skal høres og medvirke i utformingen av sin egen hverdag
	Barnehagen skal være et læringsfellesskap der barna bidrar i egen og andres læring
	Barnehagen skal ha et systematisk arbeid med mangfold, språk og vennskap
	Barnehagen skal ha nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser

²² Stortingsmelding 6 (2019-2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*

7.0 Utdanning i Sør-Varanger – barn og unge

7.1 Grunnskole – barn og unge

Elever i Sør-Varanger kommune skal få mulighet til å mestre hverdag og skole. Faglig skal elevene få mulighet til å sette seg høye mål, og lære å arbeide for å nå disse. Barnehage, skole og andre offentlige instanser skal bidra til sosial utjevning, slik at det er elevens innsats, engasjement og talent som avgjør hvor godt eleven gjør det på skolen, ikke kjønn, bosted, foreldrenes utdanning, hvilket land foreldrene er født i, eller deres inntekt.²³ Skolen skal utvikle elevenes grunnleggende ferdigheter og kompetansen som de trenger i møte med samfunnet og senere arbeidsliv. Elevene må også rustes til å ta vare på seg selv og hverandre, til å kunne forstå, håndtere og bygge gode relasjoner med mennesker rundt seg og til å bli aktive og deltakende medlemmer av samfunnet. Skolen skal bidra til at elevene utvikler seg som personer, tilegner seg faglig kunnskap og opplever fellesskap.

§ 1-1. Formålet med opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.

Overordnede nasjonale sektormål:

1. Alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv.
2. Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring med kompetansebevis som anerkjennes for videre studier eller i arbeidslivet.
3. Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring.

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa

Stortingsmelding 6:2019 definerer også hva som kjennetegner en god skole:

«Gode skoler vektlegger et godt læringsmiljø. Det er arbeidsro i klasserommet, og elevene har gode relasjoner til lærerne. Lærerne tilpasser opplæringen til ulike elever og situasjoner og har positive forventninger til alle elevenes utvikling, både faglig og sosialt. Kollegaene mestrer utfordringer sammen, evaluerer egen praksis og videreutvikler virksomheten på grunnlag av aktuell forskning.»

7.2 Skolen i Sør-Varanger

I Sør-Varanger kommune har vi ca 1100 barn i grunnskolen, fordelt på åtte skoler over hele kommunen. Elevtallet varierer fra 18 til 333. En av skolene er en ren ungdomsskole, fire 1. – 10. trinn og tre rene barneskoler. I skoleåret 2019-2020 har skolene samlet 142 årsverk til undervisning. Av disse er det 96 årsverk til ordinær undervisning og 45,8 årsverk til spesialundervisning og særskilt norskopplæring. Skolene har 29 årsverk som assistenter, av disse er ni årsverk knyttet til spesialundervisning.²⁴

Sør-Varanger kommune har vært aktivt med i statens etter- og videreutdanningsprogram, og økt kompetansen stort de siste årene. En stor andel av staben har tatt videreutdanning, og alle

²³ Stortingsmelding 6: Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

²⁴ <https://gsi.udir.no/app/#!/view/units/collectionset/1/collection/83/unit/6090/>

skoleledere i Sør-Varanger har fullført, eller er i gang med, skolelederutdanning. Skoleåret 2019/2020 har vi tolv prosent ufaglærte lærere.

Skolene i Sør-Varanger presterer tilfredsstillende på mange områder, sammenlignet med Finnmarksskolene, kommunegruppa vi sammenlignes med, og det nasjonale nivået. Skolene analyserer egne resultater for å forbedre seg på de feltene der de ikke lykkes i dag.

Vi ser at det er variasjon i læringsutbyttet, og det er derfor viktig at vi deler erfaringer fra skoler som gjør det bra i læringsarbeidet. Faglig samarbeid mellom lærere og mellom skoler gir gode resultater. Eksamenskarakterene for 10. trinn viser ujevne resultater som tidvis er både over og under nasjonalt nivå. I Sør-Varanger, som på nasjonalt nivå, har guttene markert dårligere resultater enn jentene. Målsettingen må være å sikre en likeverdig og god opplæring på alle trinn, og på alle skoler.

Opplevelse av læringsmiljøet baserer seg på elevundersøkelser som blir foretatt fra barnetrinnet til videregående skole. I undersøkelsen blir det spurt om elevenes opplevelse av støtte fra lærer, om læringskultur, mestring, demokrati og mobbing. Vi har gode resultater fra både 7.- og 10.-trinn på de fleste parameter i undersøkelsen. Her ligger vi høyere enn Finnmark fylke, på nivå med kommunegruppe 12 i KOSTRA og med de nasjonale resultatene. Når det gjelder elever som opplever, eller har opplevd mobbing, ligger vi godt under landsgjennomsnittet og gjennomsnitt for Finnmark. Vi har altså mindre registrert mobbing enn de vi sammenligner oss med.

Vi ser i dag tegn på et hardere ungdomsmiljø, med mer sammensatte utfordringer, som rus, vold, rasisme og skolevegring. Dette er utfordringer oppvekstfeltet må ta på alvor, både for å få bukt med dagens problemer, men også for å forebygge. Her må vi både ha et tverrfaglig samarbeid mellom ulike fagetater og et tett samarbeid med lokalmiljø og familier. Foreløpige tiltak må raskt på plass, samtidig som man utvikler gode, forebyggende tiltak.

Tilstandsrapporten for skolene viser også at vi har forbedringspotensialer på viktige områder. Områder som peker seg ut er grunnleggende ferdigheter, og sosial utvikling på barnetrinnet, overgang fra barnehage til skole og mellom de enkelte trinn, og arbeidet med gutters motivasjon og læring. Skolene i Sør-Varanger tar grep på flere måter. Tidlig innsats av lærere med spesialpedagogiske kompetanse er ressurskrevende, men viser god effekt slik at elever raskt skal kunne følge ordinær undervisning.

Det er en målsetting at grunnskolen skal gi elevene kunnskaper til glede for samfunnet, da må også lokalsamfunnet inn i grunnskolen. Nytenkning og samarbeid er viktig for utviklingen av framtidens skole. Skolene i Sør-Varanger har ulike utviklingsprosjekter og samarbeid med andre aktører. Realfagene, med naturfag og matematikk har for tiden et særskilt fokus ved skolene i Sør-Varanger kommune. Prosjektene vil variere over tid. Skoleåret 2019/20 er ett av prosjektene bruk av Newton-containeren, som er et spennende innredet og teknologisk velutstyrt undervisningslokale med fokus på praktisk undervisning i naturfag, matematikk og teknologi. Et annet prosjektet er Utviklende matematikk, der målet er å forbedre elevenes utvikling og kunnskaper i faget gjennom å endre på undervisningen.

Sør-Varanger kommune er en flerkulturell grensekommune. Det gir oss både utfordringer og muligheter. Språklig er det et fokus på at skolene skal tilby både samisk og finsk. Siden få av elevene har disse språkene som hverdagsspråk, må lærerne i stor grad utvikle egne opplegg og tilpasse lærematerialet til våre elever. Dette er et stort arbeid som kan være relevant for

mange kommuner, og innsatsen bør kunne systematiseres og løftes. Gjennom de siste 25 – 30 årene har kommunen også hatt et overordnet trilateralt samarbeid med Inari kommune i Finland og Petsjenga kommune i Russland. Per i dag har oppvekstsektorene inngått et samarbeid under mottoet «Naboer og venner». Faglig utveksling for pedagogisk personale og elever, og en styrket kontakt mellom skoleledere over grensene er mål for samarbeidet.

7.2.1 En skole for alle

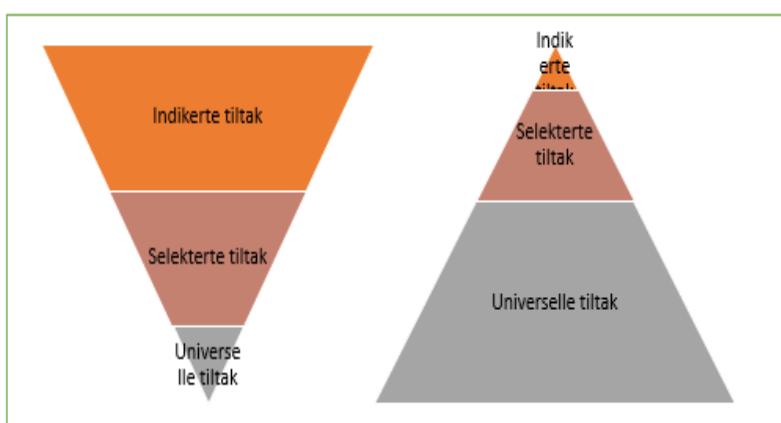
I Sør-Varanger skal alle barn ha mulighet til å utvikle seg ut fra egne ønsker, evner og talent. Universelle tiltak danner et godt grunnlag for å gi alle elever mulighet til å lykkes uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn, kjønn og funksjonsnivå. Hvis alle elever skal få anledning til å prøve ut og utvikle sine evner, må vi ha en tilstrekkelig bemanning, med høy kompetanse, tydelige pedagogiske planer og gode strategier for tilpasset opplæring, slik at vi klarer å møte elevenes ulike behov og evner.

Tidlig innsats, med rett tiltak til riktig tid er avgjørende. Det innebærer at vi må ha gode rutiner for å «se» og kartlegge hver enkelt elev, slik at undervisningen og de pedagogiske tiltakene er tilpasset eleven fra de trår inn på skolen til de går ut av grunnskolen, og senere videregående skole. I Sør-Varanger bør alle skolene ha god spesialpedagogisk kompetanse knyttet til egen skole og lærerspesialister inne på 1.- 4. trinn.

Skolene i Sør-Varanger kommune skal ha fokus på å utnytte skoletiden, leksehjelp og SFO til å inspirere og støtte utviklingen til hver enkelt elev. Leksehjelp og SFO bør utvikles slik at de blir en arena for å styrke elevenes faglige og sosiale kompetanse. Skolene i Sør-Varanger kommune skal være en pådriver for moderne og inkluderende pedagogikk, og utvikle en helhetlig pedagogisk plan for grunnskoleløpet. Med kompetanse og faglighet i bunnen skal vi legge til rette for utprøving av nye retninger både faglig (utviklende matematikk/Newton-containerne) og sosialt (inkluderende skolemiljø/fadderordninger/skolemåltider).

Universelle tiltak som metode

Fra indikerte tiltak til universell innsats

Universelle tiltak – retter seg mot alle, og ikke skiller mellom grupper og individer. Tiltakene når mange, og reduserer behovet for indikerte tiltak.

Selekterte tiltak - settes inn ved særskilt behov. Retter seg mot grupper av barn og unge med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer.

Indikerte tiltak –rettes mot barn og unge med høy risiko eller klare tegn på problemer. Settes inn etter at problemer har oppstått.

I 2018-19 hadde 10,7 % av barn og unge i grunnskolen i Sør-Varanger kommune vedtak om spesialundervisning, altså på nivå med våre sammenligningskommuner i KOSTRA gruppe 12. Samtidig bruker Sør-Varanger 33 % mer på spesialundervisning.

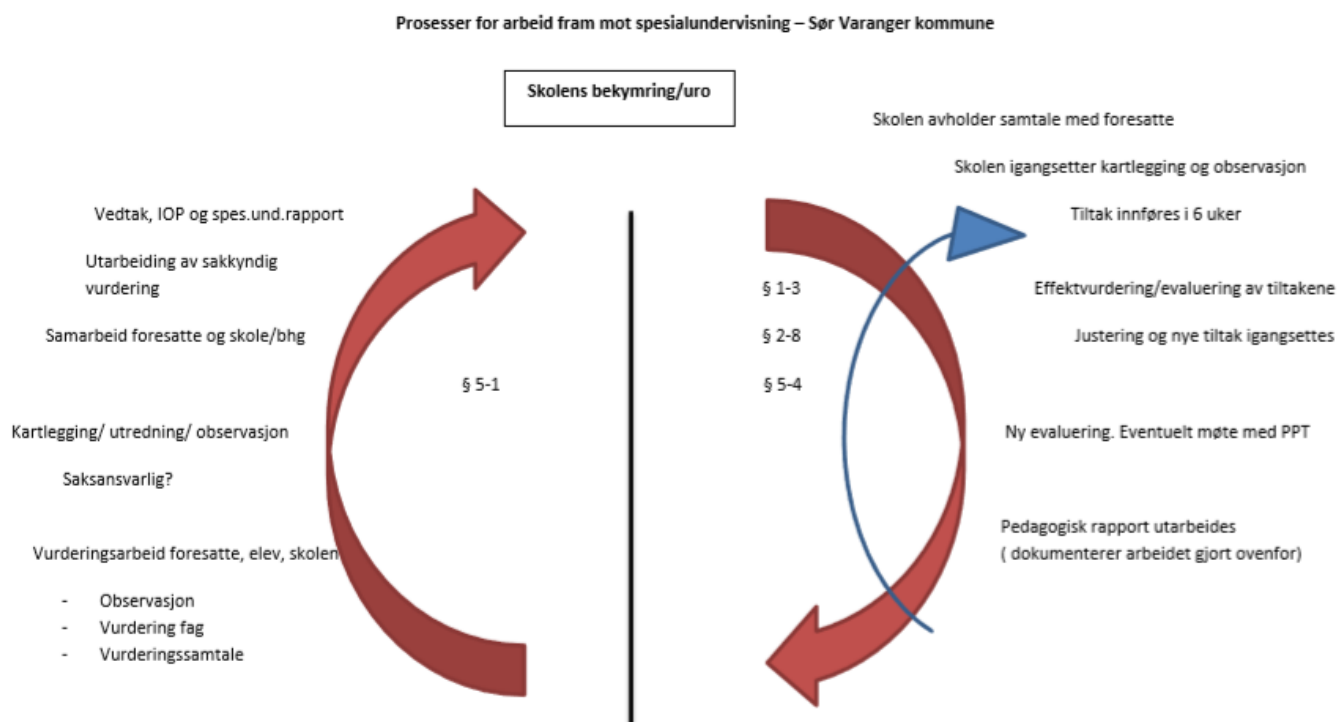
Fortsatt har skolene i Sør-Varanger tyngden av innsatsen på reparerende tiltak sent i skoleløpet. Dette er både dyrt og uhensiktsmessig. Sør-Varanger kommune må bevege seg over til tidlig innsats og bruk av universelle tiltak i barnehage og på småtrinnet. Det vil gi bedre muligheter for mestring og en bedre hverdag for mange barn og unge. I tillegg vil det antakelig være økonomisk besparende. Universelle tiltak gir en langt større effekt enn selektive tiltak. Gode inkluderende tilbud til alle på helsestasjonen, i barnehagene, på skolen og i fritiden er viktige, universelle tiltak. Eksempler på gode universelle tiltak kan være «en dysleksivennlig skole, sansemotoriske tiltak og ADHD-vennlig skole.

7.2.2 Spesialundervisning i skolen

Sør-Varanger har tatt i bruk en modell for å sikre at avgjørelser om spesialundervisning tas på rett grunnlag, og at faglige vurderinger blir hørt. Prinsippene for spesialundervisning er at skolen må ha en tett dialog med foresatte, og den må forsøke å sette inn egne tiltak basert på kartlegging og observasjon. Hvis man ikke oppnår resultater med disse tiltakene, kan PPT kobles inn. Dette er i tråd med signalene i Stortingsmelding 6:2019.

For at denne modellen skal fungere, er det nødvendig at skolene har god, selvstendig kompetanse innen spesialpedagogikk, og at PPT har et sterkt fagmiljø som rådgivende organ.

Sør-Varangermodellen skole

7.3 En skole for fremtiden

Det nye læreplanverket

Høsten 2020 blir det nye læreplanverket, med en ny overordnet del og nye fagplaner, tatt i bruk. Med dette vil opplæringens verdigrunnlag, kompetansebegrep og faglig innhold endres. Det nye læreplanverket har et særlig fokus på tidlig innsats, dybdelæring og tverrfaglig læring. Viktige tverrfaglige tema er: Folkehelse og livsmestring, Demokrati og medborgerskap og Bærekraftig utvikling. Også prinsippene for læring, utvikling og dannelse får et nytt fokus. Dette vil kreve endringer i prinsippene for skolens praksis. Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis.

Arbeidet med implementering av læreplanene ledes av Senter for Pedagogisk Utvikling ved Høgskolen i Innlandet (SePU) og gjennomføres som en del av kompetansehevingen.²⁵ Skolene i Sør-Varanger kommune samarbeider med de øvrige kommunene i Øst-Finnmark i «Prosjekt for utvikling av kollektiv kapasitet», ledet av SePU. Målet her er å bygge kapasitet og kollektiv kompetanse på alle nivå i utdanningssystemet og etablere og utvikle profesjonelle læringsfellesskap blant lærere, skoleledere og skoleeiere. Gjennom opplæringen utvikler skolene i fellesskap en praksis for forbedring gjennom pedagogisk analyse av kartleggingsdata. I forbindelse med dette prosjektet ble også samarbeidet mellom de sju kommunene i Øst-Finnmark formalisert gjennom gjenopprettelse av det felles samarbeidsorganet, Regionalt samarbeidskontor (RSK) Øst-Finnmark.

Den digitale hverdagen

Samfunnet er i rask endring. Digitaliseringsprosessen går fort, vi får nye plattformer for kommunikasjon, tjenesteyting og læring. I dag er digital kompetanse en forutsetning for aktiv samfunnsdeltakelse og for faglig utvikling. Samtidig er den digitale kompetansen og tilgangen til digitale «redskaper» ujevnt fordelt blant barn og unge.

Digital kompetanse handler både om tekniske ferdigheter og om kunnskap til kritisk og selvstendig bruk av de digitale redskapene. Oppvekstfeltet i Sør-Varanger kommune skal virke utjevne, og sikre at alle barn og unge har anledning til å bli kompetente aktører i den digitale hverdagen. Det innebærer både at vi skal sikre at alle barn og unge får kompetanse og ferdigheter til å beherske digitale redskaper, men også kompetanse til å gjøre gode valg for aktivt å benytte ulike former for kommunikasjon og læringsmåter.

Oppvekstfeltet må være oppdatert på den teknologiske utviklingen, aktivt bruke de digitale verktøy og hjelpemidler som er relevante for arbeidet, og lære barn og unge en aktiv og kritisk bruk av digitale plattformer og kommunikasjon. For å sikre at alle barn får den nødvendige kompetanse må kommunen også her ha en tidlig innsats, tilpasset barnas utvikling. Å øke familienes digitale kompetanse er et viktig redskap for utjevning.

Barn og unge som aktive medborgere

I det nye læreplanverket, Kunnskapsløftet 2020, er det satt fokus på de tre overordnede og tverrfaglige temaene *bærekraftig utvikling*, *folkehelse og livsmestring* og *demokrati og medborgerskap*. For at barn og unge skal forstå sin ansvar som samfunnsborger, må de lære

²⁵ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagfornyelsen/>

hva rollen innebærer, og få en forståelse av hvordan hver og en kan påvirke utviklingen. Dette gir et grunnlag for demokratisk aktive unge.

Også her må innsatsen komme tidlig. Allerede i barnehagen skal man ha fokus på å utvikle barnas forståelse av fellesskapets normer og verdier, og verdien av demokrati og respekt for ulikheter.²⁶ Barn må tidlig få, og lære å ta, en aktiv rolle i utvikling av sin egen hverdag. Barn og unge har rett til å bli hørt i saker som angår deres hverdag, og barnehage og skole skal bidra til at de blir kompetente medborgere.

Myndiggjøring medfører også ansvarliggjøring. Vi skal forvente at innbyggerne bidrar på ulike arenaer i samfunnet. Aktive elevråd og ungdomsråd gir god demokratiforståelse og kompetanse. Oppvekstsektoren har et ansvar for å mobilisere og inkludere også de gruppene som ikke selv aktivt går inn for å påvirke og delta i beslutningsprosesser. Nye former for medvirkning, så som nettverksbaserte dialoger og digitale løsninger, kan og bør vurderes.

7.4 Etter skoletid

I Sør-Varanger kommune ser vi at skolebidraget er forholdsvis lite, og vi ønsker en sterkere skolefaglig utvikling for elevene. Skal vi lykkes med det, må vi gjøre en helhetlig vurdering på hvordan vi utnytter ressursene, og hvordan vi kan bidra økt mestring for elevene.

7.4.1 Leksehjelp

Kommunene er pålagt å tilby leksehjelp. Leksehjelp skal være et utjevne tiltak, som gir samtlige elever mulighet til å få voksenhjelp med skolearbeid/lekser. Leksehjelp ligger i dag ofte rett etter skoletiden, fordi man da når flest elever. Samtidig blir leksehjelp litt løsrevet fra skolen, og den gir samtidig ikke rom for avkobling eller spising før man går over på leksene/skolearbeidet. Utvidet tid til leksehjelp gjør også at tiden på SFO blir kortet ned. I Sør-Varanger kommune er det flest elever fra 3. til 7. trinn som benytter leksehjelp. Samlet sett er det for få elever som i dag benytter tilbudet, og det kan synes som det ofte er de som kunne trenge det mest som i minst grad er til stede. Ungdata viser at ungdom i Sør-Varanger bruker forholdsvis mye mindre tid på skolearbeid enn andre. Leksehjelp er i liten grad benyttet som virkemiddel for ungdomstrinnet i Sør-Varanger.

Det er fullt mulig å utnytte leksehjelp som arena for å gi de fleste elevene litt ekstra input og styrke. Det vil imidlertid kreve en viss omlegging og prioritering av tiltaket.

7.4.2 SFO – Skolefritidsordning

For grunnskoleelever 1. til 4. trinn har Sør-Varanger kommune et tilbud om skolefritidsordning. Det er stor oppslutning om SFO blant første- og andreklasser-elever, mens kun hver fjerde fjerdeklassing går på SFO. I og med at skoledagen er forlenget, og leksehjelp går av SFO-tiden, betaler familiene forholdsvis mye for tiden på SFO. Erfaring tilsier at det er lavinntektsfamilier som tidligst velger bort SFO, og det er en overvekt av gutter som slutter tidlig. Det er altså en mulighet for at SFO i Sør-Varanger bidrar til å øke forskjellene mellom barna, heller enn å utjevne forskjellene.

Skjæringspunktet mellom skole og fritid kan her være et interessant fokus. Vi ser at frivillige tilbud som leksehjelp og SFO ikke når fram til de gruppene av barn som har det største

²⁶ «Å leve sammen i fellesskap krever demokratiforståelse og respekt for forskjellighet» Meld.st. 28 (2015 – 2016)

behovet for dem. Ville SFO og leksehjelp kunne bidra til at flere elever lærer mer og mestrer skolen bedre? Det er behov for en helhetlig gjennomgang av tiltak.

Sør-Varanger kommune ønsker å utvikle SFO til en utjevne og inkluderende arena. Skal vi få til dette, må SFO bli et reelt tilbud for alle barn fra 1. til 4. trinn. Organiseringen av SFO, og aktivitetene der, bør målrettet styrke barnas utvikling, sosialt og faglig.

7.5 En helhetlig skole – organisering og struktur

I Sør-Varanger kommune har vi ca 1100 barn i grunnskolen, fordelt på åtte skoler over hele kommunen. Elevtallet varierer fra 18 til 333. En av skolene er en ren ungdomsskole, fire 1. – 10. trinn og tre rene barneskoler. I skoleåret 2019-2020 har skoleverket 142 årsverk til undervisning. Av disse er det 96 årsverk til ordinær undervisning og 45,8 årsverk til spesialundervisning og særskilt norskopplæring. Skolene har 29 årsverk som assistenter, av disse er ni årsverk knyttet til spesialundervisning.²⁷

Organisasjonsstruktur skole

Alle grunnskolene i Sør-Varanger er kommunale og ledes av en rektor. Ved sju av skolene er rektor også enhetsleder, mens oppvekstsentrene på Jakobsnes og i Jarfjord har felles enhetsleder. Det er stor forskjell på skolene som varierer fra 14 til 330 elever og fra 5 til 70 ansatte. På de største skolene er det i tillegg til rektor også undervisningsinspektør/ assisterende rektor. Til tross for at disse skolene i dag bruker mer ressurs på ledelsen, har lederne her personal- og oppfølgingsansvar for mellom 27 og 38 ansatte. Dette er for mange ansatte med tanke på at lederne både skal ha en faglig og personalmessig oppfølging av disse.

For skolene bør man derfor utrede om dagens organisasjonsstruktur er hensiktsmessig og hvordan denne eventuelt bør foreslås endret. Det er spesielt organisasjonsstrukturen innenfor den enkelte skole som bør utredes og man bør her komme frem til en struktur med flere fagledere/avdelingsledere som bidrar til tettere oppfølging av den enkelte ansatte. En slik organisering vil forhåpentligvis legge bedre til rette for å kunne øke kvalitet på opplæringa for den enkelte elev.

Skolestruktur

Sør-Varanger kommune er landets sjette største kommune i utstrekning. Dette gir oss ekstra utfordringer til hvordan vi kan organisere oss slik at vi kan tilby lovpålagte kommunale tjenester til alle innbyggere. I dag er barnetallet stadig synkende, noe som både virker inn i forhold til læringsmiljø, behovet for barnehageavdelinger, skoleklasser og økonomi.

Strategisk oppvekstplan skal legge strategiske føringer for utvikling av oppvekstfeltet. Det innebærer blant annet at planen skal legge rammene og klargjøre hvilke kriterier og formelle krav som skal legges til grunn i vurderingen av de tjenester som skal gis av Sør-Varanger kommune.

Antall barnehager og skoler, og hvor disse skal ligge, må utredes særskilt, da dette kan forandre seg over tid, ut fra kommunens demografiske utvikling, næringsmessige-, befolkningsmessige- og økonomiske forhold.

²⁷ <https://gsi.udir.no/app/#!/view/units/collectionset/1/collection/83/unit/6090/>

Sør-Varanger har i dag 8 grunnskoler. Tre barneskoler, fire kombinerte barne- og ungdomsskoler og en ungdomsskole. De fleste elever har i dag en skole i nærmiljøet selv om mange elever likevel må skysses til og fra skolen. De minste skolene med 14 – 54 elever ligger i distriktene; på Bugøynes, i Jarfjord, på Jakobsnes og på Svanvik. De resterende skolene, med fra 143 til 333 elever, ligger på Kirkeneshalvøya.

Det har i løpet av de siste 15 årene blitt 256 færre elever i grunnskolen i Sør-Varanger. Elevnedgangen har skjedd i samtlige skolekretser, med unntak av Kirkenes sentrum. Reduksjonen i elevtallet har vært spesielt merkbar i distriktene hvor skolene i Neiden og på Skogfoss er lagt ned de siste årene. Ved begge disse skolene var det om lag 5 elever det siste skoleåret de var i drift. Også ved de øvrige distriktsskolene har det vært en markant reduksjon i elevtallet de siste 15-20 årene.

Selv om det i hele kommunen og spesielt i distriktene de siste årene har vært en sterk elevtallsnedgang, tilsier kommunens geografi, med store avstander, at vi i noen deler av kommunen av praktiske årsaker er nødt å opprettholde et skoletilbud så lenge det bor barn i disse distriktene. Dette gjelder i første rekke Bugøynes og Pasvik hvor avstanden til nærmeste skole internt i kommunen er så stor at andre muligheter enn dagens skoletilbud er lite aktuelt. Det er derfor ikke utredet andre muligheter enn å opprettholde skoletilbud på disse stedene.

Når det gjelder de øvrige skolene i kommunen ble det som følge av kommunestyresak 11/2019 utredet en mulig endring av skolestrukturen i Sør-Varanger. Saken om skolestruktur er ikke realitetsbehandlet politisk, i påvente av foreliggende oppvekstplan, og et ønske om å se en eventuell endring i skolestruktur i sammenheng med oppvekstplanen.

En sak om skolestruktur kan behandles uten at dette knyttes til en oppvekstplan siden temaene i oppvekstplanen vil gjelde alle skolene i kommunen uansett struktur. På en annen side vil både visjoner, mål og strategier som fremkommer i oppvekstplanen få følger for den enkelte skole. Sagt på en annen måte så kan man vedta en skolestruktur uten at dette får følger for oppvekstplanen, mens visjoner, mål og strategier som fremkommer i oppvekstplanen vil måtte få følger for de skolene man til enhver tid har i kommunen.

I oppvekstplanen er det et mål at skolene i kommunen skal gi et likeverdig tilbud med god kvalitet. Det er også et mål at alle skolene skal ha gode lokaler i forhold til pedagogiske behov og HMS, samt at uteområdene også må tilfredsstillende behovene for framtidens skole

Standarden på skolebyggene i Sør-Varanger kommune er varierende. Det er bygget to nye skolebygg de siste ti årene, i Kirkenes og en felles skole for Sandnes og Bjørnevatn. Hesseng og Pasvik skole er i rimelig god stand. Bøkfjord skole, Tårnet skole og Bugøynes skole er i dag i teknisk grei stand, men bør oppgraderes både når det gjelder pedagogisk areal, uteareal og universell utforming. Det er opparbeidet veldig gode uteareal på de nybyggede skolene, mens det på de øvrige skolene er behov for en vurdering av kvaliteten på utearealet. Det bør i denne sammenheng utarbeides en kvalitetsplan for skolebygg i kommunen og en plan for hver enkelt skole. Dette vil kunne medføre behov for betydelige investeringer i de eldste skolebyggene, men det vil ikke være mulig å kostnadsberegne hva det vil koste å innføre et likeverdig opplæringsstilbud i hele kommunen før det er laget en plan med kostnadsberegning for den enkelte skole.

7.6 Overordnede prinsipper og kriterier for endring av skolestruktur

Alle tilbud og tjenester innen oppvekstfeltet i Sør-Varanger skal være kvalitetssterke, i stadig utvikling og grensesprengende. Kommunale tilbud til barn og unge i Sør-Varanger skal være likeverdige, oppfylle lovkrav og bety en forskjell for barn og unge.

Når man omtaler grunnskole er det en del definisjoner som bør være på plass før man går i gang med analysen. Grunnskole er delt opp i flere funksjoner og fordeler seg på drift av skoler, SFO, PP-tjenesten, skoleskyss, skolelokaler og IT-systemer. Kvaliteten i skolen er likeledes avhengig av flere faktorer. De parameter vi benytter når vi skal vurdere kvaliteten til en skole, er læringsmiljø, kompetanse, fysisk utforming og bygningsmessige kvaliteter og økonomi. Gjennom ulike lovverk er det i tillegg en del formelle krav som må være på plass.

Barnets beste vurdering:

I alle saker som gjelder barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1.

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»

Barns rett til å bli hørt, jfr. Barnekonvensjonens artikkel 12 nr. 1 og 2:

«1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.»

Opplæringsloven §8-1 regulerer hvilken skole elevene skal gå på:

«Grunnskoleelevane har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til.»

Nærskoleprinsippet praktiseres i Sør-Varanger kommune, men kommunen har ikke en lokal forskrift som definerer skolekretsene.

Opplæringsloven 11-2, om elevråd ved grunnskoler:

«Elevrådet skal fremme fellesinteressene til elevene på skolen og arbeide for å skape godt lærings- og skolemiljø. Rådet skal også kunne uttale seg i og komme med framlegg i saker som gjelder nærmiljøet til elevene.»

Rundskriv fra Utdanningsdirektoratet, Udir-2-2012 sier dette om prosessen:

«Hverken opplæringsloven eller annet regelverk har innholdsmessige regler for endring av skolestruktur, det vil si regler for når det er lovlig eller ulovlig å legge ned eller opprette en skole. Avgjørelser knyttet til skolestruktur ligger i kjerneområdet av den kommunale handlefriheten. En avgjørelse må bygge på et kommunestyres økonomiske, politiske og samfunnsmessige prioriteringer.

Kommunale vedtak om endring av skolestrukturen, for eksempel om nedleggelse av en skole, er ikke enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det er ikke et vedtak som gjelder rettigheter eller

plikter for en eller flere bestemte personer. Plassering av den enkelte elev ved en skole vil derimot være et enkeltvedtak.

Barnekonvensjonen er tatt inn i norsk rett ved menneskerettsloven i 2003, og forplikter kommunene til å legge vekt på barnets beste, blant annet i saker om skolestruktur. Artikkel 3 nr. 1 peker på at barnets beste er et viktig hensyn i saker som gjelder barn.

Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 lyder:

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»

Hørings- og uttalerett

«Det er et ulovfestet forvaltningsrettslig prinsipp at forvaltningen skal treffe vedtak etter at saken har vært behandlet på forsvarlig måte. Forsvarlig saksbehandling krever at en sak er tilstrekkelig opplyst før det blir gjort vedtak.»

Siden avgjørelsen om å legge ned en skole ikke er et enkeltvedtak, kommer ikke reglene i forvaltningslovens kap IV (om saksforberedelse ved enkeltvedtak), V (om vedtaket) og VI (om klage og omgjøring) direkte til anvendelse. Det er likevel et generelt forvaltningsrettslig prinsipp at en sak skal være forsvarlig klarlagt før avgjørelse blir tatt. I en sak om nedleggelse av barnehager eller skoler betyr dette at kommunestyret skal ha rimelig kjennskap til synspunktene til de som berøres av nedleggelsen før et vedtak treffes.

Spørsmål om struktur for barnehager og skoler, og eventuelle kretsgrenser, vil i stor grad berøre foreldre og nærmiljø. Skolens samarbeidsutvalg, alternativt foreldrerådet, bør derfor få anledning til å uttale seg når det gjelder vedtak om skolestruktur.

Andre som bør få anledning til å uttale seg i slike saker kan være:

- Fagforeninger for de ansatte ved skolen
- Grendelag
- Andre grupper og organisasjoner som kan ha interesse i saken
- Andre brukere av skolen som vil bli påvirket av en nedleggelse
- Andre brukerorgan ved skolene, for eksempel skolemiljøutvalg og elevråd
- Samarbeidsutvalg eller foreldreråd ved andre skoler som berøres

Tilknyttede tilbud

Ved en eventuell endring av skolestruktur, vil også en del andre tilbud og muligheter, som leksehjelp og skolefritidsordning, kunne bli borte. Dette er tiltak som både er sosialt viktige og som kan ha en positiv innvirkning på den enkeltes skoleløp.

En utredning av skolestruktur bør også ta høyde for å se på, og foreslå løsninger i forhold til utfordringer rundt leksehjelp og skolefritidsordning, og eventuelt andre tilbud som blir påvirket av nedleggelsen. Slike tilbud kan for eksempel være kulturskole, ungdomsklubb og idrettstilbud.

7.7 Videregående skole – ungdom

7.7.1 Kirkenes videregående skole²⁸

Kirkenes videregående skole er Finnmarks nest største, med i underkant av 500 elever. Skolen har seks yrkesfaglige linjer, tilpasset kommunens næringsliv. Over halvparten av elevene tilhører yrkesfagene, og skolen er i et tett samarbeid med lokale bedrifter. Innen studiespesialisering tilbys både ordinære studietilbud og International baccalaureate (IB-linje)²⁹. I tillegg har skolen et aktivt OPUS og Fagskole for anlegg og bergverk.

Andel elever som fullfører og består videregående opplæring ligger litt over fylkesnivå, men under nasjonalt nivå. Ved Kirkenes videregående skole er det flest elever på yrkesfaglige utdanningsprogram som består. Ikke all ungdom starter på videregående utdanning i Sør-Varanger, og det er et markert frafall undervegs både ved Kirkenes videregående og øvrige videregående skoler i fylket. Det er mange årsaker til et stort frafall i nord. Det kan være manglende akademisk støtte, liten sammenheng mellom hverdag og studier, mangel på lærlingeplasser, utfordringer med tidlig hybelliv, manglende kultur for å gjøre lekser osv.

7.7.2 Borteboere og tilbud til elever ved skolen

I 2019 er 146, eller ca en tredel av elevene borteboere ved Kirkenes videregående skole. Fylkeskommunen har 68 elevhybler på Hesseng, og benytter i tillegg en ordning med vertsfamilieavtaler. Hybelhusene har miljøarbeidere på kvelds- og nattestid.

Videregående skole har skolelege en dag i uka og helsesøster tre dager i uka. Det viser seg likevel at disse utetjenestene er sårbare og fort må vike om det er bemanningsutfordringer ved kontorene. Ungdommen selv etterlyser et bedre reelt tilbud på helsetjenester ved skolen.

7.8 Strategiske mål – skole og utdanning

Oppvekst i Sør-Varanger skal være trygg og inkluderende, med et læringsmiljø som fremmer trivsel, læring og helse. Skolene i Sør-Varanger skal ha et likeverdig tilbud med god kvalitet. Det skal være elevens innsats, engasjement og talent som avgjør hvor godt eleven gjør det på skolen, ikke kjønn, bosted, kulturbakgrunn eller foreldrenes utdanning og inntekt.

I Sør-Varanger kommune skal vi bidra til å løfte elevene til et høyere nivå enn det levekårsindeks og foreldrenes utdanningsnivå skulle tilsi. Dette vil kunne bidra til at andelen av elever som fullfører videregående skole og søker høyere utdanning i Sør-Varanger øker.

²⁸ <http://www.kirkenes.vgs.no/>

²⁹ <http://www.kirkenes.vgs.no/utdanningstilbud/international-baccalaureate/>

Mål og tiltak – Skole og utdanning

Hovedmål	Delmål
I Sør-Varanger skal elevene oppleve tilpasset opplæring, mestring og motivasjon i skolehverdagen.	Elevene skal oppleve omsorg, nærhet og støtte, og en pedagogikk tilpasset dem.
	Elevene skal få tilpassede utfordringer, ut fra sine muligheter og sine forutsetninger.
	Elevene skal oppleve god praksis for vurdering og refleksjon over egen læring, med en sikker faglig relasjonsbygging. Læreren skal kjenne sine elever og kunne gi dem faglig veiledning og skape gode faglige relasjoner.
	God klasseledelse og varierte læringsprosesser skal tilstrebes.
	Elevene skal ha digital kompetanse, både for å kunne bruke digitale verktøy, kritisk vurdering av digitale kilder og sikker bruk av digitale medier.
	Ungdom i SVK skal være motiverte for videre utdanning. SVK skal målrettet søke å bidra til høyere utdanning, og til rekruttering av utdannede unge.
Skolene i Sør-Varanger skal bidra til utjevning og til at flere elever får ut sitt potensial.	Skolen skal søke samarbeid med foreldre, og møte dem med respekt og anerkjennelse.
	Elever som har behov for det, skal oppleve relevant spesialpedagogisk kompetanse.
	Barn og unge i SVK skal utvikle god helse gjennom matglede, sunne helsevaner og bevegelsesglede.
	Tidlig innsats skal være gjennomgående praksis. Alle barn skal få den hjelp de trenger, når de trenger det. Leksehjelp og SFO vil være verdifulle arenaer her.
	Overgangene mellom hjem, barnehage og skole skal være trygge, positive og motiverende.
Skolene i SVK skal være en samlet og samarbeidende organisasjon i faglig utvikling.	Skolen skal ha ansatte med høy kompetanse og engasjement.
	Skolene skal være lærende organisasjoner og utvikle seg gjennompedagogiske fellesskap hvor lærere sammen driver skoleutvikling
	Skolene skal ha gode lokaler i forhold til pedagogiske behov og HMS.
	Elevene skal ha uteområder som stimulerer til sosial og fysisk aktivitet.
	Skolene skal ha felles rutiner og handlingsplaner for overordnede og overgripende forhold.
	Skolene skal vurdere, reflektere over og utvikle egen praksis.
Skolen skal være en trygg og inkluderende arena, der elevene trenes i demokrati og samarbeid.	Elevene skal høres og medvirke i utformingen av sin egen læring og skolehverdag.
	Skolen skal være et læringsfellesskap der elevene bidrar i egen og andres læring. Elevene skal oppfordres til samarbeid, forskning og undersøkelser.
	Elevene skal være en del av et lærende og sosialt fellesskap.
	Skolen skal ha nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser.

8.0 Øvrige kommunale tjenester

8.1 Pedagogisk psykologisk tjeneste – PPT

8.1.1 PPT i dag

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) er en lovpålagt tjeneste, regulert gjennom barnehageloven³⁰ og opplæringsloven³¹. PPT i Sør-Varanger kommune har sju stillinger, med enhetsleder og rådgivere. PPT er samlet i et kompetansemiljø, men fungerer også som faste PP-team knyttet til barnehagene og skolene.

8.1.2 PPT i utvikling

Oppgavefeltet er stort og voksende. Gjennom Stortingsmelding 6:2019, og utkast til ny opplæringslov, framgår det tydelig at de pedagogisk-psykologiske tjenestene skal utvikles, slik at PPT blir en betydelig aktør i utvikling av den pedagogiske og spesialpedagogiske innsatsen i barnehager og skoler. Dagens lovhjemmel tilsier at PPT skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der loven krever det, og være med i kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge opplæringa for barn med særskilte behov i barnehagealder og i grunnskole.

I forslag til ny opplæringslov utvides dette. PPT skal i framtiden være med i kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge opplæringa for alle barn og elever, både i barnehage og skole. Den pedagogisk psykologiske tjenesten skal være tett på, og en aktiv partner, i utvikling av gode læringsmiljø for barn og unge.

Tjenesten må være i stadig utvikling både organisatorisk, med hensyn til antall ansatte og i forhold til kompetanse, for at den skal kunne møte de behov og oppgaver som framkommer lokalt og ved statlige føringer. Det bør utarbeides en utviklingsplan for pedagogisk psykologisk tjeneste. Denne planen må ta høyde for at PPT skal kunne ha en aktiv rolle i styrkingen og utviklingen av oppvekstsektoren. Planen må avklare oppdrag og ansvarsfelt, og ut fra dette ta initiere bemanningsbehov, kompetansebehov og organisering av tjenesten.

8.1.3 Strategiske mål - PPT

Hovedmål	Delmål

§ 19 c Pedagogisk-psykologisk tjeneste

Kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste er sakkyndig instans i saker om spesialpedagogisk hjelp. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.

Barnehageloven

§ 5-6 Pedagogisk-psykologisk teneste

Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste. Den pedagogisk-psykologiske tenesta i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommunar eller med fylkeskommunen.

Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal sørgje for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering der lova krev det. Departementet kan gi forskrifter om dei andre oppgåvene til tenesta.

Opplæringsloven

³⁰ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_6#%C2%A719c

³¹ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_6#%C2%A75-6

PPT i SVK skal inneha høy kompetanse og være en drivkraft og en ressurs for utvikling av feltet.	PPT skal bidra til utvikling og ivaretagelse av kommunens pedagogisk-psykologiske tjenester for hele befolkningen PPT skal være kjennetegnet av høy og variert kompetanse og tilstrekkelig bemanning
	De pedagogisk psykologiske tjenestene skal være tidlig inne, og tett på, i forhold til barn og unge som trenger det
	PPT skal være med i kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge tilbud og opplæring innen både barnehage og skole

8.2 Barnevern

8.2.1 Barneverntjenesten i dag

Oppdraget til barnevernet er å sikre at alle barn som har behov for tiltak etter barnevernloven får nødvendig og tilstrekkelig hjelp og omsorg til rett tid. Samarbeid med andre instanser er helt avgjørende for å kunne bidra til at alle barn har gode oppvekstvilkår. Tjenesten skal også sikre at barnet selv blir hørt og får medvirke i egen sak.

Barneverntjenesten er organisert som en selvstendig enhet under oppvekstfeltet, og er lokalisert sammen med Pedagogisk psykologisk tjeneste og Tjeneste for funksjonshemmede. Tjenesten har, i tillegg til enhetsleder, 8 saksbehandlere, 1,5 stilling familieveileder og 1 merkantil/kontorstilling. I tillegg til internt samarbeid i kommunen, har tjenesten et organisert samarbeid med Familievernkontoret, NORA-senteret og NAV.

Barnevernet i Sør-Varanger kommune har i snitt 120 saker i systemet pr år. De har også oppfølging av barn fra andre kommuner som er under barnevernet i vår kommune, og av barn fra Sør-Varanger kommune som er flyttet ut til andre kommuner.

§1-1 Lovens formål

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

§1-2 Lovens stedlige virkeområde

Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for barn som har vanlig bosted i riket og oppholder seg her. Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder også for barn som oppholder seg i riket, og som er flyktninger eller er internasjonalt fordrevne, eller når barnets vanlige bosted ikke lar seg fastsette. (...)

§1-3 Hvem loven gjelder for

Tiltak som omhandlet i denne lov kan treffes overfor barn under 18. år. Når barnet samtykker, kan tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som er omhandlet i denne lov inntil barnet har fylt 23 år. (...)

§1-4 Krav til forsvarlighet

Tjenester og tiltak etter denne loven skal være forsvarlige.

§1-5 Barnets rett til nødvendige barneverntiltak

Barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

§1-6 Barnets rett til medvirkning

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. (...)

§1-7 Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre

Barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

Lov om barnevern

8.2.2 Utvikling og utfordringer for Barneverntjenesten

Barnevernet ønsker å utvide sitt fokus på styrking av familier, blant annet gjennom veiledning, tilbudet om familieveileder bør utvikles.

Skal vi få til en økt og tidlig aktivitet for å møte familier i risikozonen, må det være gode rutiner for hvordan vi møter familier og barn i krise. Et fast, tverrfaglig innsatsteam bør på plass så snart som mulig.

Barnevernet er i endring, blant annet gjennom Reform 2020. Med denne vil en større del av innstasen til BUF-etat legges til kommunene. Det vil være behov for endringer i det lokale barnevernet og barnevernomsorgen i den forbindelse. Sør-Varanger kommune retter vår innsats mot tiltak i familien. Dersom det likevel skal være plassering ut, skal man tilstrebe plassering i familie/nærmiljø. Dette for at barna skal slippe en ekstra belastning med å skifte miljø. Her vil det være ulike hensyn å ta i hver enkelt sak.

8.2.3 Strategiske mål - Barnevernet

Hovedmål	Delmål
Alle barn som har behov for tiltak etter barnevernloven skal få nødvendig og tilstrekkelig hjelp til rett tid	Alle familier skal møtes med respekt, og alle barn skal bidra i egen sak
	Barneverntjenesten skal være kjennetegnet av høy og variert kompetanse og tilstrekkelig bemanning
	Kommunale tjenester skal ha felles rutiner og handlingsplaner for overordnede og overgripende forhold innen oppvekstfeltet
I Sør-Varanger skal barnas beste være førende, og barn og unge skal møtes med respekt som den de er. Alle skal få anledning til å være inkludert i samfunnet.	Barn og unge skal høres og medvirke i utformingen av sin egen hverdag Ungdomsråd og elevråd skal ha en tydelig stemme
	SVK skal ha en ensartet og samlet rutine for mottak, språkopplæring og kulturinnlæring for barn og unge
	Skolen skal ha nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser

8.3 Kultur og fritid

8.3.1 Sør-Varanger kulturskole

Sør-Varanger kulturskole har som visjon «Å fremme det skapende». De har som mål å være en vital del av kulturlivet. Elevene på kulturskolen skal få anledning til utfoldelse, kreativitet, læring og mestring på en trygg og tilrettelagt arena der også det sosiale samværet er viktig. Kulturskole er et lovpålagt tilbud, og kommunestyret har vedtatt rammeplanen for kulturskolen i Sør-Varanger kommune.

§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbud

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.

Opplæringsloven

"Eksistens" (2017) av Ragna Gade Mortensen, elev v/visuelle kunstfag

Sør-Varanger kulturskole

Vi fremmer det skapende!

midler via elevenes kontingent, egenandeler og instrumentleie, Den Kulturelle Skolesekken, den Kulturelle Spaserstokken og ved salg av tjenester til barnehager, grunnskoler, korps og foreninger. Kontingenten er relativt høy, men med søskenmoderasjon og aktivitetsmoderasjon for dem som går på flere aktiviteter. Kulturskolen kan ha en viktig utjevning blant barn og unge. Skolen gjorde et forsøk med friplasser i 2019. Ordningen er ikke innarbeidet og det var i første omgang liten søknad. En fast ordning bør bestemmes politisk.

8.3.2 Allmenn kultur

I dag holder Kultur og fritidsenheten holder til på Basen. Kultur og fritid er navet for ungdomsarbeid i kommunen (Ungdomsrådet, UKM, ungdomsklubb og klubb for utviklingshemmede). Lokalene består av kontorarbeidsplasser og ungdomsklubb og ligger i tilknytning til Aurora kino og Kirkenes Bowling. Basen ungdomsklubb har åpent to dager i uka og har et besøk på om lag 50 ungdommer hver kveld. Basen ungdomsklubb er primært en hengplass med muligheter for ulike spill, men man arrangerer også mer organiserte aktiviteter som LAN, konserter og ulike workshoper. Fire til seks fredager i året flyttes ressursene fra Basen Ungdomsklubb til Barentshallen og Åpen Hall. Åpen Hall er for ung ungdom 13 – 18 år, der er hovedfokus lagt på uorganisert aktivitet og lek av ulike slag.

Allmenn kultur har også ansvaret for ungdomsklubben på Bugøyenes som har åpent to ganger i uka og som er for barn og unge fra 6-16 år, i tillegg til ansvar for teater, idrett og større arrangementer for kommunen. Sør-Varanger kommune er «Programkommune for psykisk helse», og Basen er inne i dette arbeidet.

Det er et variert tilbud av fritidsaktiviteter i Sør-Varanger. Vi har en moderne kino, en aktiv kulturskole og et lokalt barne- og ungdomsteater. Videre har vi et stort utvalg av aktiviteter i regi av lokale lag og foreninger, med stor frivillig innsats. Blant disse er speider, 4H, religiøse lag og foreninger, politiske ungdomsorganisasjoner og Natur og ungdom (temabaserte organisasjoner). Innenfor trenings og idrett er det også et variert tilbud, fra kampsport til zumba og badminton. Sør-Varanger har også flere treningssentre, bowlingbane og tuftepark.

Kulturskolen har 9,15 stillinger, og mellom tre og firehundre kulturskoleplasser. Tilbudene avhenger av både søkertall og opprettede tilbud. Noen går på en aktivitet, noen går på flere. Mange barn har ikke kulturskoleplass i dag. Kulturskolen leverer en mangslungen tjeneste, med både bredde-, kjerne- og dybdesatsing. Det er teaterundervisning, kunstfag, dans, strykeropplæring, sang, kor, gitar, piano, blåseinstrumenter, slagverk, samt musikkbarnehage og musikkundervisning i grunnskolen for Hesseng og Sandnes og Bjørnevatn skole. For de fleste elevene er bredden og det å få en smakebit og føling med sine kreative sider det sentrale. Samtidig har kulturskolen og Samovarungene ført fram elever som etablerer seg som både musikere og skuespillere på nasjonalt plan.

I motsetning til barnehage og skole skal kulturskolen hente inn en del midler selv. For 2019 hentet man inn

På grunn av en presset hall-kapasitet er det små muligheter for treningstid for dem som ikke vil trene organisert og aktivt.

Gjennom Ungdata og Nærmiljø-undersøkelsen vet vi at dårlig og dyr offentlig kommunikasjon er en utfordring for aktivitet og for at ungdom skal treffes. Ungdomsrådet har gjentatte ganger bekreftet dette. Mangel på uformelle møtesteder, steder å treffes uten at det koster mye, eller at man må delta i organisert aktivitet, blir systematisk fremmet av ungdommen.

8.3.3 Bibliotek

Sør-Varanger kommune har et aktivt bibliotek, med tilbud rettet mot både barn og unge. Sør-Varanger bibliotek er sentralt beliggende på torget i Kirkenes. Bygget har tre etasjer med til sammen over 1000 m².

Biblioteket har egen barneavdeling, ungdomsavdeling, spillrom/TV-rom, to scener i 1. og 3. etasje. Disse er også møte- og treffarena for barn og ungdom. Biblioteket tar imot barnehager og skolebarn. Gjennom hele året lager biblioteket selvstendige arrangement for barn og unge.

Biblioteket kan være en god arena for å gi alle barn en mulig tilgang til, og kunnskap om, litteratur, informasjonsinnhenting, skriving, pc/internett og så videre.

8.3.4 Organisasjonsstruktur kultur

Kulturskolen og allmenn kultur er i dag organisert som egne enheter med enhetsledere. Enhetene har på flere områder et tett og godt samarbeid. Enhetene er imidlertid små og består av henholdsvis 13 og 14 årsverk inkludert bibliotek. Som en del av gjennomgangen av organisasjonsstrukturen på oppvekst bør det utredes om det kan være både faglige og ressursmessige gevinster med å slå sammen disse to enhetene.

8.3.5 Strategiske mål – Kultur og fritid

Med en trygg forankring i vårt lokalsamfunn, skal barn og unge kunne utvikle evne til samspill, tro på egne krefter og mot til å løse livets utfordringer. Kommunale tjenester skal bidra til å utjevne skjevheter, slik at alle kan oppleve mestring uavhengig av familiebakgrunn, kjønn og funksjonsnivå.

Barn og unge i Sør-Varanger skal kjennetegnes av god fysisk og psykisk helse, kommunens tjenester skal bidra til utvikling og styrking av barn og unge.

Hovedmål	Delmål
Barn og unge i Sør-Varanger skal være kjent med, og la seg inspirere til kreativ utvikling og engasjement.	Barn og unge skal høres og medvirke i utformingen av sin egen hverdag. Ungdomsråd og elevråd skal ha en tydelig stemme. Det skal utvikles en breiere arena for barn og unges engasjement, sammen med, og til fordel for barn og unge.
	SVK skal ha en ensartet og samlet rutine for mottak, språkopplæring og kulturinnlæring for barn og unge.
I Sør-Varanger kommune skal tilstrebe at alle barn og unge får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter	Kommunen skal ha en helhetlig og god strategi for å inkludere alle barn og unge som bor i kommunen. Kommunale tjenester som Kulturskole, Bibliotek og Kultur og Fritid vil ha en sentral rolle her.

9.0 Kompetanseheving

Det er et overordnet mål å videreutvikle kvaliteten i barnehager og skoler, slik at alle barn og elever får lære, mestre og utvikle seg i inkluderende fellesskap. Bedre kvalitet på det ordinære tilbudet kan gi mindre behov for særskilte ordninger for enkeltbarn. Samtidig kan bedre kvalitet på den spesialpedagogiske innsatsen sikre at barn og unge får en bedre utvikling og lærer mer. Skal kvaliteten bli bedre, er kultur, kunnskap, kompetanse og kapasitet sentrale faktorer³².

For det tredje er kompetanse avgjørende. Det er allerede mye god kompetanse i barnehager og skoler og i støttesystemene, men det er for store variasjoner rundt i landet. Vi trenger et kompetanseløft for å sikre et bedre tilpasset og mer inkluderende pedagogisk tilbud til alle barn uavhengig av hvor de bor. Regjeringen vil sette i gang en stor og langsiktig satsing for å heve kompetansen i kommuner og fylkeskommuner. Satsingen vil være særlig rettet mot barnehager, skoler og PP-tjenester.

9.1 Kompetanse og Organisasjonsutvikling

Det faglige utviklingsarbeidet i oppvekstsektoren ivaretas på ulike måter innenfor de ulike områdene. I barnehage og skole er det gjennom mange år utviklet lokale fagnettverk med jevnlig møter hvor mye av utviklingsarbeidet og kompetansedelingen i organisasjonen blir ivaretatt. I barnehage og skole er det også sterke statlige føringer og flere muligheter for statlig finansiert formell kompetanseheving for ansatte. I grunnskolen er det et lovkrav at alle lærere innen 2025 skal ha godkjent kompetanse for å undervise i fagene norsk, matematikk og engelsk. Pedagognormen som ble innført i 2018 setter kompetansekrav for barnehagene.

Både lærere og ledere i barnehage og skole kan få tilbud om videreutdanning med støtte fra staten til dette. For lærere i grunnskolen er det helt spesielle ordninger som er opprettet for at alle lærere innen 2025 skal ha godkjent kompetanse i fag. I Sør-Varanger kommune forutsetter vi at alle lærere som per i dag ikke innehar nødvendig kompetanse har tilegnet seg dette innen 2025.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Oppfyllelse av samfunnsmandatet i tråd med barnehageloven og rammeplanen krever kompetente ansatte i alle ledd. Det er barnehageeiers ansvar å sørge for at personalet har riktig og nødvendig kompetanse. Klarere forpliktelser og konkretisering av barnehagens arbeid innebærer økte krav til ledelse og til kompetanse. For samiske barn har barnehagen en viktig betydning for å styrke og utvikle samiske språk og kultur. Den samiske barnehagen skal fremme læring og danning med utgangspunkt i samiske verdier og tradisjonskunnskap. For å kunne ivareta det samiske innholdet i rammeplanen, både i samiske barnehager og andre barnehager med samiske barn, må barnehagen ha nødvendig kompetanse i samisk språk og kultur³³.

³² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/?ch=1>

³³ https://www.regjeringen.no/contentassets/7e72a90a6b884d0399d9537cce8b801e/kompetansestrategi-for-barnehage-2018_2022.pdf

I barnehage og skole er det også statlige føringer for ivaretagelse av etterutdanning, altså kompetanse som ikke gir studiepoeng, men som likevel er viktig for organisasjonen at de ansatte innehar. Dette kan være alt fra gode ferdigheter i klasseledelse til hvordan man snakker med barn i barnehage og skole.

I Øst-Finnmark er barnehager og skoler med i et regionalt barnehage- og skolefaglig samarbeid kalt RSK ØST (Regional samarbeidsordning for Øst-Finnmark). Gjennom RSK Øst, og ordningene Dekomp og ReKomp (Desentralisert og regional kompetanseheving, er det innledet samarbeid med UH-sektoren. RSK ØST har inngått samarbeid med Høyskolen innlandet, for å øke kompetansen i den enkelte institusjon og utvikle lærende organisasjoner gjennom kompetansebygging og utvikling av profesjonelle læreringsfellesskap. Pedagogisk analyse på bakgrunn av kartlegging, teori og erfaring er sentralt i hele kompetansehevingen. Målet er at en slik tilnærming til kompetanseutvikling over tid vil kunne øke kompetansen på tilbudet som gis i barnehage og skole. Lærere og ledelse tilknyttet Kirkenes flyktning- og kompetanse er også tilknyttet dette utviklingsarbeidet.

Ansatte i PP-tjenesten deltar på linje med ansatte i barnehage og skole også på sentralt initierte studietilbud og de er også med i den kompetansehevinga som skjer gjennom RSK-Øst. For PP-tjenesten er dette viktig fordi de skal kunne bistå både barnehage og skole i det faglige utviklingsarbeidet i årene som kommer.

For barneverntjenesten finnes det i dag også statlige føringer og ordninger for kompetanseutvikling. Dette gjelder på tilbud om deltakelse i formell kompetanseheving gjennom ulike studietilbud og deltakelse på spesifikke barnevernfaglige kurs. Sør-Varanger kommune vil i de nærmeste årene både oppmuntre og forvente at ansatte benytter seg av disse tilbudene.

I tillegg til ovennevnte statlige og regionale ordninger arbeider de enkelte enhetene innen oppvekst med kompetanseheving på ulike områder. For de enhetene som ikke er tilknyttet fagnettverk for barnehage og skole prøver vi ut ulike mindre nettverk for å få til et tverrfaglig samarbeid og utvikling innen hele oppvekstområdet. Dette er et område hvor det bør utredes nærmere hvordan man best kan få dette til, både innen oppvekst og med ulike enheter utenfor oppvekst.

10.0 Prosess og føringer

Strategisk oppvekstplan er en kommunedelplan og vedtatt i kommunal planstrategi 2016-2019. Planutviklingen har fulgt vedtatte planprosess, regulert av Plan og bygningsloven §§ 11-12 t.o.m 11-15. Tidsrammen av ulike årsaker har blitt utvidet.

Den 28.11. 2016 vedtok utvalg for levekår en prosessplan for strategisk oppvekstplan. Planprogram for oppvekstplanen ble vedtatt av kommunestyret 13.12.2017. Planprogrammet skisserer tema og fremdrift for prosessen frem til en helhetlig oppvekstplan for Sør-Varanger kommune. Det er gjennomført en omfattende prosess med mange ulike deltakere.

10.1 Prosjektorganisering

Prosjekteier:	Kommunestyret
Styringsgruppe:	Utvalg for levekår
Prosjektansvarlig:	Rådmannen
Prosjektleder:	Silja Støyva Arvola, underlagt Kommunalsjef for oppvekst

Prosjektgruppe:

- Arnulf Ingerøyen, kommunalsjef, leder
- Michael Berstad, skolefaglig ansvarlig, Sør-Varanger kommune
- Eva Johanne Johnsen, enhetsleder barnehage, Sør-Varanger kommune
- Anne Johansen, leder PPT
- Harald Sørensen, enhetsleder kultur
- Erik Slagtern, fagleder kulturskolen
- Sindre Torp, samfunnsplanlegger
- Kjerstin Møllebakken, Folkehelsekoordinator
- Tillitsvalgt Utdanningsforbundet

10.2 Prosessen fram mot en strategisk oppvekstplan

Utredningsarbeidet har foregått gjennom hele perioden. Hoveddelen av det utarbeidete materialet vil komme til anvendelse i de temaorienterte handlingsplanene. Arbeidet med handlingsplanene vil starte opp med utgangspunkt i Strategisk oppvekstplan.

Arbeidet med øvrige kommunedelplaner og strategiske planer har pågått gjennom hele periode. Det er et mål at vi skal ha planer som løper parallelt, griper inn i hverandre og trekker i samme retning. Vi har således vært inne i øvrige planprosesser, og de i våre.

Det skal settes av tilstrekkelig tid til høring, slik at både barn og unge, foresatte og andre som berøres av, eller kan ha innflytelse på området skal ha tid til å utarbeide gode og konkrete innspill. På den måten vil innflytelse og medvirkning bli styrket.

10.3 Bakgrunn

I kommunens planstrategi for 2016 – 2019 er det vedtatt at kommunen skal ha en helhetlig, strategisk plan for hele oppvekstfeltet i Sør-Varanger kommune:

«Tidligere har man hatt egne adskilte planer for barnehage og skole. Man ønsker nå å samle disse planene i en samlet plan, slik at man får bedre oversikt over barnas oppvekst som helhet. Det er behov for å utarbeide en strategisk plan som omfatter oppvekst som helhetlig område.»

28.11. 2016 vedtok utvalg for levekår en prosessplan for strategisk oppvekstplan, i henhold til Plan- og bygningsloven §§ 11-12 t.o.m. 11-15. Planprogram for oppvekstplanen ble vedtatt av kommunestyret 13. desember 2017. Planprogrammet skisserer tema og fremdrift for prosessen fram til en helhetlig, strategisk oppvekstplan for Sør-Varanger kommune.

10.4 Hva er Strategisk oppvekstplan?

Strategisk oppvekstplan 2020 – 2030 skal være en overordnet plan som gir mål og retning for hele oppvekstfeltet. Planen skal bidra til en felles forståelse av mål og metoder, slik at kommunen utvikler tjenester som bidrar til gode oppvekstsvilkår på alle arenaer der barn og unge ferdes. Planen skal også være et redskap for dem som har ansvar for barn og unge gjennom familie- og vennerelasjoner, naboer, jobb, fritidsaktiviteter og andre.

Arbeidet med å vurdere og utvikle kvalitet er en kontinuerlig, systematisk prosess som kan deles inn i følgende faser: Å sette mål og planlegge, gjennomføre tiltak, vurdere tilstanden opp mot målene og følge opp ved å foreta nødvendige justeringer, før vi igjen vurderer målene. For å få på plass dette, vil vi utvikle rutiner for årlig tilstandsrapportering, slik at kommunale tjenester på oppvekstfeltet har gode stasjonsanalyser som ligger til grunn for et kontinuerlig utviklingsarbeid.

10.5 Avgrensning av planen

«Strategisk oppvekstplan» omfatter alle de kommunale områder som yter tjenester til barn og unge. Planen gjelder for ti år og angir overordnede, strategiske mål. Planen må følges opp av handlingsplaner innen prioriterte innsatsområder. Med dette får vi både en tydelig, langsiktig retning på arbeidet, og konkrete og dynamiske handlingsplaner å arbeide ut fra. Kostnader og økonomiske kalkyler må knyttes opp mot handlingsplaner/tiltak. Iverksetting av tiltak kan således justeres ut fra en avveining mellom faglige behov og kommunens økonomiske handlingsrom.

Nasjonalt lovverk, stortingsmeldinger og andre styringssignaler gir de overordnede føringene for oppvekstfeltet. Kommuneplanens samfunnsdel setter de lokale rammene. Barnekonvensjonen til FN gir internasjonale føringer for barns rettigheter. Konvensjonen kommer etter Grunnloven, men før øvrige norske lover, og ligger i bunnen for utvikling av oppvekstfeltet.³⁴

10.6 Nasjonale føringer for oppvekstfeltet

Det er klare, nasjonale føringer for mange av de tilbudene kommunene skal ha. Dette gjelder for eksempel barnehage, skole, kulturskole og bibliotek, barnevern, pedagogisk-psykologisk

³⁴ https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

tjeneste og helsetjenester for barn og unge. Andre viktige områder, som kultur og fritid, er ikke lovpålagte, men likevel helt sentrale for barn og unges oppvekstmiljø. Både lover, forskrifter, stortingsmeldinger og nasjonale utredninger er førende for hvordan vi kan utvikle oppvekstfeltet.

I 2019 – 2020 har det kommet flere meldinger som vil ha avgjørende betydning for oppvekstfeltet, blant annet **NOU 2019:3** Nye sjanser-bedre læring, kjønnsforskjeller i

FNs Barnekonvensjon Artikkel 19 1.

Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person har omsorgen for barnet.

Slike beskyttelsestiltak bør omfatte effektive prosedyrer for utforming av sosiale programmer som yter nødvendig støtte til barnet og til dem som har omsorgen for barnet, samt andre former for forebygging, påpeking, rapportering, viderehenvisning, undersøkelse, behandling og oppfølging av tilfeller av barnemishandling som tidligere beskrevet og, om nødvendig, for rettslig oppfølging.

skoleprestasjoner og utdanningsløp (Stoltenbergutvalget), **Meld. St. 6 (2019–2020)** Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO og **NOU 2019:23** Ny opplæringslov og **NOU 2019:25** Med rett til å mestre. Strategisk oppvekstplan tar hensyn til de signaler og den retning disse meldingene gir for utvikling av oppvekstfeltet, men vi må ta forbehold om at det kan komme endringer ved Stortingets

behandling.

10.6.1 Sentrale lover

Oppvekstfeltet er stort, og styres av en rekke lover. De mest sentrale lovene for oppvekstfeltet er:

- **Lov om barnehager** og Rammeplanen for barnehager legger nasjonale føringer for innhold i barnehagen og tjenester og rettigheter for barn fra null til seks år
- **Lov om offentlig opplæring**, med forskrifter og Læreplanverket (LK06) regulerer rettighetene og faglige føringer for innholdet i opplæringa i skolen.
- **Pedagogisk-psykologisk tjeneste** er lovfestet i barnehageloven og opplæringsloven.
- **Lov om barneverntjenester**
- **Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester**, med Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten

10.6.2 Nasjonale kvalitetskrav og sektormål

Utdanningsdirektoratet har fastsatt hva som er kvalitet, og nødvendig kvalitetsutvikling i barnehagene³⁵. Barns trivsel og utvikling i barnehagen er målet for alt kvalitetsarbeid i barnehagesektoren. Dette målet er uttrykt i barnehageloven og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

³⁵ <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/hva-er-kvalitet-i-barnehagen/>

Sektormålene har også betydning for prioriteringer og mål for kvalitetsarbeidet i barnehagene. Disse målene er politisk bestemt:

- Barnehager skal ha høy kvalitet som fremmer trivsel, lek og læring
- Alle barn skal ha et tilgjengelig barnehagetilbud
- Barnehagene skal ha forutsigbare rammevilkår som medvirker til mangfold og likeverd i barnehagesektoren

Sektormålene, lov og rammeplan gir rammene for hva som er kvalitet i barnehagen. Kvalitetsarbeid handler om å oppfylle disse målene. Rammeplanen definerer at barnehagens arbeid skal planlegges og vurderes. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

Vurderingsarbeidet i den enkelte barnehage må bygge på refleksjon og diskusjon som hele personalgruppa er involvert i. Det er ønskelig å få en bred og åpen debatt om barnehagens mål, innhold, oppgaver og kvalitet. Kvalitetsvurdering er viktig for å utvikle barnehagen som organisasjon, og en forutsetning for kvalitetsutvikling.

Også for skolesektoren er det fastsatt nasjonale sektormål og forventninger³⁶. Innenfor de nasjonale sektormålene skal skoleeiere utforme konkrete målsettinger innenfor sitt ansvarsområde.

«Det skal utformes mål for god nok kvalitet på den enkelte skole og i den enkelte kommune. Å ligge over eller på et nasjonalt snitt, er i seg selv ikke en indikasjon på god kvalitet. Aktørene må ta utgangspunkt i sine egne forutsetninger og resultater når målene utformes. Realistiske og ambisiøse mål bidrar til en klar retning for kvalitetsutviklingsprosessen lokalt.»

Utdanningsdirektoratet formulerer kvalitetskravet til skolene i følgende punkter:

- Alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv
- Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring med kompetansebevis som anerkjennes for videre studier eller i arbeidslivet
- Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring.

Innenfor de politisk fastsatte nasjonale sektormålene skal skoleeiere, her forstått som kommunestyret, utforme konkrete målsettinger for hva de skal oppnå innenfor sitt ansvarsområde.

For å vite om kvaliteten på opplæringen er god, skal de drøfte hvordan god kvalitet kan gjenkjennes. Det skal utformes mål for god nok kvalitet på den enkelte skole, i lærebedriften og i den enkelte kommune og fylkeskommune. Å ligge over eller på et nasjonalt snitt, er i seg selv ikke en indikasjon på god kvalitet. Aktørene må ta utgangspunkt i sine egne forutsetninger og resultater når målene utformes. Realistiske og ambisiøse mål bidrar til en klar retning for kvalitetsutviklingsprosessen lokalt.

³⁶ <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitetsarbeid-i-opplaringen/hvordan-vurdering-kan-bidra-til-kvalitetsutvikling/mal-for-kvalitetsutviklingen/>

10.7 Referansegrupper

Fagnettverk skole, Fagnettverk barnehage

PPT, barnevern, kultur og fritid og kulturskole har sammen med ungdomsrådet og andre aktuelle faginstanser vært involvert undervegs.

10.4 Høringsinstanser

Barnehager, skoler/oppvekstsenter, Kirkenes videregående skole/Finmark fylkeskommune, helsetjenesten, Teknisk drift/FDV, bygdelag, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, offentlig høring

11.0 Definisjoner

Inkludering	- Inkludering i barnehage og skole handler om at alle barn og elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle, og at de får medvirke i utformingen av sitt eget tilbud. Et inkluderende fellesskap omfatter alle barn og elever. Dersom et barn har behov for alternativ tilknytning til fellesskapet, må det møtes profesjonelt og med respekt for individet.
Utjevning	- Alle barn og unge skal ha mulighet til – uavhengig av sosial, kulturell og språklige bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Det krever inkluderende fellesskap og tidlig innsats.
Oppvekstfeltet	- Alle som arbeider med oppgaver/er tilknyttet tilbud til barn og unge, både statlig, regionalt, kommunalt, frivillig og privat.
Oppvekstsektoren	- De kommunale tilbud og enheter som hører inn under kommunalsjef for oppvekst. I Sør-Varanger kommune: Barnehager, skole, PPT, Barnevern, Flyktning- og kompetanseenheten.
Tidlig innsats	- Tidlig innsats betyr rett tiltak til riktig tid, uten unødvendige forsinkelser. Det kan dreie seg om alt fra en liten tilpasning i hverdagen til akutte, store tiltak for å ivareta barnets/ungdommens sikkerhet.
Universelle tiltak	- Universell tiltak retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper og individer.

12.0 Kommuneplanens samfunnsdel 2016 - 2026

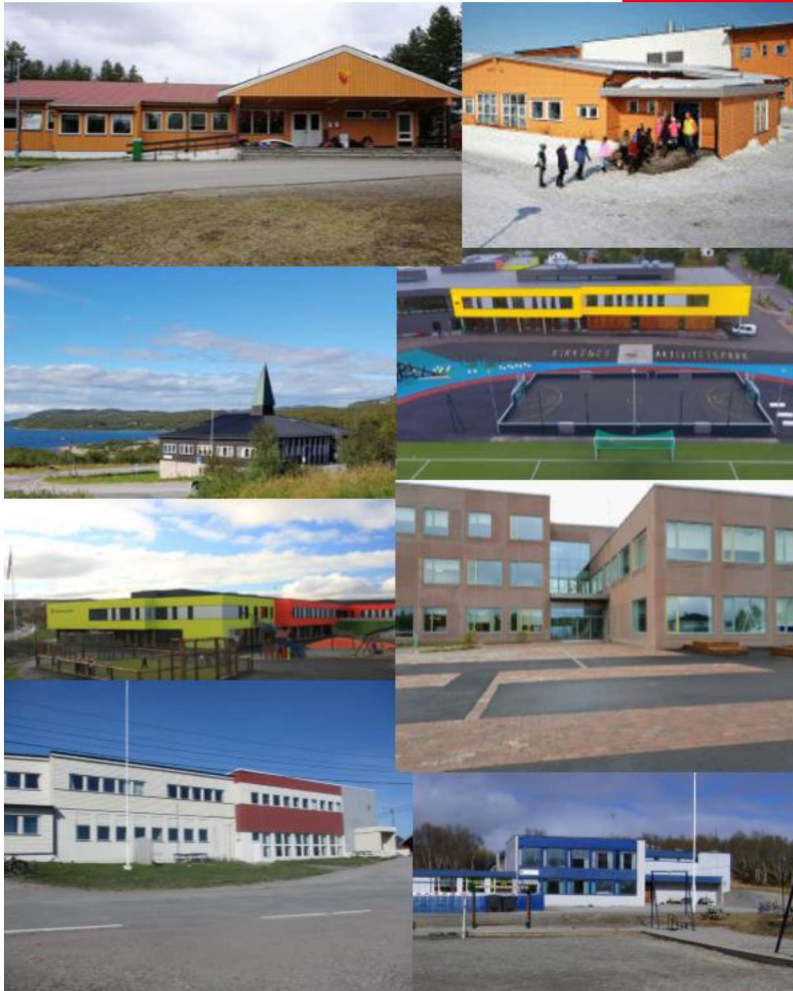
7.4 Barn og ungdom	
<p>Visjon</p> <p>Barn og ungdom preges av høy sosial og faglig utvikling, noe som oppnås ved et oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet. (Kommuneplanens samfunnsdel)</p> <p>Sør-Varanger skal ha en inkluderende skole preget av kvalitet, trygghet og trivsel. (K0m.pl samf 2.6.1)</p>	
Delmål	Strategi
De unge skal gis medbest. i planlegging, beslutninger og ved gjennomføring av aktiviteter som påvirker deres hverdag	<ul style="list-style-type: none"> • Vektlegge ungdomsrådet i saker som angår barn og ungdom • Ta særlig hensyn til barn og ungdom sine behov og interesser i by og parkutforming
Sør-Varanger er dyktig til å se oppvekst i helhet, fra barnehage til Videregående SVK er dyktige til å se oppvekst i helhet, fra før fødsel til ungdommen står på egne ben etter videregående skole.	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre gode pedagogiske modeller for å tenke oppvekst i helhet • Legge til rette for at frivilligheten har gode tilbud til barn i alle aldrer og funksjonsnivå • Opplysning om arbeidslivet i skolen • Styrke fokuset på kvalitet i barnehagen, hvor det fokuseres på barnehage som institusjon i livsløpsperspektiv • Full barnehagedekning hvor barnas behov er i fokus, samtidig som man ser på muligheter for å tilpasse åpningstider til foreldrenes arbeidstider • En kvalitetsorientert kulturskole som er åpen for nye uttrykksformer og fremmede kulturer, og med tilbud i distriktene • Fremme verdier som toleranse og respekt for alle mennesker • Et forebyggende helsearbeid som møter ungdommen på deres egne premisser • Stimulere til ungdomskontakt over grensene, og deltakelse i internasjonale prosjekter • Samarbeide med andre offentlige foretak om fritidstilbud for ungdom med midlertidig opphold i kommunen
Utvikle gode (nær-)miljø, trivsels og læringstiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Fremme verdier som toleranse og respekt for alle mennesker, med nulltoleranse for mobbing • Stimulere til aktivitetstilbud for de aller minste barna • Utvikle arenaer som er tuftet på trygghet, fellesskap og tilgjengelighet • De kommunale helseforetakene gjøres mer tilgjengelig for barn og ungdom • Økt fokus på holdningsskapende arbeid og engasjement for barn og ungdom. • Gi barn og unge økt forståelse for miljømessige utfordringer i et ledd for å skape en bærekraftig utvikling • Skolebygg og læremidler skal være tidsmessige og tilpasset arbeidsformene • Trafikksikre boområder med trygge skoleveger

	<ul style="list-style-type: none"> • Stimulere og legge til rette for frivillig innsats sammen med foreldre, lag og foreninger • Legge til rette for egenaktivitet ved å anlegge gode leke- og fritidsareal i nærmiljøet. • Utnytte skolebygg som møteplass i fritiden • Bevisstgjøre barn og ungdom om lokalhistorie og vår flerkulturelle tradisjoner • Videreutvikle velutvikla og mangfoldige tilbud til ungdom • Stimulere til ungdomskontakt over grensene, og deltakelse i internasjonale prosjekter • Barn og ungdom med ekstra bevegelsesbehov skal sikres tilgjengelighet til sosiale og faglige tilstelninger
7.5 Kompetansebygging	
Visjon	
Sør-Varanger er senter for innovasjon og kompetanseutvikling i Øst-Finnmark. De menneskelige ressurser videreutvikles slik at individ og samfunn er i stand til å møte fremtidige utfordringer	
Delmål	Strategi
Sør-Varanger skal ha en inkluderende skole preget av kvalitet, trygghet, trivsel og tilgjengelighet	<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle kvalitet for kompetanse i skolen • Elever må sikres en enhetlig og likeverdig utdanning • Jobbe frem en gjennomgående kompetanseplan fra barnehage og helt ut til 10.trinn • Videreutvikle bruken av ”det virtuelle klasserom” • Videreutvikle trivsels- og trygghetstiltak på skolene • Søke å opprettholde skoletilbud der det er et bærekraftig elevtall og hvor det kan tilbys et forsvarlig undervisningstilbud. • En videregående skole med fullstendig undervisningstilbud innen fag som særlig etterspørres av lokalt næringsliv • Opplærings- og utdanningsstrukturen må tilpasses næringsstrukturen og så langt som mulig være i forkant av den type arbeidskraft som etterspørres • God kvalitet på karriereveiledning • Legge til rette for gode overganger mellom barnehage, skole, videregående • Tilrettelegge for mer praksisarbeid med næringslivet og mellom grunn- og videregående opplæring
Delmål	Strategi
	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeide med fylkeskommunens godkjenningssentral for realkompetanse og OPUS om tilrettelagt tilleggstudning for utenlandsk arbeidskraft • Stimulere offentlig virksomhet og det private næringsliv til å inngå lærlingekontrakter, der kommunen bør ta et særlig ansvar for å tilby lærlingeplasser • Stimulere til vekst og utvikling av FoU-miljø • I samarbeid med andre aktører få på plass et høyskole-/universitetssenter som tilbyr et forutsigbart utdanningstilbud. Et

Styrke innovasjon, utdanning og Næringsutviklingen i Øst-Finnmark	<p>utdanningstilbud som også etterspørres av privat og offentlig næringsliv</p> <ul style="list-style-type: none"> Norsk språkopplæring helt opp til Bergenstest-nivå som utgangspunkt for rekruttering av utenlandsk arbeidskraft
7.6 Folkehelse	
Visjon	
I 2026 preges Sør-Varanger av levende lokalsamfunn med aktive og engasjerte innbyggere og velfungerende og målrettede tjenester	
Sør-Varanger kommune vil gjøre det attraktivt å ta helsefremmende valg i hverdagen	<ul style="list-style-type: none"> Samarbeid med frivillige lag og foreninger om helsefremmende aktiviteter Alle kommunens institusjoner (barnehager, skoler, SFO) fremmer fysisk aktivitet og et sunt kosthold Sikre trygge skoleveger Redusere behovet for bruk av privatbil Ha opplevelsesrike grøntareal for barn og unge Utvikle sosiale møteplasser
En god fysisk og psykisk helse befolkningen	<ul style="list-style-type: none"> Videreutvikle Kvellomodellen Innarbeide gode rutiner for å avdekke og håndtere mennesker som er utsatt for vold i nære relasjoner. Sør-Varanger kommune skal besitte nødvendig kompetanse for å tilby de som er utsatt for vold i nære relasjoner god bistand Et større fokus på barn som pårørende Bedre tilgjengeligheten til etablerte naturområder gjennom å synliggjøre alle de gode turmulighetene Det gis en ekstra fokus på helsefremming for barn og ungdom
Har en helsefremmende infrastruktursatsning og arealforvaltning	<ul style="list-style-type: none"> Videreutvikle gode aktivitetsanlegg for barn og ungdom Ha tilrettelagt gode turområder for bevegelseshemmede og andre med spesielle behov Attraktive idrettsanlegg som er tilgjengelig for alle. Gjøre det attraktivt å ta sunne valg i hverdagen
Økt vekst og kompetanse gjennom et flerkulturelt samfunn	<ul style="list-style-type: none"> Tidlig innsats i språk- og samfunnsopplæring Ivareta og utnytte de ressursene innvanderne representerer Videreutvikle flerkulturelle arbeids- og fritidsarenaer

Sør-Varanger kommune

Strategisk oppvekstplan 2020 – 2030

Handlingsdel

Høringsutkast

Sør-Varanger kommune

13.02.2020

Innhold

1.0	Innledning.....	3
2.0	Handlingsdel - Strategisk oppvekstplan.....	3
3.0	Fokusområdene	3
3.1	Tidlig innsats	3
3.1.1	Mål – Tidlig innsats.....	3
3.1.2	Tiltak – Tidlig innsats	4
3.2	Tverrfaglig samarbeid.....	4
3.2.2	Mål – Tverrfaglig samarbeid.....	4
3.2.3	Tiltak – Tverrfaglig samarbeid.....	4
3.3	Utjevne forskjeller	4
3.3.1	Mål - Utjevne forskjeller	4
3.3.2	Tiltak – Utjevne forskjeller	5
3.4	Kompetanse	5
3.4.1	Mål - Kompetanse	5
3.4.2	Tiltak - Kompetanse	5
3.5	Organisering	5
3.5.1	Mål - Organisering	5
3.5.2	Tiltak - Organisering	6
4.0	Mål og tiltak i fagfeltene	6
4.1	Oppvekst i Sør-Varanger	6
4.1.1	Overordnet mål – Helhetlig oppvekst	6
4.1.2	Mål og tiltak – Helhetlig oppvekst.....	6
4.2	Barnehage	7
4.2.1	Overordnet mål - Barnehagene	7
4.2.2	Mål og tiltak - Barnehagene	7
4.3	Utdanning	8
4.3.1	Overordnet mål - Utdanning	8
4.3.2	Mål og tiltak - Utdanning	8
4.4	Andre kommunale tjenester.....	11
4.4.1	Overordnet mål – Andre kommunale tjenester	11
4.4.2	Mål og tiltak – Andre kommunale tjenester.....	11

1.0 Innledning

Sør-Varanger kommune har utarbeidet en helhetlig, strategisk plan for hele oppvekstfeltet i kommunen. Planen favner oppvekstvilkårene for barn og unge fra det første møtet på helsestasjonen til de er ferdige med videregående skole. Aldersspennet er satt til 0 til 23 år, 5-årig løp i videregående skole er fullført, og barn under barnevernet har avsluttet ettervern.

Oppvekstplanen omhandler både de kjernetilbud vi som kommune tilbyr i dag og andre tilbud og tjenester vi mener er viktige for barn og unges oppvekst.

2.0 Handlingsdel - Strategisk oppvekstplan

I Sør-Varanger skal barnas beste være førende, og barn og unge skal møtes med respekt som den de er. Alle barn og unge i kommunen skal ha kvalitetssterke, likeverdige tilbud innen barnehage og skole. Oppvekstfeltet skal arbeide forebyggende og fungere utjevner gjennom gode, universelle tiltak og tidlig innsats. En helhetlig og god organiseringen av oppvekstfeltet og godt tverrfaglig samarbeid er nødvendig for at vi skal lykkes med dette.

Strategisk oppvekstplan angir retning for utvikling av oppvekstfeltet. Planen definerer både overordnede og langsiktige mål og delmål for oppvekstfeltet, med utgangspunkt i dagens situasjon og overordnede føringer. Videre skisserer handlingsdelen tiltak og virkemidler som kan bringe oppvekstfeltet til å nå de angitte langsiktige målene.

Strategisk oppvekstplan skal ikke gå inn i enkelttiltak og definere konkrete aktiviteter for å gjennomføre planen. Det innebærer på den ene side at vi i dag ikke kan tallfeste kostnadene ved strategisk oppvekstplan. På den andre side betyr det også at Sør-Varanger kommune har mulighet til å justere tempo og aktivitet for å nå målene i forhold til kommunens utvikling eller det økonomiske handlingsrommet.

Svært mye av utvikling i barnehage og skole, og for fritids-sektoren er i dag forventet å skulle skje gjennom prosjekter og samarbeid mellom kommunale institusjoner og frivillige lag og foreninger. Oppvekstsektoren i Sør-Varanger kommune bør utvikle strategier for prosjektrettet aktivitet og samarbeid med interne og eksterne aktører.

I et komplekst fagfelt vil det være naturlig å utvikle faglige handlingsplaner innenfor de ulike satsingsområdene, slik at man kan nå de mål strategisk handlingsplan definerer. I dette arbeidet vil det være fornuftig å benytte seg av den spisskompetanse og erfaring som vi har blant de ansatte i organisasjonen. Slik kan oppvekstfeltet utarbeide handlingsplaner og tiltak som treffer så målrettet og godt som mulig.

3.0 Fokusområdene

3.1 Tidlig innsats

3.1.1 Mål – Tidlig innsats

Tidlig innsats skal være gjennomgående i Sør-Varanger kommune. Det betyr at barn og unge skal få rett tiltak til riktig tid! Tidlig innsats må være målet, enten det gjelder barn og unges generelle utvikling, sosialt og fysisk, eller i forhold til særskilte utfordringer for eksempel knyttet til læring eller bekymringsmeldinger.

For å lykkes i å gjennomføre tidlig innsats, må vi ha gode rutiner og god samhandling. Skoler og barnehager må ha fokus på å se hvert enkelt barn, og rutiner for å følge med barn og unges

utvikling. Dersom vi registrerer en mulig bekymring, må det være klare rutiner for å sette i verk enkle støttetiltak, eller undersøkelser og drøftinger. Det skal ikke gå unødvendig tid fra bekymring er registrert til det settes i gang videre observasjoner og eventuelle tiltak. Sør-Varanger kommune må bevege seg over til tidlig innsats og bruk av universelle tiltak framfor reparerende tiltak.

3.1.2 Tiltak – Tidlig innsats

- Sør-Varanger kommune skal utarbeide felles handlingsplaner og rutiner for å iverksette tidlig innsats. Rutinene må være forankret i nasjonale standarder, og utvikles for alle nivåer, både for barn under skolealder og for skolebarn og ungdom.¹
- Oppvekstfeltet skal utvikle og styrke rutinene for observasjon og oppfølging av alle barn under opplæringspliktig alder, slik at deres lovfestede rett til spesialpedagogisk hjelp og støtte i utvikling og læring blir ivaretatt.
- Grunnskolen skal ha en grunnbemanning på 1. til 4. trinn som sikrer at de kan gi rask, intensiv og egnet opplæring til elever som står i fare for å bli hengende etter.

3.2 Tverrfaglig samarbeid

3.2.2 Mål – Tverrfaglig samarbeid

Barn og unge er vårt felles ansvar, og skal møte tjenester som arbeider sammen, er støttende og tar et helhetlig ansvar. Vi må bygge sikre team rundt våre barn og unge, innenfor oppvekstsektoren med barnehage og skole, men også sikre et samarbeid på tvers av enheter og sektorer, slik at barn og unge får den støtte de har krav på og bruk for.

Sør-Varanger kommune har mange dyktige fagenheter. Samspillet mellom disse må styrkes, og det må være klare samarbeidsstrukturer, slik at barnehage og skole arbeider tett og naturlig med kommunehelsetjenesten, familievern, barnevern, PPT, Norasenteret og andre instanser.

3.2.3 Tiltak – Tverrfaglig samarbeid

- Det etableres faste, tverrfaglige team med ansvar for å utvikle faste, gode samhandlingsarenaer og -rutiner. Fagenhetene utreder ulike forutsetninger, som personvern og taushetsplikt, og struktur for det tverrfaglige samarbeidet.
- Det utarbeides handlingsplaner og rutiner, der prosessen rundt tidlig intervensjon og samhandling klargjøres. Blant annet må det vurderes organisering og rutiner for beredskapsteam og ressursteam i oppvekstsektoren.
- Det må utvikles felles kommunale rutiner for kommunikasjon og ivaretagelse av behovene til barn og unge ved overganger mellom barnehage og grunnskole, grunnskole og videregående skole, osv.
- Alle kommunens oppvekstilbud skal være en del av helheten, fra barnehager og helsestasjon til kulturskolen og Basen.

3.3 Utjevne forskjeller

3.3.1 Mål - Utjevne forskjeller

Både barnehage, skole og kommunale helsetjenester har som samfunnsoppdrag å fungere utjevne. Alle barn og unge skal ha mulighet til å utvikle sine evner og oppleve mestring uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn, foreldrenes økonomi, utdanning eller bosted.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-stortingsmelding/id2603216/>

Med nye utfordringer i hverdagen og med mindre familie rundt, ser vi at foreldrekurs, tett oppfølging av helsestasjonen og nær dialog mellom barnehage/skole og hjem er gode tiltak for å sikre mer kompetente foreldre, slik at foresatte kan gi barna en best mulig oppfølging. Slike tiltak kan også fungere integrerende.

Å samarbeide med det frivillige organisasjonsliv, for å sikre gode tiltak, kultur og idrett til alle, og slik få til en samlet innsats for utjevning for barn og unge, vil også være et viktig grep².

3.3.2 Tiltak – Utjevne forskjeller

- Utvikle en handlingsplan med mål om kompetente og engasjerte foreldre. Sikre en tidlig, god dialog med foreldre, slik at man kan bidra til å øke «foreldrekompetansen» og kjennskapen til det kommunale oppvekstfeltet.
- God voksentetthet i både barnehage og skole og øvrige kommunale enheter innen oppvekstfeltet.
- Utarbeide strategier for å utnytte vår kompetanse og kapasitet innen skolefritidsordning og leksehjelp slik at vi målrettet kan gi alle barn og unge ekstra støtte i deres kunnskapsbygging og utvikling.

3.4 Kompetanse

3.4.1 Mål - Kompetanse

Møtet med barn og unge i Sør-Varanger kommune skal være preget av varme og respekt, men også av kompetanse og profesjonalitet. Kommunen skal ha den nødvendige kompetanse til å ivareta barn og unge ved alle våre tilbud. Både praktisk handling og organisering og utviklingsarbeid skal være forankret i, og bygge på, faglig kompetanse.

Sør-Varanger skal styrke sin posisjon som ledende innen oppvekstsektoren, og ta et ansvar for samarbeid og utvikling av oppvekstfeltet i regionen.

3.4.2 Tiltak - Kompetanse

- Sør-Varanger kommune skal aktivt søke å rekruttere høyt kvalifisert personale. Det utvikles en handlingsplan for rekruttering i alle ledd i oppvekstsektoren.
- Sør-Varanger kommune skal som arbeidsgiver legge til rette for at lokalt ansatte i oppvekstsektoren får mulighet til kompetanseheving. Handlingsplaner for kvalifisering og kompetanseheving innen de ulike delene av oppvekstsektoren revideres.
- En overordnet handlingsplan for kompetanse utvikles for oppvekstfeltet i Sør-Varanger kommune.

3.5 Organisering

3.5.1 Mål - Organisering

Oppvekstsektoren skal være preget av kompetanse og faglighet i drift og utvikling. Det medfører at sektoren må bygge opp en faglig stab.

Oppvekstsektoren må utvikle en organisering som sikrer gode tverrfaglige og flerfaglige kompetansemiljø, med tett kommunikasjon og samhandling.

² [https://www.ntnu.no/documents/10304/1130562/Red av sosiale ulikheter web.pdf/9fb99844-7988-4f19-b352-623761d13418](https://www.ntnu.no/documents/10304/1130562/Red+av+sosiale+ulikheter+web.pdf/9fb99844-7988-4f19-b352-623761d13418)

3.5.2 Tiltak - Organisering

- Det utvikles en plan for organisasjonsstruktur, ledelsesressurs og lederkompetanse, med mål om videre utvikling av oppvekstfeltet.
- Organiseringen av oppvekstfeltet må bli mer helhetlig. Det gjennomføres en faglig analyse av organisasjonsstrukturen innen oppvekstfeltet med mål om å utvikle en struktur som gir en effektiv og innovativ organisasjon.
- Fagstab for utvikling og administrasjon av oppvekstsektoren styrkes.

4.0 Mål og tiltak i fagfeltene

4.1 Oppvekst i Sør-Varanger

4.1.1 Overordnet mål – Helhetlig oppvekst

Med en trygg forankring i vårt lokalsamfunn, skal barn og unge kunne utvikle evne til samspill, tro på egne krefter og mot til å løse livets utfordringer. Kommunale tjenester skal bidra til å utjevne skjevheter, slik at alle kan oppleve mestring uavhengig av familiebakgrunn, kjønn og funksjonsnivå.

4.1.2 Mål og tiltak – Helhetlig oppvekst

Hovedmål	Delmål	Tiltak
1.1 Kommunale tjenester i oppvekstfeltet i Sør-Varanger kommune ta et helhetlig ansvar og sikre god og lovmessig behandling av barn og unge og deres familier.	1.1.1 Barn, unge og familier i Sør-Varanger kommune skal oppleve kommunale tjenester som gir et helhetlig, sømløst og ansvarstakende tilbud.	Systemrettet innsats: Utvikle faste, tverrfaglige og tverrsektorielle team.
	1.1.2 Sør-Varanger kommune skal ha gode systemer og rutiner for helhetlig oppfølging av barn og unge, der barnehage, skole, helsetjenester og øvrige tjenester tar ansvar og jobber sammen.	Utarbeide en handlingsplan for tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid innen oppvekstfeltet. Fokus på faste rutiner, ressursteam osv. Utvikle klare samarbeidsstrukturer både internt i kommunen og i forhold til eksterne ressursmiljøer.
1.2 I SVK har helsetilbudet for barn og unge fokus på å forebygge og iverksette tidlig innsats.	1.2.1 Barn og unge skal møte et helsetilbud med tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å møte barn og unge.	Skolehelsetjenesten bør ha tilstrekkelige ressurser til lovpålagte oppgaver.

4.2 Barnehage

4.2.1 Overordnet mål - Barnehagene

Alle barn i barnehage skal oppleve god omsorg og et trygt og godt fysisk og psykososialt leke- og læringsmiljø som fremmer trivsel, læring og helse.

Barnehagene skal bidra til å utvikle barn som er trygge, inkluderte, og som har mulighet til å utnytte sine evner og bli den de vil, uavhengig av foresattes utdanning, sosiale og økonomiske posisjon, etnisitet, kultur eller kjønn.³

4.2.2 Mål og tiltak - Barnehagene

Hovedmål	Delmål	Tiltak	Pri
2.1 I Sør-Varanger skal alle barn oppleve utvikling og mestring	2.1.1 I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.		
	2.1.2 Alle barn skal få tilpassede utfordringer		
	2.1.3 Barnehagen skal virke utjevnerende og støttende		
	2.1.4 Tidlig innsats skal være gjennomgående praksis. Alle barn skal få den hjelp de trenger, når de trenger det		
	2.1.5 Alle barn skal bli sett, med sine muligheter og utfordringer		
	2.1.6 Barnehagen skal søke samarbeid med foreldre, og møte dem med respekt og anerkjennelse		
	2.1.7 Barnehagene skal ha gode leke- og aktivitetsområder som fremmer fysisk aktivitet og bevegelsesglede		
	2.1.8 I barnehagen skal barn få grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner		
2.2 Barnehagen i SVK skal fungere som en enhetlig og samarbeidende organisasjon i faglig utvikling.	2.2.1 Barnehagen skal ha motiverte og kompetente medarbeidere		
	2.2.2 Barnehagen skal ha god voksentetthet, minst på nivå med nasjonal norm		
	2.2.3 Alle barnehager skal ha spesialpedagogisk kompetanse		

³ Stortingsmelding 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

	2.2.4 Barnehagene skal ha tilfredsstillende lokaler, i forhold til pedagogiske behov og HMS		
	2.2.5 Barnehagene i SVK skal ha et likeverdig tilbud med god kvalitet.		
	2.2.6 Barnehagen skal ha felles rutiner og handlingsplaner for overordnede og overgripende forhold		
	2.2.7 Barnehagen skal vurdere, reflektere over og utvikle egen praksis		
	2.2.8 Ansatte i barnehagene skal ha digital kompetanse, både for å kunne bruke digitale verktøy, og for å kunne veilede foreldre og barn i forhold til god og sikker bruk av digitale medier		
2.3 Barnehagene i SVK Skal være en arena for et trygt og inkluderende leke- og læringsmiljø, preget av likeverd og demokrati	2.3.1 Barn skal høres og medvirke i utformingen av sin egen hverdag		
	2.3.2 Barnehagen skal være et læringsfellesskap der barna bidrar i egen og andres læring		
	2.3.3 Barnehagen skal ha et systematisk arbeid med mangfold, språk og vennskap		
	2.3.4 Barnehagen skal ha nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser		

4.3 Utdanning

4.3.1 Overordnet mål - Utdanning

Oppvekst i Sør-Varanger skal være trygg og inkluderende, med et læringsmiljø som fremmer trivsel, læring og helse. Skolene i Sør-Varanger skal ha et likeverdig tilbud med god kvalitet. Det skal være elevens innsats, engasjement og talent som avgjør hvor godt eleven gjør det på skolen, ikke kjønn, bosted, kulturbakgrunn eller foreldrenes utdanning og inntekt.

I Sør-Varanger kommune skal vi bidra til å løfte elevene til et høyere nivå enn det levekårsindeks og foreldrenes utdanningsnivå skulle tilsi. Dette vil kunne bidra til at andelen av elever som fullfører videregående skole og søker høyere utdanning i Sør-Varanger øker.

4.3.2 Mål og tiltak - Utdanning

Hovedmål	Delmål	Tiltak	
	3.1.1	Handlingsplan * De første skoleår	

<p>3.1</p> <p>I Sør-Varanger skal elevene oppleve tilpasset opplæring, mestring og motivasjon i skolehverdagen.</p>	<p>Elevene skal oppleve omsorg, nærhet og støtte, og en pedagogikk tilpasset dem.</p>		
	<p>3.1.2</p> <p>Elevene skal få tilpassede utfordringer, faglig og sosialt, ut fra sine egne forutsetninger.</p>	<p>Handlingsplan for kompetanseheving</p> <ul style="list-style-type: none"> * Lærerspesialister i sentrale fag * God ped.praksis * Pedagogisk lærende fellesskap 	
	<p>3.1.3</p> <p>Elevene skal oppleve god praksis for vurdering og refleksjon over egen læring, med en sikker faglig relasjonsbygging. Læreren skal kjenne sine elever og kunne gi dem faglig veiledning og skape gode faglige relasjoner.</p>	<p>SVK må utvikle strategier og rutiner for å ta i bruk fleksibel skolestart, både ved overgang til grunnskole, og ved overgang til videregående skole</p>	
	<p>3.1.4</p> <p>Elevene skal ha digital kompetanse, både for å kunne bruke digitale verktøy, kritisk vurdering av digitale kilder og sikker bruk av digitale medier.</p>	<p>Revidere handlingsplan for digitalisering</p> <ul style="list-style-type: none"> * digital kompetanse * digital infrastruktur 	
	<p>3.1.5</p> <p>I Sør-Varanger skal barn og unge møte anerkjennelse for sin kultur og identitet. Faglig utvikling skal også bygge på dette.</p>	<p>Utvikle felles handlingsplaner for formidling og opplæring i lokale språk og kulturer</p>	
	<p>3.1.6</p> <p>Ungdom i SVK skal ha god kunnskap om lokalt arbeids- og næringsliv, og være motiverte for videre utdanning.</p>	<p>Handlingsplan for</p> <ul style="list-style-type: none"> * trygge oppvekstår <p>Herunder SVK som en inkluderende vertskommune for KVS</p>	
	<p>3.1.7</p> <p>SVK skal målrettet søke å bidra til at unge oppnår fagkompetanse og høyere utdanning.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * rekruttering av unge fagutdannede og under utdanning 	
	<p>3.1.8</p> <p>SVK skal være en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å rekruttere unge under utdanning og legge til rette for lærlingeplasser og arbeidsplasser i kommunen.</p>		
<p>3.2</p> <p>Skolene i Sør-Varanger skal bidra til utjevning og til at flere elever får ut sitt potensial.</p>	<p>3.2.1</p> <p>Skolen skal søke samarbeid med foreldre, og møte dem med respekt og anerkjennelse.</p>		
	<p>3.2.2</p> <p>Elever som har behov for det, skal oppleve relevant spesialpedagogisk kompetanse.</p>		
	<p>3.2.3</p>	<p>Handlingsplan</p>	

	Barn og unge i SVK skal utvikle god helse gjennom matglede, sunne helsevaner og bevegelsesglede.	* gode helsevaner	
	3.2.4 Tidlig innsats skal være gjennomgående praksis. Alle barn skal få den hjelp de trenger, når de trenger det.		
	3.2.5 Overgangene mellom hjem, barnehage og skole skal være trygge, positive og motiverende.	Handlingsplan for * overganger i grunnskolen * overgang grunnskole-vgs	
3.3 Skolene i SVK skal være en samlet og samarbeidende organisasjon i faglig utvikling.	3.3.1 Skolen skal ha ansatte med høy kompetanse og engasjement.	Revidere handlingsplan for kompetanse	
	3.3.2 Skolene skal være lærende organisasjoner og utvikle seg gjennom pedagogiske fellesskap hvor lærere sammen driver skoleutvikling	Handlingsplan for organisasjonsutvikling	
	3.3.3 Skolene skal ha lokaler som er tilfredsstillende i forhold til pedagogiske behov og HMS		
	3.3.4 Elevene skal ha uteområder som stimulerer til sosial og fysisk aktivitet.	Utarbeide kvalitetskriterier og en plan for ivaretagelse og utvikling av skolebygg og utearealer	
	3.3.5 Skolene skal ha felles rutiner og handlingsplaner for overordnede og overgripende forhold	Utvikle felles handlingsplaner	
	3.3.6 Skolene skal vurdere, reflektere over og utvikle egen praksis	Årlige handlingsplaner innad i enhetene	
3.4 Skolen skal være en trygg og inkluderende arena, der elevene trenes i demokrati og samarbeid.	3.4.1 Elevene skal høres og medvirke i utformingen av sin egen læring og skolehverdag.		
	3.4.2 Elevene skal være en del av et lærende og sosialt fellesskap. Skolen skal være et læringsfellesskap der elevene bidrar i egen og andres læring.	Skolen skal ha en inkluderende praksis, og utvikle strategier for å møte nye elever og inkludere alle	
	3.4.3 Skolen skal systematisk arbeide med mangfold, språk og inkludering. Barn og unge med en annen kultur- og språkbakgrunn skal møte kompetente voksne og et samordnet system for kartlegging, opplæring og inkludering i lokalsamfunnet fLYTT	Utvikle handlingsplaner * Mottak av nye, minoritetsspråklige elever (Kartlegging av språk og fagkunnskap, norskopplæring) * Flerspråklig fagopplæring * Kompetanseheving i stab	

	3.4.4 Skolen skal ha nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser.		
--	---	--	--

4.4 Andre kommunale tjenester

4.4.1 Overordnet mål – Andre kommunale tjenester

Med en trygg forankring i vårt lokalsamfunn, skal barn og unge kunne utvikle evne til samspill, tro på egne krefter og mot til å løse livets utfordringer. Kommunale tjenester skal bidra til å utjevne skjevheter, slik at alle kan oppleve mestring uavhengig av familiebakgrunn, kjønn og funksjonsnivå.

4.4.2 Mål og tiltak – Andre kommunale tjenester

Hovedmål	Delmål	Tiltak	
4.1 PPT i SVK skal inneha høy kompetanse og være en drivkraft og en ressurs for utvikling av feltet	PPT skal bidra til utvikling og ivaretagelse av kommunens pedagogisk-psykologiske tjenester for hele befolkningen PPT skal være kjennetegnet av høy og variert kompetanse og tilstrekkelig bemanning		
	De pedagogisk psykologiske tjenestene skal være tidlig inne, og tett på, i forhold til barn og unge som trenger det		
	PPT skal være med i kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge tilbud og opplæring innen både barnehage og skole		
4.2 Alle barn som har behov for tiltak etter barnevernloven skal få nødvendig og tilstrekkelig hjelp til rett tid	Alle familier skal møtes med respekt, og alle barn skal bidra i egen sak		
	Barneverntjenesten skal være kjennetegnet av høy og variert kompetanse		
	Kommunale tjenester skal ha felles rutiner og handlingsplaner for overordnede og overgripende forhold innen oppvekstfeltet		
4.3 Alle skal få anledning til å være inkludert i samfunnet.	Barn og unge skal høres og medvirke i utformingen av sin egen hverdag Ungdomsråd og elevråd skal ha en tydelig stemme		
	SVK skal ha en ensartet og samlet rutine for mottak, språkopplæring og kulturinnlæring for barn og unge		

	Sør-Varanger kommune skal ha nulltoleranse for mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser		
	FRITID		
	KULTUR		